

7-8/2022

LOVEC

GLASILO LOVSKE ZVEZE SLOVENIJE

JULIJ – MALI SRPAN

AVGUST – VELIKI SRPAN

*Bralce in sodelavce glasila Lovec obveščamo,
da bo pisarna uredništva od 24. junija do
25. julija 2022 zaprta zaradi rednega
letnega dopusta.*

*Želimo vam prijetno poletje z veliko prostega
časa in da bi ga lahko čim več preživeli v naravi.*
Uredništvo

Fujan 2022

LOVEC

Revija za lovstvo, lovsko kinologijo in varstvo narave
Letnik CV., št. 7–8
julij – mali srpan
avgust – veliki srpan

Lovce je z odločbo Ministrstva za kulturo RS, št. 61510-129-2009/8, od 6. 7. 2011 vpisan v razvid medijev pod zap. št. 1633.
ISSN 0024-7014

Glasilo izdaja

Lovska zveza Slovenije

Župančičeva ulica 9, 1000 Ljubljana
TRR: SI56201 0001 5687 097 (NLB, d. d.)
ID za DDV: SI 23864516

Priprava in tisk
Tiskarna Evrografis, d. o. o., Maribor
Poština je plačana pri pošti
1102 Ljubljana

Odgovorna urednica:
Jasna Kovačič Šiuksa

UREDNIŠKI ODBOR:
Predsednik: dr. Arpad Köves
Marjan Gselman, Jurij Lampe,
dr. Boštjan Pokorny, Marko Rajkovič

Lektorica in korektorica:
Marjetka Šivic
Tehnični urednik: Milan Samar
Tajnik uredništva: Andrej Miklavčič

Lovce izhaja v začetku vsakega meseca, razen poletne številke 7–8, ki je združena in izide v začetku julija.
Ta številka je izšla v 22.000 izvodih.
Po zakonu o DDV je glasilo LOVEC obdavčeno po 5% stopnji.

Besedila za objavo v reviji Lovce pošljite na e-naslov lovce@lovska-zveza.si v Wordovem dokumentu, podpisane in žigosane uradne dopise pa skenirane ali po navadni pošti. Fotografije sprejemamo prav tako po e-pošti v formatu jpg, in sicer v nezmanjšani resoluciji.

Fotografi, ki se ukvarjajo z naravoslovno fotografijo, lahko svoje fotografije, namenjene za banko fotografij revije Lovce ter Zlatorogove in Strokovne knjižnice, pošljejo po vnaprejšnjem dogovoru po katerem od elektronskih transferjev.

Avtorji s tem, ko pošljejo fotografije v uredništvo, soglašajo z obdelavo fotografij pred objavo v reviji Lovce oziroma Zlatorogovi ali Strokovni knjižnici.

Uredništvo glasila Lovce
Župančičeva ulica 9, 1000 Ljubljana
e-naslov: lovce@lovska-zveza.si
Tel.: (01) 24-10-922
Glasilo Lovce na spletu:
<http://www.lovska-zveza.si>
zavihek Glasilo Lovce

IZ VSEBINE:

M. Toš:	Lovski tovariši – kako dolgo še?	328
L. Bradač:	Predsednikov pogled	330
ZAPISANO, IZBRANO, PREBRANO ...		332
LOVSTVO		334
T. Hvala:	Ris v sloveniji: uspeh slovenskega lovstva?	334
M. Hafner:	Sestava tropov pri muflonih	340
DREVESNE VRSTE		344
M. Kišek:	Črni bezeg	344
M. Kišek:	Bela in črna murva	347
LOVSKA OPREMA		350
G. Hodnik:	Prevleka Cerakote za zaščito orožja	350
PO LOVSKEM SVETU		353
Povzeto po FACE:	Začela se je vseevropska lovška kampanja	353
NA KRATKO IZ TUJEGA TISKA ...		355
LOVSKO PRIPOVEDNIŠTVO		356
M. Marenče:	Med gamsi nad znamenito triglavsko dolino	356
J. Krivec:	Jesenski podleseki	358
F. Černigoj:	Mož iz bunkerja	359
LOVSKO PESNIŠTVO		362
B. Bone:	Zadnji grižljaj	362
J. Koren:	Ob prsku	363
LOVSKA ORGANIZACIJA		364
Z. Mastnak:	Savinjsko-Kozjanska ZLD Celje praznovala sto let organiziranega lovstva	364
P. Novak:	Letna skupščina ZLD Prekmurje prinesla novega predsednika	365
D. Goričan:	Na Gorenjskem zopet številčna generacija novih lovcev	366
A. Köves:	Podelitev spričeval ob opravljenem lovskem izpitu v ZLD Prekmurje	367
B. Štemberger:	Tekmovanje v streljanju z risanico 2022 v Postojnsko-Bistriški ZLD	368
F. Rotar:	Šesti volilni Občni zbor članic Koroške lovske zveze	368
K. Kovačec:	Erasmus+ v LD Velika Nedelja	369
M. Toš:	V Oseku prepričljivo slavili Benedičani	373
JUBILANTI		374
MLADI IN LOVSTVO		375
M. Kišek:	Državno tekmovanje v znanju iz lovstva za dijake srednjih šol – Male zelene celice	375
T. Mate:	Odprimo vrata pri delu z mladimi	377
T. Sirk:	Posebno srečanje v gozdu in zanimiv obisk	378
M. Vajda:	Vrtčevska skupina Raziskovalci na obisku pri lovcih LD Ivanjkovci	379
F. Krivec:	Svetovni dan Zemlje obeležili tudi na OŠ Jožeta Hudalesa	380
A. Černič:	Do novih znanj ob prijetnem druženju	381
M. Kišek:	Življenja poln gozdni rob	382
M. Kišek:	Živalski svet visoko v gorah	383
LOVSKI OPRTNIK		384
I. Kuljaj:	Odprtje lovškega doma LD Trdinov vrh	384
A. Rant:	Poslanstvo lovstva v zdajšnji dobi	385
B. Ačko:	Lov na fazane v LD Slovenska Bistrica	386
M. Toš:	Savinjsko-Kozjanska ZLD Celje: Sto let lovstva na Kiskem (1922–2022)	386
Optics Trade:	Predstavljamo: termovizijski daljnogled Pulsar Merger LRF XP50	387
M. Toš:	Divjih lovcev ne manjka ...	388
F. Rotar:	Lovci - vinarji in izdelovalci divjačinskih salam:	388
Milan Rebrec		388
V SPOMIN		389
LOVSKA KINOLOGIJA		390
K. Kovačec:	UTO in PNZ jamarjev v LD Velika Nedelja	390
KZS:	Predvidena legla lovskih psov	390

SLIKA NA NASLOVNICI:

Alpski svizec (*Marmota marmota*)

Foto: Oton Naglost

Na računalnik natiskane prispevke pošiljajte na elektronski naslov lovce@lovska-zveza.si. Poslanih prispevkov in fotografij ne vračamo. Uredništvo si pridržuje pravico do objave ali neobjave, krajšanja, povzemanja ali delnega objavljajanja nenaročenih prispevkov v skladu s svojo uredniško politiko in prostorskimi možnostmi. Mnenje avtorjev ni tudi nujno mnenje uredništva in Lovske zveze Slovenije. Morebitni priloženi letaki niso povezani z uredniško politiko Lovca in niso publikacije, ki bi jih izdala Lovska zveza Slovenije ali uredniški odbor. Za njihovo vsebino odgovarja naročnik storitve (oglaševalec).

LOVNE DOBE:

Ur. list, št. 101/17, 9. 2004
in št. 81/14, 11. 2014

Srna

srnjak, lanščak:
1. 5.–31. 10.

srna, mladici obeh spolov:

1. 9.–31. 12.
mladica:

1. 5.–31. 12.

Navadni jelen

jelen:

16. 8.–31. 12.

košuta:

1. 9.–31. 12.

teleta:

1. 9.–31. 1.

junica, lanščak:

1. 7.–31. 1.

Damjak

damjak:

16. 8.–31. 12.

košuta:

1. 9.–31. 12.

teleta:

1. 9.–31. 1.

junica, lanščak:

1. 7.–31. 1.

Mufon

oven, lanščaki obeh spolov in

jagnjeta obeh spolov:

1. 8.–28. 2.

ovca:

1. 8.–31. 12.

Gams

kozel, koza, kozlički obeh spolov,

enoletni obeh spolov:

1. 8.–31. 12.

Kozorog

kozel, koza, kozlički obeh spolov,

enoletni obeh spolov:

1. 8.–31. 12.

Divji prašič

merjasec:

1. 1.–31. 12.

svinja:

1. 7.–31. 1.

ozimci in lanščaki obeh spolov:

1. 1.–31. 12.

Poljski zajec

1. 10.–15. 12.

Kuna belica, kuna zlatica

1. 11.–28. 2.

Jazbec

1. 8.–31. 12.

Lisica

1. 7.–15. 3.

Šakal

1. 7.–15. 3.

Rakunasti pes (enok)

1. 8.–31. 3.

Navadni polh

1. 10.–30. 11.

Alpski svizec

1. 9.–30. 10.

Pižmovka

1. 1.–31. 12.

Nutrija

1. 1.–31. 12.

Fazan

1. 9.–28. 2.

Poljska jerebica (gojena)

1. 9.–15. 11.

Raca mlakarica

1. 9.–15. 1.

Šoja

1. 8.–28. 2.

Sraka

1. 8.–28. 2.

Šiva vrana

1. 8.–28. 2.

Medved in volk

Po veljavni Pravilniku in Odločbi o odvzemu osebkov vrst rjavega medveda (*Ursus arctos*) in volka (*Canis lupus*) iz narave

Lovski tovariši — kako dolgo še?

Dr. Marjan Toš,
lovski mojster, zgodovinar
in publicist ter predsednik
Nadzornega odbora
Lovske zveze Maribor

namreč veliko več, kot razlagajo tisti, ki izraz razumejo kot slabšalnico v duhu preživelega sistema.

Tovarištvo pomeni prijaznost, zaupanje, spoštovanje, tovariš je oseba, na katero se lahko zanesemo v stiski ter ji brez sramu in bojazni potožimo svoje tegobe. Podobno velja za izraz tovarišija, za skupnost med seboj povezanih ljudi s skupnim ciljem; torej to velja tudi za lovsko tovarišijo. Moj dober lovski tovariš zrelih let in z bogato prakso, sicer pa velik in ugleden »gospod« na delovnem mestu, mi je ob neki priložnosti dejal: »Ne toži se mi po starih časih – tudi v novih se dobro počutim, le nesmiselno se mi zdi, da smo besedo tovariš, ki nosi v sebi tako pozitiven pomen in pozitivno energijo, na silo in po nepotrebnem izgnali iz javnosti in uporabe. Ko se je socializem v Evropi konec osemdesetih pogreznil sam vase, so tovarišice in tovariši praktično čez noč izginili. Kot da jih nikoli ne bi bilo. Pa so bili in so še danes,« je prepričan moj lovski tovariš. In ker mi ni dalo miru, sem se zakopal v arhivsko gradivo – in, ne boste verjeli, do danes tega poimenovanja v zeleni bratovščini uradno ni preklical še noben pristojni organ. Torej smo še vedno »prečastiti lovski tovariši«, kot nas je nagovoril dr. Ivan Lovrenčič leta 1907.

Po 114 letih slovenske zelene bratovščine smo tudi po demokratizaciji Slovenije in po družbeno-političnih spremembah v letih 1990–1991 vendarle (še) ostali lovski »tovariši«. Kljub mnogim ostrim kritikam, da je to preživeta terminologija, vzeta iz komunističnih časov in ideološko preveč obremenjena. Nekateri je to tako motilo, da so za vsako ceno začeli govoriti o »gospodih lovcih« in lovce na družinskih srečanjih ali zborovanjih tudi naslavljali »gospodi«. »Tovariši so odšli na smetišče zgodovine, zdaj smo vsi gospodje,« je bilo slišati v

Prijateljstvo je senca večera, ki se povečuje z zahajajočim soncem življenja.

Jean de La Fontaine

Z kar nekaj časa je poimenovanje nekoga za tovariša razumeti kot slabšalnico. Besedo tovariš, ki se je dandanes mnogi sramujejo, so poznali že v 17. stoletju. Torej ni nikakršen privesek katerekoli ideologije. Celo Ivan Cankar se je izogibal besedi gospod. Slovenski lovci so leta 1907 na svojem ustanovnem občnem zboru sklenili, da se bodo nagovarjali z besedo tovariš. Beseda »tovariš« torej ni izum boljševikov. Biti tovariš pomeni

marsikateri lovski družbi. Ne pa povsod in ne za dolgo, kajti lovsko tovarištvo in poimenovanje »tovariš« je v slovenski lovski organizaciji le preveč trdno zasidrano in jo spremlja še iz časov nastajanja prvih lovskih klubov oziroma društev v nekaterih slovenskih krajih. »Častiti lovski tovariši« so bili tudi udeleženci ustanovnega občnega zbora Slovenskega lovskega kluba 16. oktobra 1907 v Ljubljani in tako jih je naslovil tudi nestor slovenskega lovstva dr. Ivan Lovrenčič. Je že vedel, zakaj!

To seveda ni bilo naključno, saj biti nekomu tovariš pomeni nekaj plemenitega, častnega in vrednega. V nemškem govornem prostoru, iz katerega je na slovensko območje prišlo veliko različnih poimenovanj tudi v okviru lovske terminologije, je znan izraz »kamerad«¹. Beseda izhaja iz latinske besede »camera« in prvotno pomeni sobo ali obok in od tod je prišla beseda kamerad² – sovojak, s katerim delim sobo. Drugotni pomen pa se nanaša na osebo, s katero sem različno povezan: poklicno, športno, študijsko. Torej »lovski kamerad« ali po slovensko »lovski tovariš«. Kot navaja Slovar slovenskega knjižnega jezika (SSKJ),³ je tovariš oseba v razmerju do druge osebe, s katero skupaj dela oziroma oseba v razmerju do druge osebe, ki pripada isti skupnosti, ima isti poklic ali ima enak družbeni položaj. V komunističnih oziroma v socialističnih revolucijah so bili vsi ljudje izenačeni, vsi so bili tovariši in zato je v politiki to ostalo, na primer »to se lahko dovoli le med tovariši, pogovorili so se kot tovariši«. Poznamo tudi »tovariše« v bridkosti in nesreči, v socializmu pa smo z nazivom »tovariš« poimenovali tudi profesorje, učitelje in direktorje, zelo redko ali izjemoma pa zdravnike ali duhovnike; ti so bili vedno gospodje. Znano je tudi, da so si tovariši pomagali pri vzponu na goro ali da je kdo »prebudil tovariše v celici«. V vojski smo bili tovariši vojaki na straži in bojni tovariši. V lovskih vrstah pa smo bili in ostali lovski tovariši, v dobrem in slabem. Zastarel slovenski izraz za besedo tovariš je »drug« ali tudi »sodrug«, pogovorno je bil tudi kamerad, kompanjon ali celo pajdaš v nekaterih narečjih. In tudi taki izrazi so se na neki način ohranili in jih slovenski lovci še uporabljajo v narečnih govorih. Hvala bogu, da je temu tako, saj nas po besedah ugledne akademkinje, slovenistke in velike strokovnjakinje za slovenska narečja prof. dr. Zinke Zorko »narečje ohranja in je naše bogastvo«. Velikokrat sva govorila o tem in vedno je poudarila, naj nas lovcev nikoli ne bo sram, da smo tovariši. V zeleni bratovščini smo morda tudi zaradi vsega omenjenega le ostali »tovariši«, včasih pa tudi »stare sablje«.

¹ Kamerad (nem., franc. Camarade), tovariš pri delu, tovariš v orožju (prim. Priročni slovar tujk, 1. izdaja, urednica Mirjam Beranek, Ljubljana 2005, str. 364).

² Slovenskim lovcem sta verjetno znana besedilo in napev pesmi *Alte Kameraden* ali *Stari tovariši*, ki je nastala leta 1889 in jo je napisal vojaški glasbenik Carl Teike v Ulmu. Skladba je kmalu postala ena najbolj priljubljenih in najpogostejše odigranih vojaških koračnic v Nemčiji. Sporočilo pesmi pripoveduje, da »stari tovariši, ne glede, ali so v stiski ali nevarnosti, vedno držijo skupaj«.

³ Inštitut Frana Ramovša, ZRC SAZU Ljubljana (www.fran.si).

Da je temu tako, potrjuje tudi še vedno veljavni Etični kodeks slovenskih lovcev. V njem je zapisano, da smo si lovci med seboj lovski tovariši ne glede na narodnost, vero, raso, družbeno vlogo in položaj ali politično opredelitev. Lovec je do lovskih tovarišev pošten in ne sme dopustiti, da bi materialne koristi vplivale na ravnanje do drugih lovcev in ne na ravnanje do divjadi. Lovska tovarišija enakopravno sodeluje med seboj in si pomaga v lovišču ter v družbenem okolju. Lovski tovariš je star nagovor med lovci, ki nima nobene povezave s komunizmom in politiko, pač pa je odraz spoštovanja in medsebojnega zaupanja ter odraz Etičnega kodeksa slovenskih lovcev, ki ima trajno veljavo! Zato lovskega kodeksa ni treba spreminjati, pač pa ga moramo dosledno upoštevati in spoštovati.

Verjetno ni potrebna dodatna obrazložitev navedenih načel, ali pač? Le zakaj in v imenu česa se je ta beseda v lovskih vrstah umaknila iz precejšnjega dela naše govorice in kdaj se bo po hudih preizkušnjah spet vrnilo iskreno lovsko tovarištvo

v žlahtnem in plemenitem pomenu? Kajti ni je besede, ki bi hkrati združevala solidarnost, pravičnost, svobodo, enakost in bratstvo tako močno in povezovalno, kot jo beseda tovariš. Vedno se je namreč kovala v najtežjih okoliščinah in kot največja humanizacijska, povezovalna moč od najstarejših civilizacij naprej. Ob tem pa z veseljem opažam, da za slovenske gasilce pomislek, ki ga izpostavljam v tem uvodniškem zapisu, ne obstaja. V aktualnem izražanju govorijo o gasilskih tovariših, o »gasilskem tovarišu, ki je dosegel uspeh«, »o gasilskem tovarišu, ki je preminil«. Katera travma in predvsem zakaj je bila gasilec prizanesena, nam lovcem pa povzroča nelagodje in pomisleke? Odgovorov je lahko več, morda je najbližji tisti najmanjkrat izrečen in vsem očiten. Nekdanji tovariši v spolitiziranem pomenu izraza, ki se trudijo za seboj zabrisati sledi lastne mladostniške politične organiziranosti, ob tem začitijo samo njim znano in razumljivo trpko nelagodje. Travmatičnost občutenja je najbrž boleča. A zato še ni treba suspendirati izraza, ki bo brez dvoma preživel čas. Z lovsko organizacijo ali brez nje.

Foto: Marjan Toš

Predsednikov pogled

V maju je Upravni odbor (UO) Lovske zveze Slovenije (LZS) potrdil predloge sklepov o nakupu dodatnega zemljišča v Lukovici, kjer bo stal nov nacionalni lovski center, in začetek postopka prodaje objekta na Župančičevi ulici 9 v Ljubljani, kjer je sedež LZS. Po pridobljenem gradbenem dovoljenju lahko sedaj nadaljujemo z gradbenimi deli. V jeseni bomo začeli z izkopi ter po prodaji objekta na Župančičevi v dveh letih zgradili nacionalni lovski center. Dodatno zemljišče, za katerega tečejo postopki za nakup, bo namenjeno ureditvi večjega parkirišča ob centru. Na vseh delnih občnih zborih v Sloveniji so bili predlogi sklepov oziroma gradivo za Občni zbor LZS potrjeni. Na občnem zboru v Mariboru so sprejeli predlog, da se bo nacionalni lovski center imenoval Zlatorog. Tako so udeleženci občnega zbora LZS, ki je bil 21. junija 2022, obravnavali in potrdili tudi ta predlog. Kljub vrsti vprašanj in pojasnilom je bila razprava korektna v pomenu podpore – vsaj na delnih občnih zborih, ki sem se jih udeležil.

Presenetila me je visoka in enotna oziroma soglasna podpora tako pri nakupu dodatnega zemljišča kot pri prodaji obstoječe hiše na Župančičevi ulici 9. Seveda bo celoten postopek potekal transparentno, saj bomo le tako preprečili morebitne očitke. Izgradnja novega centra je zahteven projekt, ki ga ni mogoče voditi volunteersko! Nujna je profesionalna organizacija in dobre predpriprave, da bo lahko gradnja učinkovita, hitra in racionalna.

V minulem mesecu smo z novo vlado dobili novo ministrico, med drugim pristojno tudi za lovstvo. Irena Šinko, nova ministrica na Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP), je univerzitetna diplomirana kmetijska inženirka in univerzitetna diplomirana pravnica ter kot nekdanja direktorica Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije (RS) predvsem strokovnjakinja, ki ima vse kompetence za ministrico. Ministrica je sicer že na Odboru za kmetijstvo prejela vprašanje poslanca, kako bo rešila težave, ki so nastale s črtanjem lastništva divjadi. Iz LZS smo ji ob imenovanju poslali čestitko s prošnjo za sestanek. Ministrica se je zahvalila za čestitko. Termin sestanka so nam v njenem kabinetu že dodelili (1. julij).

Problem lastništva divjadi ni edina težava, ki nas čaka. Prenekateri lovski družini, ki jo je tožil Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS in ji je bila odvzeto zemljišče, ki so ga pošteno plačali lastniku, še vedno ne razume, kako je to mogoče v pravni državi. Seveda smo tudi pri novi ministrici odprli to vprašanje na enak način kot pri dose-danjem ministru. Menim pa, da bomo morali najprej rešiti težave, ki so nastale s črtanjem lastništva divjadi. Predloge za zakonske spremembe v obliki in na način, kot je bilo sprejeto na majskem UO LZS, je pripravila Komisija LZS za organizacijska in pravna vprašanja. Sicer je odprtih vprašanj še več; na primer sofinanciranje gradnje izobraževalnega centra lovcev na Lukovici ali pa podzakonskega akta na podlagi Zakona o orožju, s katerim bo ministrica,

Mag. Lado Bradač,
predsednik Lovske zveze
Slovenije

pristojna za lovstvo, določila, v katerih primerih je dovoljeno lovsko orožje nositi in uporabljati na nelovni površini lovišča.

Čestitko smo poslali tudi novemu ministru za okolje in prostor Urošu Brežanu, ker ostaja odprto vprašanje upravljanja s populacijo rjavega medveda v Sloveniji. O upravljanju s to živalsko vrsto bo sicer odločilo upravno sodišče. Kljub temu nas verjetno vse zanima, ali bomo tudi v prihodnje lahko doživeli nenapovedane spremembe Zakona o varstvu okolja.

Na našo prošnjo za sestanek se je odzval Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS, zato sva bila z našo pravnico mag. Natašo Oven na obisku v tej instituciji pri v. d. direktorja mag. Alešu Tolarju. Usklajujemo postopke uveljavljanja najemov za zemljišča, kot nam to omogoča zakon, pri čemer bo LZS nudila pomoč zainteresiranim lovskim družinam.

Na pobudo mednarodnega projekta Interreg-3Lynx je 11. junij mednarodni dan risov. V Evropi se populacija največjih divjih mačk zmanjšuje, analize pa kažejo, da bodo risi brez človekove pomoči izumrli. Dan so zaznamovali različni dogodki v več državah, tudi pri nas. V Sloveniji se sicer osrednje območje risa prekriva z območji volka in medveda, vendar je po velikosti manjše. Tudi v prihodnje so glavne nevarnosti za izumrtje risa parjenje v sorodstvu, razdrobljenost življenjskega prostora, kar ovira selitve, zmanjšanje primernih habitatov, smrtnost zaradi trkov z vozili, stopnja družbene sprejemljivosti, ki pogojuje tudi odnos do risov. In tudi do krivolova, do katerega pa moramo imeti lovci ničelno toleranco!

Radio Slovenija je v oddaji Studio ob sedemnajstih 2. junija 2022 pripravil oddajo z odmevnim naslovom Lovstvo na razpotju. Radijski novinar in celjski dopisnik RTV Slovenija Matija Mastnak se je z gosti pogovarjal o aktualnih temah slovenskega lovstva. Gostje so bili mag. Robert Režonja, direktor Direktorata za gozdarstvo in lovstvo na MKGP, Miha Marenče z Zavoda za gozdove Slovenije, Klemen Matk, predsednik Združenja lastnikov gozdov Slovenije, in Ana Ašič, urednica in preiskovalna novinarka spletnega portala. Prisoten sem bil tudi sam in gostje smo odgovorili na številna vprašanja. Obstoječi Zakon o divjadi in lovstvu, ki ureja upravljanje z divjadjo v Sloveniji, določa, da je koncesije mogoče podeliti le na podlagi omenjenega zakona. Sam osebno tudi iz drugih razlogov ne vidim nobenega razpotja ali vprašanja privatizacije in ker je oddajo še vedno mogoče poslušati, lahko le priporočam, da ji prisluhnete in si sami ustvarite mnenje (<https://radioprvi.rtvsl.si/2022/05/studio-ob-17-00-790/>).

Pred nedavnim me je poklical dr. Hubert Potočnik, ki je zaposlen na Biotehniški fakulteti, natančneje na Katedri za ekologijo in varstvo okolja, obenem pa je tudi lovec in član Strokovno-znanstvenega sveta LZS. Predlagal mi je, da bi tudi v lovišču Lovske družine Tomišelj, v kateri sem

Foto: Osební arhiv Lada Bradarča

starešina, s pomočjo drona poiskali nekaj mladičev srnjadi in jih v okviru raziskave Biotehniške fakultete označili ter tako ugotavljali stopnjo preživetja na barjanskih travnikih, kjer traktorji z velikimi kosilnicami porežejo vse, kar jim pride pod koso. Iskanje smo začeli zgodaj zjutraj ob peti uri in v nekaj minutah je termovizijska kamera našla srnjega mladiča v travi. Kamera je tako natančna, da je brez težav našla tudi fazanko s kebčki. A vse ni tako preprosto. Ker je bila trava mokra po dežju in se je povsila, smo prvi dan uspeli označiti le srnja mladiča. Bistveno bolje je bilo naslednji dan, ko so celo dva mladiča rešili s travnika, kjer so začeli s košnjo. Popoldne pa sem v medijih prebral novico z naslovom *Prostovoljci s pomočjo dronov na travnikih iščejo mladiče srn*.

V POP TV-jevi oddaji 24 ur zvečer so 9. junija poročali o postopkih pred košnjo v Branderburgu (prispevek povzemam v celoti, ker veliko pove): »Še preden se kmetje v Branderburgu odpravijo na košnjo, se pred njimi na teren odpravijo prostovoljci, ki v visoki travi s pomočjo dronov in termalnih kamer iščejo mladiče srn. Ravno v tem letnem

času srne polegajo svoje mladiče in jih, medtem ko iščejo hrano, pustijo same na travniku. Vsako leto prostovoljci pred ostrimi rezili rešijo okoli šest tisoč mladičev. Od lani pa jih tudi finančno podpira kmetijsko ministrstvo.«

Na LZS sicer že nekaj časa tiskamo plakate »Ne dotikaj se me, moja mama je v bližini!« oziroma jih razdelimo med lovske družine. Ozaveščanje poteka tudi prek medijev, a moramo narediti več! Žal se vse zatakne pri denarju.

Skratka, slovenski lovci lahko le upamo, da bo kmetijsko ministrstvo podprlo takšen projekt po nemškem vzoru. Nakup dronov bi koristil tudi pri drugih opravilih in prepričan sem, da bi znali usposobiti dovolj prostovoljcev med lovci in tudi drugimi zainteresiranimi, da bi lahko na podoben način, kot to počnejo v Nemčiji, tudi v Sloveniji reševali srnje mladiče. Naše delo bi koristilo vsem, saj tudi kmetje ne želijo v bale silirati srnjih mladičev. Zato bi veljalo preizkusiti, kakšno bo zanimanje za sestavo takšne ekipe. Da pa bi to lahko počeli, moramo najprej zagotoviti sredstva za nakup drona, ki ga sicer lahko uporablja več usposobljenih oseb oziroma ekip. Nekaj izkušenj se bo nabralo že s trenutnim projektom.

Na spletni strani LZS poročamo o vseh večjih aktivnostih v okviru LZS in tudi o rezultatih. Opozoriti želim le, da so bili naši tekmovalci v juniju na dveh evropskih prvenstvih: strelci so bili v Italiji, ekipa tekmovalcev v oponašanju jelenjega rukanja pa v Nemčiji. Ekipo ručičev je tokrat opremilo podjetje Prevent Deloza, d. o. o., iz Celja, ki jim je podarilo oblačila, medtem ko strelska ekipa že nekaj časa uspešno uporablja oblačila tega podjetja. Zato na tem mestu zahvala sponzorjem – brez njihove pomoči ne bi mogli financirati vseh ekip in opreme, ki jo potrebujejo.

Pred nami je čas dopustov, a aktivnosti je veliko in če želimo v jeseni začeti graditi nov nacionalni lovski center, bo bolj malo časa za počitek. Sploh pa bo že prvi teden v septembru državno prvenstvo v lovskem strelstvu.

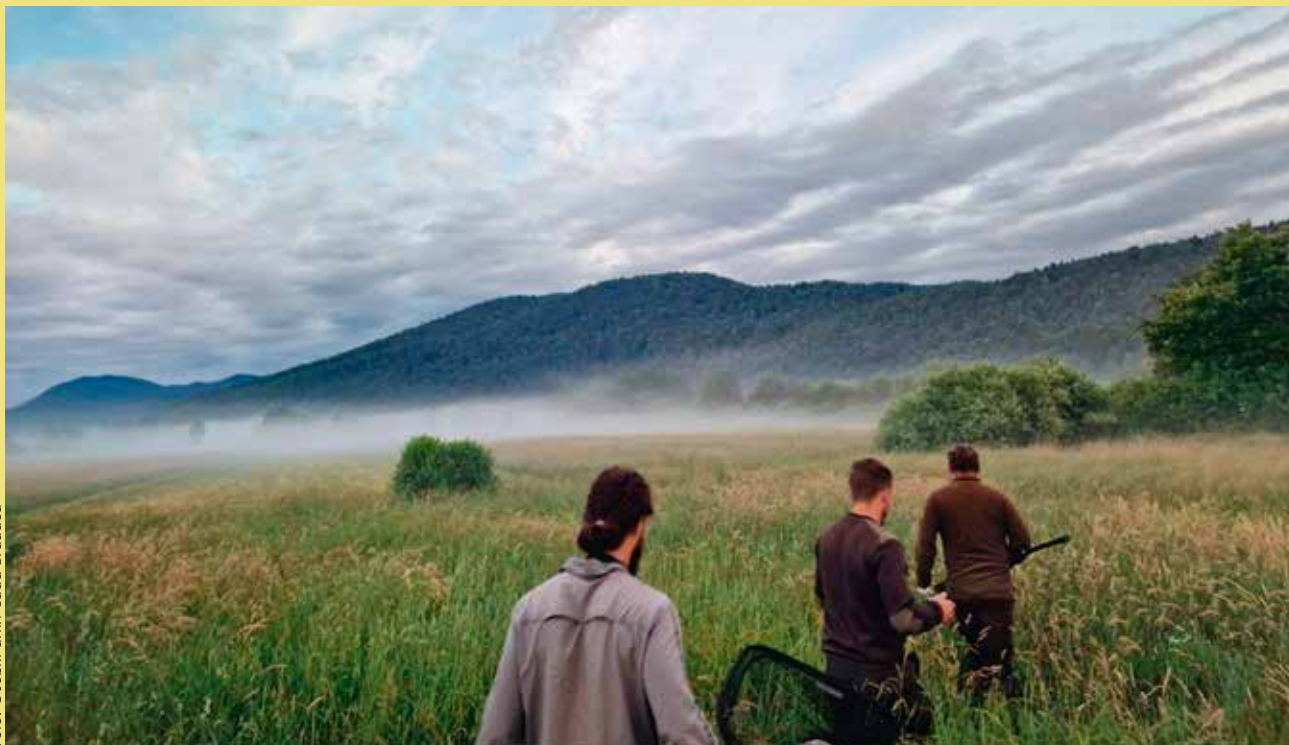

Foto: Osební arhiv Lada Bradarča

DIVJAD V DRŽAVI NI VEČ DRŽAVNA, AMPAK NIKOGARŠNJA LAST

MC RTV SLO, 4. 5. 2022 (Barbara Renčof), in www.24ur.com, 5. 5. 2022 (Nataša Stegnar) – Divjad v naši državi je postala nikogaršnja last. Ministrstvo za okolje in prostor je namreč aprila pripravilo, poslanci v Državnem zboru pa potrdili spremembo zakona o varstvu okolja, v katerem so črtali določbo, da je divjad na naših tleh državna last. Na Lovski zvezi Slovenije (LZS) in na Zavodu za gozdove Slovenije (ZGS) so šele po objavi v Uradnem listu izvedeli, da divjad ni več državna last. Miha Marenče iz ZGS je dejal: »V tem trenutku je divjad nikogaršnja last.« Država sicer še vedno določa, kaj se bo počelo z divjadjo, čeprav ni več lastnica prostoživečih živali. Na LZS so ogorčeni, da je brez mnenj strokovnjakov Ministrstvo za okolje in prostor (MOP) črtalo pomemben člen iz zakona o varstvu narave. Predsednik LZS Lado Bradač pojasnjuje: »Mi bomo tudi vložili amandma. Poskušali bomo s tem zakonom, ki se zdaj vlaga za odpravo teh stvari, ki so nastale v preteklosti, doseči, da se to ponovno vrne. Jaz upam, da nam bo s tem predlogom uspelo, se pa postavlja potem tudi vprašanje: 'Če divjad ni last države, zakaj potem lovci plačujemo koncesijo?' Na MOP niso našli sogovornika, ki bi pojasnil, zakaj so črtali člen zakona, ki določa državno lastništvo divjadi. Odpravili so nas s skupnim pisnim odgovorom, da so prostoživeče živali pod varstvom države, ne pa njena last. Hkrati se ob tem postavlja vprašanje, ali se s tem, ko divjad ni več državna last, morda postavlja temelje za zasebna lovišča pri nas. O tej tematiki je obširno poročala tudi **POP TV** na spletni strani v prispevku z naslovom **(NE)LASTNIŠTVO NAD DIVJADJO RAZBURILLO LOVCE**. Novinarka je opozorila, da je s 13. aprilom prenehal veljati Zakon o varstvu okolja, po katerem je bila divjad v lasti države. Nov zakon je omenjeno določbo črtal, kar pomeni, da je divjad na naših tleh trenutno nikogaršnja last. Z omenjeno spremembo, o kateri sploh niso bili obveščeni, se ne strinjajo v LZS, saj menijo, da zakon ustvarja razliko med zavarovanimi vrstami in drugimi prostoživečimi živalmi. V Zakonodajno-pravni službi

Foto: Lojzi Avenik

Državnega zbora pa pravijo, da živali niso stvar, ampak čuteča živa bitja, nad katerimi ni mogoče vzpostaviti lastninske pravice.

PREVIDNO V GOZDOVIH, SAJ MEDVEDKE V TEM OBDOBJU VODIJO MLADIČE IZ BRLOGOV

RADIO SLOVENIJA, 7. 5. 2022 (Sabrina Mulec) – Če res ni nujno, v tem času ne hodi-te v gozd in se raje sprehajajte po utečenih poteh, svetuje vodja Lovišča s posebnim namenom Jelen Anton Marinčič: »V tem času so medvedki, ki so poleženi v februarju in marcu, še tako majhni in neobgljeni, da ne morejo slediti svoji mami, zato se ob vsakem vznemirjenju povzpnejo na najbližje drevo. Mati pa jih spodaj čuva in preprečuje vsakršen stik med svojimi mladiči in tuji.« Medvedka napade, če kdo zaide mednjo in med njene mladiče. Največja verjetnost, da se bo to zgodilo, je na območju širše Notranjske in Kočevskega,

vendar pa se njihov življenjski prostor čedalje bolj širi. »Tako na Vipavsko kot Primorsko in Gorenjsko, torej na vse strani iz njihovega osnovnega matičnega biotopa. To je seveda posledica iskanja novih življenjskih pogojev in tudi prenaseljenosti v matičnem habitatu,« je dodal Marinčič. Na vprašanje, kaj narediti, če nastane bližnje srečanje, pa Marinčič odgovarja, da je eno teorija, drugo pa praksa: »Že velikokrat sem rekel, da je zelo koristno, da skušamo odvreči nekaj, kar imamo na sebi – to je lahko nahrbtnik, obleka, suknjič, majica – in se vzvratno umaknemo. V tem primeru se bo žival verjetno ustavila in napadla tisti predmet, ki smo ga odvrgli. Če pa nastane napad, je daleč najbolje, če se uležemo na tla, si pokrijemo glavo in se delamo, kot da smo mrtvi.«

LOVNI TURIZEM KOT TRŽNA NIŠA

ŠTAJERSKI TEDNIK, 11. 5. 2022 (Senka Dreu) – Slovenski turizem od nekdaj stavi na področja, ki so povezana z

neokrnjeno naravo, po kateri slovi naša dežela. Med takimi področji je tudi lovni turizem. Pa ga znamo izkoristiti? Lovci sanjajo o safariju v Keniji in drugih afriških paradizih za lov na eksotične živali ali pa o potovanju v Kanado, kjer bodo lovili medvede. Lovni turizem lahko prinaša lepe denarce, kar so ugotovili že marsikje, pri nas pa je še vedno ne dovolj izkoriščena tržna niša. Na Zavodu za gozdove Slovenije, kjer upravljajo z deseti-mi lovišči s posebnim namenom, sicer od lovcev - turistov na leto poberejo dober milijon evrov. Gostje, ki si lahko privoščijo lov v tujini, pa se v slovenska lovišča radi vračajo, saj pravijo, da so še vedno dobro ohranjena in bogata z divjadjo. O lovem turizmu je poročal tudi portal **www.ovtar24.si** z dne **12. 5. 2022**. O začetku lovnega turizma z lovom na srnjake so **15. 5. 2022** poročale tudi **SLOVENSKE NOVICE** v nedeljski izdaji.

ŽALOSTNO JE GLEDATI, KAKO KOMAJ ROJENO ŽIVLENJE UGAŠA PRED NAŠIMI OČMI

Www.maribor24.si, 26. 5. 2022 (Martina Lebar) – Iz številnih lovskih družin, njihovih območnih lovskih zvez in tudi iz različnih društev za varstvo narave in živali v teh dneh prihaja vse več javnih opozoril, naj bodo ljudje pazljivi pri sprehajanju v naravi, kjer se bodo srečevali tudi z mladežjo divjadi, še posebno pri srnjadi, saj srne zdaj kotijo mladiče. Zato niso odveč prošnje kmetom za večjo previdnost pri košnji trave, saj je za srnje mladiče največja nevarnost prav strojna košnja. K sreči nekateri kmetje lovcem prijavijo, kaj se jim je pripetilo, in jim tudi ni vseeno, ko spremljajo pogine poškodovanih srnic. Na tak način v lovskih družinah evidentirajo tovrstne izgube. A večji del takih izgub gre mimo uradne statistike, saj lovci nikoli ne izvejo za mnoge primere, le po košnji najdejo ostanke okostij mladičev. Košnje s sodobnimi stroji so največja nevarnost za srnje mladiče, pa tudi za druge vrste divjih živali, saj se takim kosilnicam praktično ni mogoče izogniti. »Lovci kmete razumemo, delo je pač treba opraviti, a hkrati vedno znova prosimo, da bi po stari navadi vsaj občasno prehodili travnike in z njih pregnali neobgljene srnje mladiče s srnami

vred. Poznamo več takih kmetov v Slovenskih goricah in tudi na Dravskem polju. Lovci smo jim izredno hvaležni za njihov odnos do mladih življenj,« izpostavljajo na Lovski zvezi Maribor.

V SNEŽNIŠKIH GOZDOVIH NA PROSTO IZPUSTILI RISA BLISKA

STA, 17. 5. 2022 – Snežniški gozdovi so bogatejši za novega risa. Iz prilagoditvene obore na območju Snežnika so namreč v okviru projekta Life Lynx člani ekipe na prostost izpustili risa Bliska. To je še en ris, ki je v Slovenijo pripotoval v okviru omenjenega projekta, in sicer iz Romunije, so sporočili projektni partnerji. Risjega samca, ki so ga poimenovali Blisk, so aprila pripeljali iz Romunije in ga namestili v prilagoditveno oboro. Z oborami skušajo zmanjšati možnost, da bi ris po izpustu odtaval daleč od mesta izpusta in ostal brez stika z risi z Dinaridov in jugovzhodnih Alp. V času prilagajanja so zanj skrbeli lovci Lovišča s posebnim namenom Jelen skupaj z odgovorno veterinarjo in člani projektne ekipe Life Lynx. Blisk je, kot so pokazale analize, oče

risa Katalina, ki so ga prav tako izpustili iz obore na Snežniku in je svoj teritorij vzpostavil na območju Menišije in Rakitniške planote. Z naselitvijo med seboj sorodnih risov je sicer učinek doselitve manjši, kot če so doseljeni nesorodni risi, a je vendarle tudi rezultat takšne doselitve znaten in pomemben, je ocenil Tomaž Skrbinšek z ljubljanske biotehniške fakultete. O izpustu so poročali tudi novinarji: MMC RTV SLO istega dne, portal www.n1info.si pa je 17. 5. 2022 v članku novinarke **Romane Biljak Gerjevič** objavil, da »je Ris R 011 postal Blisk in ima v naših gozdovih posebno nalogo«.

PREVIDNO PRI KOŠNJI TRAVNIKOV, NA NJIH JE V TEH DNEH VELIKO SRNIC

VESTNIK, 19. 5. 2022 (Ur.) – Društvo za zaščito živali Pomurja poziva kmete k previdnosti pri košnji trave, saj srne v teh dneh kotijo mladiče in jih puščajo na travnikih. Kmete zato pozivajo, naj pred košnjo na hitro preverijo travnike. Srnice namreč velikokrat otrpnejo, zato se pogosto zgodi, da jih pri tem nevede pokosijo. Pozivajo tudi sprehajalce, če vi-

dijo neobgljeno in nepoškodovano srnico, da se je ne dotikajo. Vonj, ki ga človek pusti na mladiču, namreč lahko odvrne mamo od mladiča in ga zato zapusti. Prav tako naj bodo psi na povodcih in pod nadzorom, predvsem na mestih, kjer bi lahko nastal stik z mladimi srnicami.

ŠTAJERSKI LOVCI PODPRILI IZGRADNJO NLC ZLATOROG V LUKOVICI

Www.ovtar24.si, 28. 5. 2022 (mt) – Na delnem občnem zboru Lovske zveze Slovenije za območje Lovske zveze Maribor v Zg. Polskavi so podprli predlog, da bi začeli izgradnjo sodobnega Nacionalnega lovskega centra (NLC) Zlatorog v Lukovici. Kot je povedal predsednik Lovske zveze Slovenije (LZS) mag. Lado Bradač, so za prihodnji center dokupili še nekaj dodatnih zemljišč, za naložbo pa bodo zagotovili sredstva tudi iz naslova prodaje zdajšnje vile Zlatorog v Župančičevi ulici 9 v Ljubljani, kjer je sedež LZS. Udeleženci občnega zbora so se zavzeli za čim hitrejši začetek izgradnje centra,

v katerem mora biti na novo postavljen tudi sodoben lovski muzej s sodobno muzeološko infrastrukturo in strokovno knjižnico. Prav tako morajo biti v novem centru sodobno opremljene učilnice za vse izobraževalne programe LZS. Sicer pa je predsednik LZS mag. Lado Bradač štajerske lovce seznanil z uspešnim izvajanjem ukrepov za zatiranje afriške prašičje kuge in opozoril na velik pomen lovske organizacije pri opravljanju nekaterih javnih nalog, ki jih je edina sposobna izvesti lovska organizacija. Napovedal je Pravilnik o uporabi lovskega orožja na nelovnih površinah in omenil prizadevanja za vrnitev odvzetih zemljišč lovskim družinam od Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov Slovenije. Govorili so tudi o zavarovanju lovcev pri opravljanju javne službe in nekaterih aktualnih vprašanjih glede prihodnje lastnine divjadi. LZS se zavzema tudi za dolgoročno reševanje problematike upravljanja z velikimi zvermi, še zlasti z volkom in rjavim medvedom. Govorili so tudi o prostovoljnem delu lovcev pri upravljanju z lovišči ter skrbi lovske organizacije za permanentno strokovno izobraževanje in usposabljanje lovcev.

Pripravil:
dr. Marjan Toš

Ris Blisk

RIS V SLOVENIJI: USPEH SLOVENSKEGA LOVSTVA?

V sklopu letošnjega Sejma lovstva in ribištva v Gornji Radgoni je 9. aprila potekal tudi 13. Slovenski lovski dan, tradicionalno strokovno srečanje, namenjeno ozaveščanju strokovne, lovske in splošne javnosti o pomenu lova, lovstva ter pomembnosti ohranjanja naravne dediščine za prihodnje generacije. Tema letošnjega posveta je bila *Ris v Sloveniji: uspeh slovenskega lovstva?* Posvet je organizirala **Lovska zveza Slovenije (LZS)** – **Strokovno-znanstveni svet LZS** v sodelovanju s projektno skupino **LIFE Lynx**. Srečanje je bilo v celoti namenjeno ozaveščanju o pomembnosti ohranjanja risa in vključenosti lovcev v aktivnosti za preprečevanje ponovnega izumrtja risa v Sloveniji. Dogodek so začeli **Križevski rogisti**, udeležence posveta pa so nagovorili predsednik LZS mag. **Lado Bradač**, izvršni direktor Pomurskega sejma **Boris Nicolas Erjavec**, mag. **Robert Režonja**, generalni direktor Direktorata za gozdarstvo in lovstvo, ki deluje pod okriljem Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, ter dr. **Boštjan Pokorny**, predsednik Strokovno-znanstvenega sveta LZS.

Ris v Evropi in Dinaridih včeraj, danes in jutri

Uvodno, polurno predavanje je imel dr. **Vedran Slijepčević** iz Veleučilišta v Karlovcu, ki je predstavil splošno problematiko evra-

zijskega risa v Evropi in Dinaridih v preteklosti in dandanes. Ko je v preteklosti človek tehnološko napredoval, se je povečal njegov vpliv na naravo in divjino, s čimer pa se je zmanjšala površina razpoložljivega habitata za velike zveri. Poleg zmanjševanja življenjskega prostora

je človek ob vsaki priložnosti uporabljal tudi različna sredstva za neposredno ubijanje velikih zveri, kot so pasti, odstrel in strupi, predvsem zaradi tekmovalnosti za prehranske vire.

V prejšnjem stoletju se je v zahodni Evropi sprožil val ponovnih naselitev risov z namenom, da bi populacijo risov obnovili – »obnoviti tisto, kar smo vzeli iz narave«. Večina ponovnih naselitev je bila uspešna in risi so ponovno naselili dele Evrope, kjer je še vedno dovolj ohranjenega habitata, ki nudi ustrezne razmere za populacijo risov. Dandanes v Evropi ločimo domorodne populacije in populacije, ki so nastale s ponovno naselitvijo. Večina ponovno naseljenih

»Naša dolžnost je, da našim zanamcem prepustimo to, kar so nam predali naši predniki; celo v boljšem stanju, če je to mogoče,« so bile pomembne besede mag. Lada Bradača, predsednika LZS, ko je predaval o zgodovinski vključenosti lovcev pri ponovnih naselitvah risov.

Srečanje so začeli Križevski rogisti.

populacij izvira iz sedemdesetih let prejšnjega stoletja, temeljijo pa na majhnem številu ponovno naseljenih risov, ki so zaradi geografske izoliranosti pretežno tesno sorodni. Dandanes zorijo pobude za povezovanje teh populacij – bodisi geografsko bodisi z mednarodno izmenjavo živali in s tem bogatenjem genetske baze.

Dinarska populacija, ki jo je ustanovilo le šest posameznih risov, od katerih so bili nekateri že v sorodu, pri tem ni izjema. Omenjena populacija, čeprav je majhna, sega prek treh držav – Slovenije, Hrvaške ter Bosne in Hercegovine. Za raziskovanje pa tudi upravljanje takšne populacije je potrebno dobro mednarodno sodelovanje, ki ga med Slovenijo in Hrvaško še nikoli ni manjkalo. Obe strani v raziskave redno vključujeta lovce, ki so najboljši poznavalci večine naravnega prostora risa. V Sloveniji je to izrazitejše, na Hrvaškem pa se lovci vse bolj aktivno vključujejo v raziskovanje in zaščito. V zadnjih dveh letih sta Bosna in Hercegovina začeli z raziskovanjem risa, pri čemer so ju podpirali raziskovalci iz Hrvaške in Slovenije, verjetno pa bo v bližnji prihodnosti upravljanje s celotno dinarsko populacijo usklajeno med vsemi tremi državami.

Zgodovinsko so lovci pomembno vplivali na ponovne naselitve risov

»Naša dolžnost je, da našim zanamcem prepustimo to, kar so nam predali naši

Dinarski risi izvirajo iz šestih osebkov, ki so jih ponovno naselili leta 1973. Pomoč bodo potrebovali tudi v prihodnje, ampak vse kaže, da nam bo uspelo slediti cilju, ki so ga postavili protagonisti ponovne naselitve vrste leta 1973.

Predsednik LZS mag. Lado Bradač je predstavil zgodovinsko vključenost lovcev pri ponovnih naselitvah risov.

predniki; celo v boljšem stanju, če je to mogoče,« so bile pomembne besede mag. Lada Bradača, predsednika LZS, ko je predaval o zgodovinski vključenosti lovcev pri ponovnih naselitvah risov. Naravovarstvena dejavnost je bila ena temeljnih vizij in poslanstev krovne lovske organizacije že davnega leta 1907 ob ustanovitvi Slovenskega lovskega kluba. Lovci s ponosom zastopamo dobrobit prostoživečih živali in si prizadevamo za ohranitev prvobitnih, naravnih ekosistemov.

Da smo lovci naravovarstveno naravnani, priča tudi ponovna naselitev risov v dinarske gozdove leta 1973, za katero ni zaslužen nihče drug kot prav lovci. Tistega leta so v gojitvenem lovišču Rog izpustili šest risov – tri samice in tri samce s pomočjo Janeza Čopa, ki je imel dobre stike z živalskim vrtom v

Ostravi. Za rise je v prilagoditveni obori skrbela Cilka Konečnik, žena sedaj žal že pokojnega legendarnega lovca Maksa Konečnika. Po izpustu šestih risov je za njihovo spremljanje stanja skrbel Čop, ki je ponovno naselitev ocenil kot najuspešnejšo ponovno naselitev v Evropi in hkrati predlagal prepoved odstrela risa na območju Slovenije za dobo petih let.

Da smo se lovci zavedali pomembnosti ohranjanja risa že takrat, priča tudi, da je bil leta 1976 ris v takratni lovski zakonodaji opredeljen kot divjad brez lovne dobe, odstrel pa je bil izjemoma dovoljen le na podlagi odločbe.

Biologija risa in njegove genetske težave v Dinaridih

Biologijo evrazijskega risa je predstavil dr. Ivan Kos z Oddelka za biolo-

gijo Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani. Slušatelji so se seznanili z evolucijo risa v preteklosti ter njegovimi vedenjskimi in telesnimi značilnostmi. Osnovne telesne značilnosti risa so podedovane mačje lastnosti, predvsem oblika telesa ter zobje in kremplji, oblikovani za učinkovito plenjenje primarnega plena. V primeru evrazijskega risa je bila primarni plen srnjad, ki jo pokonča z učinkovitim ugrizom v živčni pletež na predelu vratu. Z evolucijo se je razvilo tudi plenjenje večjega plena, saj je prehranjevanje povezano z več obroki in lahko traja tudi več dni (celo dva tedna). S poznavanjem evlucijskega razvoja risa lahko prepoznamo tudi nekatere ključne vloge zdajšnjega risa v ekosistemi. Ekološko vlogo prepoznavamo v vplivu na neposredne in posredne povezave pri različnih vrstah. Na nivoju osebkov je

Foto: Miha Krcfel

Dinarski risi izvirajo iz šestih osebkov, ki so jih v slovenske gozdove ponovno naselili leta 1973; že v nekaj generacijah po naselitvi je imela večina mladičev starše, ki so si bili med seboj sorodni. Ker ni bilo dotoka novih živali od drugod, se je sorodnost med starši večala iz generacijo v generacijo. Zato so bile vedno večje tudi težave, saj so se naenkrat prav zaradi sorodnosti začele iste škodljive mutacije pojavljati pri obeh starših.

to vsekakor vpliv na njihovo življenje, predvsem obnašanje, in tako posredno tudi na vlogo nekaterih vrst. Bolj prikrita (abstraktna) je vloga na nivoju populacije plena, kjer je plenjenje dolgoročno ključno za populacijski obstoj plenske vrste, njen razvoj in vlogo v ekosistemu.

Že nekaj časa je znano, da imajo dinarski risi velike genetske težave zaradi parjenja v sorodstvu. Dr. **Tomaž Skrbinšek**, prav tako z Oddelka za biologijo Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani, je predstavil potencialne težave, s katerimi se populacija lahko sreča kot posledico parjenja v sorodstvu. Dinarski risi izvirajo iz šestih osebkov, ponovno naseljenih leta 1973. Že v nekaj generacijah po naselitvi je imela večina mladičev starše, ki so si bili med seboj sorodni. Ker ni bilo dotoka novih živali od drugod, se je sorodnost med starši (sokrvje; ang. inbreeding) večala iz generacijo v generacijo. Tako so bile vedno večje težave, saj so se naenkrat prav zaradi sorodnosti začele enake škodljive mutacije pojavljati pri obeh starših. Rešitev je bila očitna, ne pa tudi preprosta – pripeljati nove, nesorodne osebkke in jih izpustiti v naravo. To nam uspeva v okviru projekta *LIFE Lynx*, kjer se doseljeni risi že uspešno vključujejo v populacijo in imajo mladiče. Dinarski risi

Foto: Marjan Artnak

*Rešitev genetskih težav je bila očitna, ne pa tudi preprosta – pripeljati nove, nesorodne osebkke in jih izpustiti v naravo. To nam uspeva v okviru projekta *LIFE Lynx*; doseljeni risi se že uspešno vključujejo v populacijo in imajo mladiče.*

bodo pomoč potrebovali tudi v prihodnje, ampak vse kaže, da nam bo uspelo slediti cilju, ki so ga postavili protagonisti ponovne naselitve vrste leta 1973.

Podrobneje o projektu *LIFE Lynx*

Rok Černe, koordinator projekta *LIFE Lynx* z Zavoda za gozdove Slovenije (ZGS), je podrobneje spregovoril o projektu in navedel razloge za potrebo po tovrstnem projektu. Zaradi parjenja risov v sorodstvu je bilo treba leta 2017 za rešitev dinarsko-jugovzhodno alpske populacije risa pred ponovnim izumrtjem začeti s sedemletnim projektom *LIFE*

Lynx, v okviru katerega z doselitvami risov s Karpatov zmanjšujemo stopnjo sorodnosti. Dolgoročni cilj projekta je zagotoviti razvoj dinarsko-jugovzhodne alpske populacije risa v uspešno delujočo enoto, ki bo kot del populacije, razširjene tudi v sosednje države, sposobna samostojnega in dolgoročnega obstoja v tem delu Evrope. Do leta 2021 je bilo v Slovenijo in na Hrvaško pripeljanih 13 risov iz Romunije in s Slovaške, kjer je populacija v ugodnem stanju. Skupno se bo v populacijo vključilo 14 živali. Vključenost v populacijo pa ne pomeni zgolj 14 doseljenih živali, temveč se vključenost v populacijo dojema kot dosežena, ko ris ustanovi teritorij na območju risa nasprotnega spola v času paritvene sezone oziroma ko je s pomočjo genetike potrjena reprodukcija doseljenega risa. Za pripeljane rise v prilagoditvenih oborah skrbijo lovci iz lovišča, v katerem je bila postavljena prilagoditvena obora.

Za dva od doseljenih risov v prilagoditvenih oborah so pred izpustom

skrbeli tudi lovci iz **Lovske družine (LD) Loški Potok**. Leta 2019 so skrbeli za risa **Goruja**, leta 2020 pa za risa **Borisa**. Starešina LD Loški Potok **Stanko Anzeljc** je predstavil pomembne vidike skrbi za rise v prilagoditvenih oborah pred izpustom in standardne postopke, ki so jim sledili v času bivanja risov v oborah. Glede stanja živali so bili za čas njihovega bivanja v obori v stalnem stiku s člani projektne skupine. Za preverjanje stanja živali in dogajanja v obori je bilo določenih nekaj lovcev, ki so vsak dan preverjali stanje v obori in ob njej, hkrati pa je bil za redno spremljanje zdravstvenega stanja zadolžen pooblaščen veterinar, ki je vsaj enkrat

Dolgoročni cilj projekta *LIFE Lynx* je zagotoviti razvoj dinarsko-jugovzhodno alpske populacije risa v uspešno delujočo enoto, ki bo kot del populacije, razširjene tudi v sosednje države, sposobna samostojnega in dolgoročnega obstoja v tem delu Evrope.

V sezoni 2021–2022 pri monitoringu risa sodeluje že skoraj sto lovcev in lovč iz 51 lovskih družin.

vilne druge aktivnosti za ohranjanje in varovanje risov. Z redno komunikacijo in ozaveščanjem ključnih deležnikov, kot so lovci, gozdarji in lokalna javnost, o pomembnosti risa v ekosistemu, stremimo k nadaljnji podpori doselitev živali na projektno območje. Z obsežno komunikacijsko kampanjo in uporabo socialnih omrežij o projektu širimo novice tudi v širšo javnost.

Za dolgoročni uspeh projekta je pomemben tudi monitoring risov

Spremljanje (monitoring) risov je del delovnika **Jerneja Javornika**, prav tako z ZGS, ki je predstavil rezultate monitoringa iz prejšnjih let. V Sloveniji smo leta 2018 začeli s sistematičnim monitoringom risa z uporabo avtomatskih kamer (fotopasti), ki jih je bilo v zadnji sezoni monitoringa (2021–2022) v loviščih, ki zavzemajo približno tretjino Slovenije, postavljenih več kot dvesto. Ključna informacija, ki jo iz posnetkov pridobijo o risih, je njihova identiteta; posamezne osebkke je mogoče prepoznati po vzorcih kožuha, ki so pri vsakem risu edinstveni. Tako lahko neposredno preštejemo, koliko različnih osebkov je bilo posnetih, in iz tega ugotovimo podatek o najmanjši velikosti populacije. Z nadaljnjimi statističnimi analizami lahko iz podatkov pridobimo tudi oceno gostote celotne populacije. Na začetku monitoringa sta bila območje spremljanja predvsem **Notranjsko lovskoupravljavsko območje (LUO)** in **Kočevsko-**

Foto: Miha Krofel

V Sloveniji smo leta 2018 začeli izvajati sistematični monitoring risa z uporabo avtomatskih kamer (fotopasti), ki jih je bilo v zadnji sezoni monitoringa (2021–2022) v loviščih, ki zavzemajo približno tretjino Slovenije, postavljenih več kot 200. Ključna informacija, ki jo iz posnetkov pridobijo o risih, je njihova identiteta; posamezne osebkke je mogoče prepoznati po vzorcih kožuha, ki so pri vsakem risu edinstveni. Tako lahko neposredno preštejemo, koliko različnih osebkov je bilo posnetih in iz tega ugotovimo podatek o najmanjši velikosti populacije.

na teden opravil kontrolni ogled živali, nemudoma pa bi ga lovci obvestili tudi ob morebitnih opaženih spremembah vedenja živali. Ves čas bivanja v obori so rise hranili s surovo divjačino. Prvo hranjenje je bilo ob prihodu živali, vsa naslednja pa po potrebi oziroma vsaj enkrat na teden. Stalno so imeli na voljo pitno vodo. Za varnost in mir okoli obore je skrbela projektna skupina s pomočjo avtomatskih kamer in elektromreže. Tako je bil preprečen dostop nezaželenim obiskovalcem, kot so ljudje ali živali, saj bi tovrstna aktivnost lahko povzročila risom nepotreben stres.

V sklopu projekta potekajo tudi šte-

Foto: Lojzi Avsenik

Prilagojeno upravljanje srnjadi, jelenjadi, gamsa in muflona bo veljalo na območju redne prisotnosti risa in/ali volka.

Za pripeljane rise v prilagoditvenih oborah skrbijo lovci iz lovišča, v katerem je bila postavljena prilagoditvena obora. V času bivanja risa v prilagoditveni obori in ob njegovem izpustu obstajajo pomembni vidiki skrbi in standardni postopki, ki jim je treba slediti.

Foto: Olen Naglost

LZS ima ničelno toleranco do krivolova.

Glede na model in velikosti območij aktivnosti, dobljenih s telemetričnim spremljanjem risov v Sloveniji, bi bilo v Sloveniji dovolj primerne prostora za okoli 35 teritorialnih samcev in do 65 teritorialnih samic.

Belokranjsko LUO, nato smo monitoring razširili še na **Zahodnovisokokraško LUO**, **Triglavsko LUO** in **Gorenjsko LUO** (ponovna naselitev risov leta 2021). Tako velikopovršinsko spremljanje risov ne bi bilo mogoče brez tesnega sodelovanja s slovenskimi lovci. Že prva sezona monitoringa je bila zaradi dobrega poznavanja terena lokalnih lovcev zelo uspešna, saj je bilo zabeleženih 19 odraslih živali. V sezoni 2019–2020 je bilo najmanjše število zaznanih odraslih risov 20, leto zatem pa 24. Letošnja sezona monitoringa se je končala konec aprila, rezultati številčnosti bodo znani v jeseni. V sezoni 2021–2022 pri monitoringu risa sodeluje že skoraj sto lovcev in lovč iz 51 lovskih družin.

Peter Benedik, starešina LD Nomenj Gorjuše, in **Miha Marolt** iz LD Bled sta v sezoni monitoringa 2021/2022 aktivno sodelovala pri postavljanju avtomatskih kamer za spremljanje na novo doseljenih risov na območju Jelovice in Pokljuke. Zanju je bilo to nekaj novega, saj sta avtomatske kamere postavljala na za lovce netipične lokacije; po navadi jih lovci postavljamo za spremljanje divjadi na krmišča, solnice ali stečine. Iskanje primernih lokacij za namestitev avtomatskih kamer je bilo precej drugačen izziv, saj so morali risi najprej osvojiti svoje teritorije, nato pa so lovci s svojim znanjem in s pomočjo ekipe *LIFE Lynx* poiskali prehode, ki so prej samevali desetletja. Po postavitvi kamer v oktobru 2021 so ugotovili, da so bili na vseh lokacijah

posneti risi, prav tako je bil kot stranski rezultat določen reden prehod tropa volkov s Pokljuke, saj so bili posneti na eni od kamer. Lani sta risu **Trisu** in risinji **Lenki** prenehali delovati GPS-ovratnici, zato so bili posnetki iz avtomatskih kamer zelo pomembni, saj je bilo na podlagi posnetkov mogoče določiti, da sta še vedno živa in na njunih teritorijih.

Kako upoštevamo plenilce pri načrtovanju gospodarjenja z divjadjo?

Poleg izboljševanja genetskega stanja populacije risa, monitoringa in aktivne komunikacije v okviru projekta se delno spreminja tudi upravljanje s parkljarji z upoštevanjem vpliva velikih zveri, za kar so bile pripravljene smernice, ki so vključene v nove lovskoupravljavske načrte. Dr. **Matija Stergar**, vodja službe za lovsko načrtovanje na ZGS, je podrobneje predstavil upoštevanje volka in risa pri upravljanju parkljaste divjadi. Med najpogostejše plenske vrste risa in volka v Sloveniji spadajo tudi ali zlasti vrste parkljaste divjadi: srnjad, jelenjad, divji prašič, gams in muflon. Odnos med plenilcem in plenom prek različnih mehanizmov pomembno učinkuje na plenilca in plen, posredno pa tudi na človeka. Zaradi omejenih mehanizmov je potrebno učinkovito in trajnostno upravljanje s parkljasto divjadjo. V ta namen so bile leta 2013 v okviru projekta *Slowolf* prvič pripravljene smernice za upoštevanje vpliva risa in volka pri načrtovanju upravljanja srnjadi in jelenjadi, ki so jih načrtovalci upoštevali v operativnih (letnih oziroma pozneje dvoletnih) lovskoupravljavskih načrtih.

Sistem prilagojenega upravljanja srnjadi in jelenjadi se je dosledno uveljavil in

Foto: Janez Torman

Vključenost priseljenega risa v populacijo velja kot dosežena, ko ris ustanovi teritorij na območju risa nasprotnega spola, ko je s pomočjo genetike potrjena reprodukcija doseljenega risa.

prisotnosti risa in/ali volka (pri jelenjadi se upošteva samo volka). Prilagoditve upravljanja posameznih vrst parkljaste divjadi se nanašajo na:

- načrtovano količino odvzema (vse vrste),
- dopustna odstopanja uresničitve odvzema v posameznih starostno-spolnih razredih in skupno (vse vrste),
- delež odraslih samic v načrtovanem odvzemu (jelenjad) in
- vezavo odstrela odraslih samic na odstrel odraslih samcev (srnjad).

Ali ris ogroža domače živali?

Ena od pomembnih akcij pri projektu je tudi zaščita živine pred napadi risa, saj lahko tovrstni dogodki povečajo stopnjo netolerance oziroma negativnega odziva lokalne javnosti, zlasti rejcev in kmetov. To področje je na srečanju predstavil **Tomaž Berce** z ZGS, ki navaja, da se ris izjemoma približa območjem, kjer potekajo človekove aktivnosti, še posebno kmetovanje in reja živali. Za človeka zato ne pomeni konfliktna vrsta, saj ljudem ni neposredno nevaren, hkrati pa je tudi potencialna škoda, ki jo lahko povzroči na človekovem premoženju, zelo majhna.

Ris praviloma pleni živali, enakovredne

Ris za človeka ni konfliktna vrsta, saj ljudem ni neposredno nevaren, hkrati je tudi potencialna škoda, ki jo lahko povzroči na človekovem premoženju, zelo majhna.

svoji telesni velikosti, kar je v slovenskem prostoru potencialno drobnica, vendar podatki zadnjih desetih let kažejo, da sta bila v povprečju eden do dva napada na leto. Ne glede na malo napadov risa na domače živali pa rejcem, ki utrpijo škodo zaradi velikih zveri ali drugih zavarovanih vrst, pripada odškodnina od države, če imajo vzpostavljene minimalne zaščitne ukrepe – elektroograjo z vsaj dvema žicama. Hkrati jim za preprečitev nadaljnje škode pripada od **Ministrstva za okolje in prostor** tudi 80 % sofinanciranje nakupa opreme.

V preventivne namene je bilo v projektu LIFE Lynx razdeljenih 13 kompletov elektromrež za rejce z območja pojavljanja risa, hkrati pa so na območnih enotah ZGS na voljo tudi tako imeno-

mag. Lado Bradač je poudaril, da ima LZS ničelno toleranco do krivolova.

»Na letni ravni prejmemo v povprečju 50 do 60 prijav suma nezakonitih odvzemov prostoživečih živali iz narave,« je povzela mag. Uršula Belaj iz Generalne policijske uprave. Lovci, lovski čuvaji in zaposleni na ZGS so po navadi med prvimi, ki o dogodku obvestijo policijo. Ker dogodki nezakonitih usmritev prostoživečih živali niso tako pogosti, nastajajo pri obravnavi takih primerov posamezne nepravilnosti predstavnikov vseh pristojnih služb. Zato so nujne izboljšave pri izvedbi aktivnosti, zaradi česar so ključnega pomena izobraževanja in usposabljanja vseh udeležencev.

Posledično je bilo v okviru projekta LIFE Lynx organizirano izobraževanje za policiste in kriminaliste, namen ka-

ta za približno 100 risov,« so bile besede dr. **Huberta Potočnika** z Oddelka za biologijo Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani, ko je povzel vsebino svojega predavanja. Tolikšno število risov so ugotovili na podlagi habitatnega modela, ki temelji na osnovi poznavanja prostorskih potreb s pomočjo podatkov iz telemetrično spremljanih risov, ki dajejo pomembne informacije o območjih njihovega gibanja, njihovih teritorijih in njihovi interakciji. Samice tekmujejo med seboj za dobrine, potrebne za vzrejo mladičev, in so dokaj enakomerno razporejene po prostoru. Samci pri skrbi za mladiče ne sodelujejo, tekmujejo pa za samice med paritveno sezono. Zato se njihovi domači okoliši prekrivajo z okoliši samic, pri tem pa poskušajo z njih pregnati druge samce.

Med celotnimi območji aktivnosti in domačimi okoliši je precejšnje prekrivanje, medtem ko so centri aktivnosti, predvsem samic, jasno ločeni med seboj. Takšen socialni model je bil uporabljen pri oceni zasedenosti/poseljenosti risov v prostoru. Tako izdelan model lahko služi kot izhodišče pri pripravi dolgoročnih strategij upravljanja z risom. Z njegovo pomočjo je mogoče prepoznati območja, ki so za risa primerna, in oceniti potencialne koridorje za širjenje populacije ter možnosti za vzpostavitev stika s sosednjimi populacijami risov. Model primernosti prostora za risa je bil narejen za širše območje dinarsko-jugovzhodne alpske populacije in za oceno največjega števila risov, ki bi lahko živeli v Sloveniji, upošteva podatke o velikosti domačih okolišev risov z Dinaridov, ki smo jih GPS-telemetrično spremljali med letoma 2003 in 2020.

Po modelu je za risa primernih 8.687 km² oziroma 42,9 % površine Slovenije. Glede na model in na velikosti območij aktivnosti, pridobljenih s telemetričnim spremljanjem risov v Sloveniji, bi bilo v Sloveniji lahko dovolj primerne prostora za okoli 35 teritorialnih samcev in do 65 teritorialnih samic.

Tilen Hvala,

svetovalec za projektno delo pri Lovski zvezi Slovenije

Foto: Andrej Miklavčič

Na posvetu je bilo okoli sto udeležencev.

vani interventni kompleti za takojšnjo pomoč rejcem v primeru ponavljajočih se napadov.

Ničelna toleranca do krivolova

Ponavljajoči se škodni primeri na domačih živalih ali plenjenje divjadi lahko privedejo do negativnega odnosa do risa, v skrajnih primerih lahko negativen odnos celo vodi v nezakonito ubijanje risov. V Sloveniji je relativno malo primerov nezakonitega ubijanja prostoživečih živali, vendar se lahko s priseljevanjem risov negativen odnos do risa poveča, hkrati pa je zaznavanje takih kaznivih dejanj zelo zahtevno. Študije iz Slovenije so pokazale, da je družbena sprejemljivost velikih zveri pri lokalnih lovcih in rejcih relativno velika. Kljub temu so posamezne osebe (kar je pričakovati pri vsaki večji skupini ljudi), ki imajo zelo negativen odnos do velikih zveri. Predsednik LZS

terega je bil dobiti vpogled v področje dela, o katerem se je premalo govorilo, in pridobiti nova znanja. S slednjimi lahko policisti in kriminalisti bolj sistematično obravnavajo kazniva dejanja, povezana s prostoživečimi vrstami živali, hkrati pa lahko s pridobljenim znanjem pomagajo sodelavcem pri obravnavi in tako nova znanja prenašajo na druge. Namen izobraževanja ni bil usposobiti le določenega števila policistov in kriminalistov za obravnavo zadevnih kaznivih dejanj, ampak seznanitev s problematiko in možnostmi izboljšave preiskovanja te problematike z vseh vidikov (preiskovanja, preprečevanja, preventive), kar vključuje vse sodelujoče (policijo, lovce, ZGS, strokovnjake veterinarske stroke ipd.).

Koliko risov lahko pričakujemo v Sloveniji v prihodnosti?

»V Sloveniji imamo primerne habita-

Zahvala

Lovska zveza Slovenije in projektna skupina LIFE Lynx se zahvalujeta vsem udeležencem 13. Slovenskega lovskega dne, saj so s svojo prisotnostjo prispevali k oza-veščenosti slovenskih lovcev o pomembnosti ohranjanja risa v našem prostoru. Hkrati se zahvaljujemo tudi vsem predavateljem za njihove prispevke in za predstavitev tematik na visokem strokovnem nivoju.

SESTAVA TROPOV PRI MUFLONIH

Spremljanje stanja divjadi in njenega življenjskega okolja je eden najpomembnejših ukrepov sodobnega upravljanja z njihovimi populacijami. Poleg posrednih metod, ki so (bile) pretežno v uporabi v Sloveniji, se vse bolj uveljavljajo tudi nekatere metode neposrednega ugotavljanja velikosti in sestave populacij nekaterih vrst. Neposredne metode lahko izvajamo z odlavljanjem in označevanjem, izpuščanjem in ponovnim odlavljanjem živali pa tudi z beleženjem opaženih živali, njihovih iztrebkov ali sledov na izbranih površinah ali linijah. V zadnjih letih vse bolj pridobivamo koristne podatke o posameznih živalih ali njihovih populacijah s pomočjo telemetrije, fotopasti in genetskega spremljanja. Tovrstne spremljave in pridobivanje podatkov ni mogoče brez sodelovanja z lovci, metode pa so povezane z večjimi ali manjšimi stroški pa tudi z večjo ali manjšo zanesljivostjo in uporabnostjo podatkov. V prispevku predstavljamo nekatere rezultate sestave skupin (tropov) pri muflonih, ki jih je bilo mogoče pridobiti iz podatkov spremljave, ki smo jo izvajali v njihovih kolonijah na Gorenjskem.

Skupine smo razvrstili v pet kategorij

Rezultati analiz temeljijo na podatkih opaženih muflonov. Opazovanja so izvajali nekateri lovci ob izhodih v lovišče. V opazovalne liste so beležili podatke o datumu, uri, lokaciji, številu opaženih živali v tropu in sestavi tropa po starosti in spolu. Starost živali

so ocenjevali glede na njene telesne in socialne značilnosti, v primeru uplenitve pa po rogovih ali zobovju. Osebkni so bili določeni (ocenjeni) kot odrasli (starost ≥ 2 leti), enoletni (dopolnjeno prvo leto) ali mladiči – jagnjeta (< 1 leto). Skupina je bila določena kot trenutna prostorska združitev (agregacija) živali, v kateri noben osebek ni bil oddaljen drug od drugega več kot 50 m. Pri taki razdalji so živali

praviloma v vidnem stiku in pogosto prek njega usklajujejo svoje gibanje.

Glede na sestavo smo skupine razvrstili v pet kategorij:

1. **skupine samice**, v kateri so bile odrasle samice z enoletniki ali brez njih in/ali jagnjeta obeh spolov,

2. **skupine samcev**, v katerih so bili odrasli samci z enoletniki ali brez njih in/ali jagnjeta obeh spolov,

3. **mešane skupine**, v katerih je bila vsaj ena odrasla žival vsakega spola z enoletniki ali brez njih in/ali jagnjet,

4. **skupine enoletnikov**, v katerih so bili enoletniki ne glede na spol z jagnjeti ali brez njih in

5. **skupine jagnjet**, v katerih so bila jagnjeta ne glede na spol. Podobno razvrščanje skupin pri proučevanju socialne sestave populacij nekaterih rastlinojedih kopitarjev uporabljajo tudi drugi avtorji.

Že majhne skupine muflonov so sestavljene zelo raznoliko. Pri posamičnih živalih najpogosteje opazimo ovna 2+, pri dveh živalih v skupini je najpogosteje ovca z jagnjetom, pri treh živalih pa je osnovna skupina, to je ovca, jagnje in enoletna žival.

Graf 1: Deleži opaženih spolno-starostnih razredov v primeru ene živali (v skupini)

Graf 2: Deleži opaženih kombinacij v primeru dveh živali v skupini

Graf 3: Deleži opaženih kombinacij v primeru treh živali v skupini

Graf 4: Mesečne variacije v deležu različnih tipov skupin

Sestava skupin je zelo raznolika

Opažanja majhnih skupin muflonov, to je skupin do treh živali, so obsegala skupno okoli 53 % opazovanj. V celoletnem povprečju vseh devetih let (ne glede na sezono) in ne glede na navedeno socialno sestavo skupin gre v primeru **posamičnih živali** najpogostejše za ovna razreda 2+ (58 %) (*slika 1*), preostalo so ovce 2+ (16 %), ovni 1+ (16 %), ovce 1+ (5 %) in jagnjeta (5 %) (*graf 1*).

V primeru **dveh živali** v skupini je najpogostejše ovca z jagnjetom (41 %) (*slika 2*), sledita dva dveletna ali starejša ovna (23 %), ovca 2+ in ovca 1+ (7 %), oven 2+ in oven 1+ (5 %), oven 1+ in ovca 1+ (5 %) dve ovci 2+ (5 %), dva ovna 1+ (3 %), preostalo pa so druge kombinacije (*graf 2*).

V primeru **treh živali** v skupini je različnih kombinacij že veliko. Najpogostejše je osnovna skupina, to je ovca 2+, jagnje

Slika 1: V primeru posamičnih živali najpogostejše opažamo dveletnega ali starejšega ovna.

Najpogostejše smo opažali skupine ovc z mladiči in/ali enoletnimi živalmi, sledijo mešane skupine, skupine ovnov, enoletnikov in nazadnje skupine jagnjet. Sestava skupin se ni pomembneje spreminjala med posameznimi triletnimi obdobji, kar kaže na stabilno sestavo populacije.

in enoletna žival (31 %) (*slika 3*), sledijo trije ovni 2+ (14 %), ovca 2+, oven 2+ in jagnje (9 %), dve ovci 2+ in jagnje (9 %), dva ovna 2+ in oven 1+ (6 %) ter druge kombinacije (*graf 3*).

Že majhne skupine muflonov so torej sestavljene zelo raznoliko. V nadaljevanju navajamo sestavo glede na navedeno razvrstitev v pet različnih socialnih kategorij.

Največkrat smo zabeležili ovce s potomstvom

V celotnem proučevanem obdobju in ne glede na letno sezono smo najpogostejše opažali skupine samic (ovc) (z mladiči in/ali enoletnimi živalmi) (*slika 4*). Takih opažanj je bilo kar 48 %. Sledijo mešane skupine s 23 % opazovanj, skupine sam-

Slika 2: V primeru dveh živali v skupini je najpogostejše ovca z jagnjetom.

Stopnja socialnega ločevanja med odraslimi živalmi po spolu je največja poleti, najmanjša pa jeseni in pozimi. Povezana je z obdobjem poleganja in sesanja poleti ter z obdobjem parjenja in osredotočanja živali na manjših območjih zimskih habitatov v jeseni in pozimi.

se jim pridružijo samci) se poveča od 11 % poleti na okoli 25 % jeseni in na 33 % pozimi (*graf 4*). Spremembe so povezane z obdobjem poleganja jagnjet, obdobjem parjenja in začetkom hladnega obdobja. S približevanjem obdobja poleganja ovce odganjajo vrstnike (lanske enoletne živali ter dveletne ovne, če so se pojavljali v skupinah z njimi). Tako se zmanjšuje delež mešanih skupin, obenem pa se pogosteje pojavljajo skupine enoletnikov, ki najvišje vrednosti dosežejo v poletnem obdobju v deležu okoli 7 %.

Foto: Posnetek fotopasti

cev (ovnov) (22 %) (*slika 5*), skupine enoletnikov (6 %) in nazadnje skupine jagnjet (1 %). Tudi če ne upoštevamo navedene sestave skupin, smo v populaciji največkrat opazili ovce razreda 2+, in sicer jih je bilo 34,6 % vseh opaženih živali. Jagnjet je bilo 25,4 %, ovnov 2+ 17,4 %, ovnov 1+ 11,5 % in ovce 1+ 11,0 % vseh opazovanih. Delež opaženih jagnjet v primerjavi z opaženimi ovcami je v povprečju celotnega proučevanega obdobja znašal 74 %, delež enoletnih živali pa 65 %. Spolno razmerje opaženih odraslih (dve- in večletnih) živali je bilo 66 % : 34 % v korist ovc.

V proučevani populaciji muflonov prevladujejo ovce, kar je sicer v osnovi posledica značilnosti vrste (spolnega dimorfizma), prav tako pa lahko tudi posledica od nekdanje prisotne želje po večjem varovanju samic v primerjavi s samci. Deleži navedenih opaženih skupin pa tudi sestava opaženih živali po spolu in starostnih razredih se med posameznimi triletnimi obdobji (2011–2013, 2014–2016, 2017–2019) niso pomembneje spreminjale. Rezultati kažejo na stabilno sestavo populacije v časovnem nizu desetih let, ki je verjetno tudi posledica stabilnega strukturnega poseganja v populacijo muflonov z odstrelom. Iz primerjalne analize spolne in starostne sestave odvzetih živali namreč ne zaznavamo pomembnejših razlik med

Foto: Posnetek fotopasti

Slika 3: Pri treh živalih je največkrat opažena osnovna skupina, to je ovca, jagnje in enoletna žival.

posameznimi triletnimi obdobji, prav tako ne zaznavamo pomembnejših odstopanj uresničevanja od načrtovanega odvzema.

Sestava se spreminja med sezonami

V sestavi nastanejo največje spremembe pri skupinah samic, skupinah samcev in v mešanih skupinah med poletjem in zimo. Delež opaženih skupin samcev je največji v poletnem in najmanjši v zimskem obdobju. Delež opaženih skupin samic, ki spomladi znaša okoli 55 %, se poleti še nekoliko poveča, nato pa se v jesenskem in zimskem obdobju zmanjša na dobrih 40 %. Delež mešanih skupin (skupin ovc, jagnjet ter enoletnih živali, ki

V času parjenja se skupinam pridružujejo ovni, zato se tedaj zmanjša delež opaženih skupin ovc s potomstvom in tudi skupin samcev, poveča pa delež mešanih skupin. Pozimi se zmanjša tudi delež skupin enoletnikov, saj se večinoma ponovno pridružijo ovcom s potomstvom. Povečevanje deleža mešanih skupin v jeseni in pozimi je (poleg obdobja parjenja) najverjetneje povezano tudi s premiki na (manjša) območja zimovališč in v bližino krmišč, kjer se živali in skupine osredotočijo (koncentrirajo) in manjše skupine tudi združujejo v večje. V tem času se nekaterim skupinam ovc in mladih živali pridruži tudi kakšen dveletni oven in tako delež mešanih skupin ostane večji v primerjavi s poletjem.

Sestava skupin se zelo spreminja med sezonami. Največje spremembe so pri skupinah ovc, ovnov in v mešanih skupinah med poletjem in jesensko-zimskim obdobjem. Poleti je največji delež skupin ovc in skupin ovnov, v jesenskem in zimskem obdobju pa največji delež mešanih skupin.

Slika 4: Najpogostejše smo opažali skupine ovc (z mladiči in/ali enoletnimi živalmi); takih opažanj je bilo kar 48 %.

Socialno ločevanje med spoloma

V nadaljevanju nas je zanimalo, kolikšna je pri muflonih stopnja socialnega ločevanja med samci in samicami (socialna segregacija), to je pojavljanje ovnov (2+) in ovc (2+) v ločenih skupinah. Prikazujemo jo z dvema indeksoma: *odstotkom mešanih skupin v vseh opaženih socialnih skupinah* in *koeficientom ločevanja (segregacije)* (ang. the segregation coefficient – *sc*, kot navaja avtor Conradt (1998)). Koeficient *sc* ima vrednosti od 0 (ni ločevanja – ni segregacije) do 1 (popolno ločevanje – popolna segregacija) ter ni odvisen od spolnega razmerja v populaciji niti od populacijske gostote in velikosti skupin. Koeficient socialnega ločevanja med spoloma (koeficient segregacije) po mesecih prikazuje **graf 5**.

V spomladanskem in poletnem obdobju se stopnja ločevanja naglo povečuje, od 0,6 na več kot 0,9, to je do skoraj popolnega ločevanja med samci in samicami (pojavljanja samcev in samic v ločenih

Slika 5: Pogosto smo opažali tudi skupine mladih, dveletnih ovnov.

Graf 5: Koeficient socialnega ločevanja (segregacije) med odraslimi (2+) samci in samicami po mesecih

skupinah) v juniju. Od julija naprej se začne stopnja ločevanja postopno zmanjševati in doseže najnižje vrednosti v novembru in celotnem zimskem obdobju do konca februarja. Kot smo že omenili, sezonske razlike v ločevanju med spoloma najverjetneje nastanejo zaradi poganja, parjenja in prostorskih osredotočenj (koncentracij) živali v zimskem obdobju.

Odstotek mešanih skupin v opaženih socialnih skupinah

V vseh letih proučevanega obdobja ne glede na letno sezono je povprečni odstotek mešanih skupin znašal 23,4 % in se ni pomembneje spreminjal med posameznimi leti oziroma obdobji. Se je pa odstotek mešanih skupin med vsemi skupinami zelo spreminjal med sezonami: najmanjši je bil poleti (11 %), največji pa jeseni in pozimi, ko je znašal tudi do 33 %.

V primerjavi s tujimi raziskavami smo ugotovili, da podobne koeficiente ločevanja med spoloma in deleže mešanih skupin v vseh opaženih socialnih skupinah, kot smo jih ugotovili v naši analizi pri muflonih na Gorenjskem, avtorji ugotavljajo tudi pri nekaterih drugih divjih kozah in ovcah.

Če primerjamo rezultate z rezultati podobnih analiz pri navadni jelenjadi, bi lahko sklepali, da so pri muflonih odrasle živali bolj nagnjene k združevanju

v mešane skupine v jesensko-zimskem obdobju, kot pa smo to ugotovili pri navadni jelenjadi.

Miran Hafner,
miran.hafner@zgs.si

Zahvala

Zahvaljujemo se revirnim lovčem Lovišča s posebnim namenom Kozorog Kamnik in članom lovskih družin Begunjščica, Bled, Bohinjska Bistrica, Dobrča, Jošt - Kranj, Kropa, Nomenj, Selca, Stara Fužina, Storžič, Tržič, Udenboršt in Železniki, ki so sodelovali pri opazovanju muflonov in posredovanju podatkov.

ČRNI BEZEG

Sijoč zaklad gozdnega roba

Črni bezeg (*Sambucus nigra* L.) je vsem dobro znan grm, ki raste malodane za vsakim slovenskim hlevom in po sončnih gozdnih robovih. V času cvetenja gospodinje nabirajo njegova omamno dišeča rumena socvetja, ki nas s svojim vonjem in okusom še dolgo v zimo spominjajo na sončne poletne dni. V poznem poletju dozori jagode, ki jih radi zobajo ptiči, zelo primerni pa so tudi za zimske shranke. Bezeg je v resnici precej več kot že kar malo nadležen hitrorastoč grm, ki ne utrudno raste v bližini človekovega doma. Je vrsta, ki je od nekdaj pri ljudeh zbujala globoko spoštovanje. Ste vedeli, da je bezeg povezan s podzemnim svetom in da so čarovnice nekoč letele prav na bezgovih vejah? Okrog bezga se spletajo nadvse nenavadne zgodbe in zanimivo jih je spoznati ...

Vonj po bezgu – vonj po poletju

Črni bezeg bomo našli na svetlih gozdnih robovih, gozdnih jasad ali ob prometnih cestah. Kjer raste, je v tleh navadno veliko dušika in to je razlog, zakaj pogosto vzklije ob kmetijah tik ob kupih hlevskega gnoja ali v bližini komposta. Po navadi raste kot malo večji grm, ki v višino seže kakšnih sedem metrov, v ugodnih razmerah se lahko vzpne proti nebu tudi kot drevo z višino do 10 m. V Sloveniji ga najdemo vsepovsod, prav tako raste v Evropi vse do Skandinavije. Je nezahtevna drevesna vrsta, ki zelo dobro prekriva gozdna tla in jih tako varuje pred izsuševanjem, pospešuje

kroženje hranil in izboljšuje rodovitnost tal. Ponekod se lahko tudi pretirano razraste in onemogoča pomlajevanje drugim sestojnim drevesnim vrstam.

Za bezgove veje je značilen z mehkim tkivom napolnjen stržen, ki je vedno bele barve. Bezgov listi imajo zelo močan vonj in če jih pomanete z rokami, vam bo oster bezgov vonj na rokah ostal še kar nekaj časa. So do 30 cm dolgi, sestavljeni iz petih ali sedmih manjših lističev. Cvetovi se razvijejo po olistanju grma in so še posebno bogat zaklad narave. Ko zacvetijo, lahko njihov omamno dehteč vonj zavohamo že na daleč. Bezgov cvetovi so pravzaprav socvetja. Če jih pogledamo od blizu, so sestavljeni iz številnih drobnih majhnih cvetov, iz katerih molijo rumene

Foto: Mateja Kišek

Če prerežemo bezgovo vejo, opazimo votel stržen – sredinski del stebela, ki je napolnjen z nekakšnim vatastim mehkim tkivom.

Foto: Mateja Kišek

Bezgov cvetovi imajo močan prijeten vonj in rastejo v velikih široko ploščatih socvetjih. Cvetovi so široko uporabni v prehrani, pa tudi v zdravilne namene.

prašnice, polne cvetnega prahu. V avgustu in septembru iz opršenih cvetov zorijo temno rdeče, že skoraj črne jagode, ki so surove strupene, prekuhanne pa postanejo užitne in okusne. V bleščeče sijočih sočnih jagodah se skrivajo po tri semena.

Zaščita pred čarovnicami in vampirji

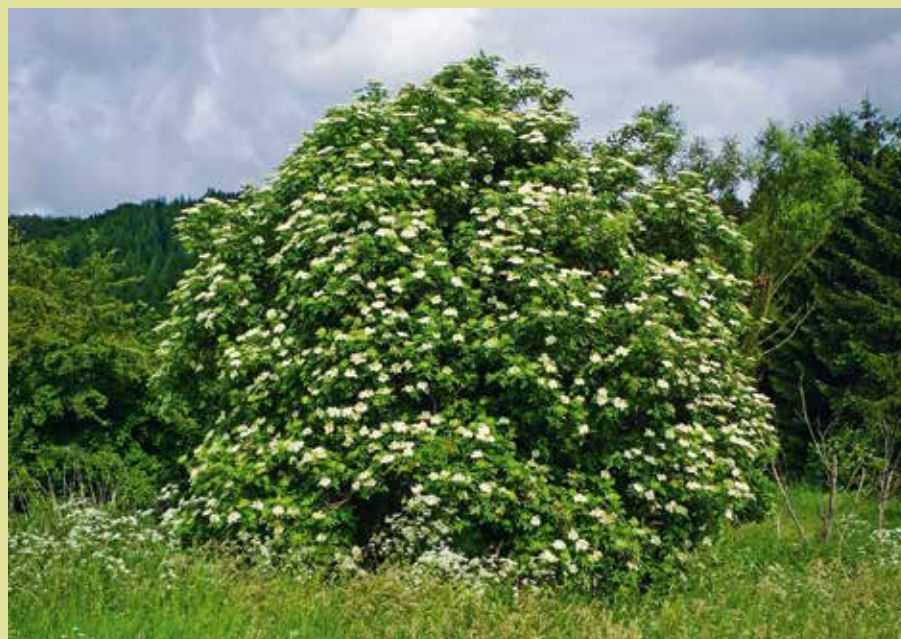
Ljudje so bezeg od nekdaj spoštovali in mu pripisovali nadvse zanimive vloge. Še preden so se na britanskem otočju ljudje

Vir: <https://plants.ces.ncsu.edu/>
Vir: https://en.wikipedia.org/wiki/Sambucus_nigra

plants/sambucus-nigra/

Plodovi črnega bezga zorijo avgusta ali septembra in so temno vijolične, skoraj črne barve. Surovi so strupeni, prekuhani pa postanejo užitni in okusni v različnih jedeh in shrankih.

Črni bezeg največkrat raste v obliki grma. V višino lahko zraste do sedem metrov, v ugodnih rastnih razmerah celo več. V maju in juniju, ko črni bezeg cveti, ga lahko opazimo že na daleč.

Foto: Mateja Kišek

Bezgove cvetove lahko posušimo in jih vse leto uporabljamo v čajnih mešanicah. Bezgov čaj lajša tegobe pri prehladih, deluje protivnetno in na splošno krepi naš imunski sistem.

pred vampirji branili s česnom, so vlogo odganjalca opravljali bezgovi cvetovi; polagali so jih v grobove tistih ljudi, za katere so se bali, da bi lahko postali vampirji. Bezgove vejice so obešali na vogalih hiš in ob oknih, da so jih čarovnice zagotovo obšle. V Veliki Britaniji prav v povezavi s čarovnicami velja vraža, da otroške zibelke ne smejo biti narejene iz bezgovega lesa, saj v njih prebivajo zli duhovi, ki bi lahko škodovali novorojenčku. Za zibelke je najprimernejši brezov les.

Na Balkanu je bezeg med ljudmi znan kot tisti grm, ki pomaga pri številnih boleznih. Pri zdravljenju bolnikov z vročino so tri bezgove veje upognili k zemlji in jih ob tla pritiskali s kamni. Pod obok iz bezgovih vej so položili bolnika in bezeg naj bi ga odrešil bolečin in muk. Bog ne daj, da si je kdo drznil posekati bezgov grm. Vile, ki so živele v posekanem bezgovem grmu, so mu namreč zagotovo povzročile smrt! Dobri duhovi iz bezga, ki je rasel v bližini hiše, so pomagali od doma pregnati škodljivce, tatove, čarovnice in nasploh vse slabe energije, ki so se potikale okrog

Foto: Mateja Kišek

Bezgovi listi imajo izredno močan, neprijeten vonj. Sestavljeni so iz 5–7 lističev, ki so lahko dolgi do 30 cm.

Foto: Mateja Kišek

Šabesa je fermentirana pijača, ki jo pripravljamo iz bezgovih cvetov. Če pa želimo bezgov sok vse leto, ga moramo prekuhati in sladkati. Tako dobimo bezgov sirup, ki je odlična osvežitev še dolgo potem, ko bezgovih cvetov ni več in nas vedno znova spominja na toplo poletje. Na fotografiji so v ozadju fotografirani vijolični cvetovi prav tako omamno dišečega španskega bezga, ki se na naših vrtovih razcveti v maju.

vogalov. Na porokah naj bi bezeg deloval kot amulet za srečo mladoporočencema. Če verjamete v čarovnice in dobre vile, potem se le priklonite vsakemu bezgovemu grmu, če pa ne, pa lahko nanj kljub temu gledate z vsem spoštovanjem, saj je dokazano zelo zdravilen in pozitivno učinkuje na človeka.

Iz ljudske lekarne

Kakršnimkoli pripravkom in jedem iz bezga se morajo izogibati nosečnice in doječe ženske. Čezmerna in dolgotrajna uporaba bezgovih pripravkov namreč povzroči preveliko izločanje kalija, kar lahko negativno vpliva na razvoj otroka. Iz bezgovega grma lahko uporabimo vse: od korenin, skorje, listov, cvetov in plodov. Lubje deluje odvajalno in pomaga pri delovanju ledvic, prevretek iz bezgovih korenin pa naj bi pomagal pri odpravljanju naglavnih uši. Po ljudskem izročilu naj bi slednje vedeli tudi jazbeci, saj se radi drgnejo ob bezgove korenine in debla ter tako uničijo nadležne uši v svoji dlaki.

Bezgovci cvetovi pomagajo pri čiščenju telesa, kašljanju, gripi, vročini, pljučnici in prehladu. Iz njih izdelujemo sokove, jih sušimo za čaje ali pa jih pojemo kar sveže – ocvrte. Iz bezgovih cvetov tradicionalno pripravljamo tudi šabeso, zelo aromatično fermentirano pijačo, ki jo lahko precej preprosto naredimo sami doma. Za pripravo šabese je ključnega pomena, da cvetove nabiramo v suhem in sončnem vremenu, saj za fermentacijo poskrbijo kvasovke, ki so na cvetnem prahu.

Bezgovo listje lahko uporabljamo kot obkladke za rane, odlično ščiti tudi pred

okužbami z virusi. Prav tako je učinkovito za odganjanje insektov, v vrtu pa se lahko z njihovo pomočjo znebimo požrešnih voluharjev. Prevretek iz bezgovih listov natočimo v rove in voluharje učinkovito preženemo na gredice tistih sosedov, ki bezgovih skrivnosti ne poznajo tako dobro kot mi.

Črne bezgove jagode so učinkovite pri prebavnih težavah in na črevesje delujejo podobno kot suhe borovnice. Surove so v prevelikih količinah strupene in lahko povzročajo bolečine v trebuhu. Odlične so v marmeladah, nekateri pa jih kar cele shranjujejo v zamrzovalnih skrinjah in njihovo črno barvilo izkoristijo za povsem naravno barvanje pirhov v velikonočnem času. Iz črnih bezgovih jagod v okolici Škofje Loke tradicionalno pripravljajo pijačo, imenovana terjak. To je zelo koncentriran sok zrelih jagod z dodanim sladkorjem, ki

Vir: <https://www.florfinder.org/LargePhotos/>

DOI/Sambucus_racemosa_var_racemosa-2EA-34BE520.jpg

V Sloveniji je rdeči bezeg domorodna grmovna vrsta in je redkejši od črnega; najdemo ga predvsem v gorskem pasu, kjer raste vse do zgornje gozdne meje.

ga gospodinje kuhajo na nizki temperaturi, vse dokler ne postane lepljiv in gost. Terjak pijejo po žličkah, primešan čaju ali vodi. Uporabljamo ga predvsem pozimi, ko naš imunski sistem potrebuje malo podpore v boju proti različnim okužbam.

Še bolj divji

Črni bezeg raste brez kakršnekoli človekove pomoči, velikokrat celo v tako velikem obsegu, da ga moramo pravočasno zatreti, saj sicer lahko preraste celotne gozdne sestoje, ki jih želimo pomladiti. Poleg črnega bezga v naših gozdovih raste še ena lesnata vrsta, ki ima manj bogata, rdečkasta grozdasta soplodja in ga imenujemo divji ali rdeči bezeg (*Sambucus racemosa* L.). Kljub divjemu pridevniku v imenu ga je v slovenskih gozdovih precej manj kot črnega. Raste predvsem v gorskem svetu in uspeva vse do zgornje gozdne meje. Zraste le do višine štirih metrov in mu najbolj ugađa družba jelk in bukev. Po svojih ekoloških značilnostih je pionirska drevesna vrsta in se med prvimi najraje pojavlja na posekah ali na pogo-riščih. Surove jagode divjega bezga niso užitne, ker vsebujejo snovi, ki povzročajo zaspanost. V ljudski medicini so jih nek-
daj uporabljali kot uspavalno sredstvo. Prav tako so strupeni skorja, korenine in celo semena! Kljub temu se nekateri izjemno potrudijo, odstranijo semena in pripravijo marmelade le iz omesenelega ovoja. Samo zamislite si, kako dragocen in cenjen bi moral biti tako pripravljen kozarček sladkosti!

Kot trajnica, ki ji vsako leto znova požene celoten nadzemni del, v Sloveniji raste še smrdljiv bezeg ali habat (*Sambucus ebulus* L.). V višino bo segel le kakšna dva metra, njegovi cvetovi pa za razliko ob črnega bezga obupno smrdijo. Nič čudnega, da so s pripravi in škropivi

Vir: <https://shop-drevesnica.eu/izdelek/sambucus-black-lace/>

V vrtnarijah in drevesnicah lahko kupimo tudi precej nenavadne sorte bezga. Na fotografiji je sorta Black lace (ang. Črna čipka), ki ima temno vijolične liste in tudi njeni cvetovi so rahlo vijolično obarvani. Vsekakor je takšen grm prava paša za oči, kamorkoli ga že posadimo.

iz teh cvetov некоč preganjali glodavce, ščurke in stenice.

V urejenih vrtovih in vrtičkih lahko vidimo še marsikatero vrsto in posebno sorto bezga: od takšnih s temno vijoličnimi ali rdečimi listi do peteršiljastolistnega bezga in podobnih botaničnih posladkov. Bezgi so enostavni za gojenje. Posebno lepi so tako v času cvetenja kot zorenja plodov in zato so priljubljena, malce neobičajna vrsta pri vrtnarskih sladokuscih. V okrasnih vrtovih gojimo še eno okrasno

vrsto bezga, ki nas omamlja s svojimi dišečimi belimi ali vijoličnimi cvetovi. To je španski bezeg (*Syringa vulgaris* L.), ki pa razen imena z našimi, v naravi rastočimi bezgi nima veliko skupnega.

Zaklad z gozdnega roba

Črni bezeg in njemu podobne vrste so nepogrešljivi dragulji, ki bogatijo gozdni svet. S cvetovi privabljajo množico opravevalcev, s plodovi gostijo ptice, poleg tega so na voljo tudi za potrebe ljudi, ki s pridom izkoriščamo vse, kar nam črni bezeg in njemu podobne vrste ponujajo.

Črni bezeg je prava zakladnica zdravja in odličnih okusov. Na voljo je vse leto in le malo se moramo potruditi, da ga na gozdnem robu ali ob starih kmetijah tudi najdemo. Bezgov okus in vonj nas brez dvoma spominjata na lahkotna in sončna otroška poletja. Kot dober prijatelj nas tudi takrat, ko je zunaj mraz, opominja, da nas bosta pomlad in poletje spet kmalu povabila v svoj topel objem in da se čudoviti krog življenja nadaljuje. Vedno znova in znova.

Dr. Mateja Kišec

Ali veste ...

... kakšen je pomen latinskega imena bezga – *Sambucus nigra*?

Bezgovno ime izhaja iz grške besede *sambuce*, ki je poimenovanje za glasbeni instrument, ki je bil narejen iz bezgovega lesa in je povezan z rdečo obarvanostjo bezgovih plodov. V slovanskih jezikih naj bi ime bezeg izhajalo iz takratnega poimenovanja, ki je pomenilo napihnjeno vejo. Tako poimenovanje je pravzaprav precej smiselno, saj so bezgove veje v notranjosti res luknjaste in napolnjene s tkivom, ki spominja na nekakšno peno. Z malo domišljije lahko rečemo, da so bezgove veje napihnjene.

... kako debel je najdebelejši črni bezeg?

Črni bezeg največkrat raste kot večji grm in težko si predstavljamo debelejša bezgova drevesa. Najdebelejši predstavnik te vrste meri v obsegu 195 cm, visok je več kot osem metrov in raste na Jegartovi domačiji na Golavabuki pri Slovenj Gradcu.

... iz kakšnega lesa je bil narejen križ, na katerem je bil križan Jezus Kristus?

Nekateri verjamejo, da je prav bezeg sveto drevo. V človeka, ki med nevihto stoji pod bezgovim grmom, naj ne bi nikoli udarila strela. Jezus Kristus naj bi bil namreč po nekaterih navedbah križan na križu iz bezgovega lesa. V krščanskih krogih je tako bezeg poimenovan kot drevo križanja.

Viri:

Robert Brus. Dendrologija za gozdarje. 2008.

<https://www.bodieko.si/bezeg>

https://klepetobkavi.si/novice/podrobnosti/zdravilna-skrinjica-kmeckih-ljudi-bezeg.html?gclid=CjwKCAjwgr6TBhAGEiwA3aVulcJ7h7N0xqNak1XftbGemkuOI0vi7aMlqGDYIXA5yUY6PCTz9FPRnRoC9ZEQA_vD_BwE

BELA IN ČRNA MURVA

Tujki na slovenskih tleh

*Bela (Morus alba L.) in črna murva (Morus nigra L.) sta precej skrivnostni in na splošno slabo znani drevesni vrsti. Prihajata iz oddaljenih dežel in ne spadata med domorodne drevesne vrste Slovenije, čeprav sta obe vrsti pri nas že stoletja. Ponekod so ljudje belo in črno murvo sprejeli povsem za svoji, razlog za to pa se skriva v 17. stoletju. Takrat je namreč vladarica **Marija Terezija** kmečko prebivalstvo nagradila, če so se na svojih površinah odločili zasaditi obsežne nasade bele murve. Le zakaj si je Marija Terezija želela prav to nenavadno, že skoraj eksotično drevesno vrsto?*

Najprej je prišla črna, potem še bela

Črna murva prihaja z območja Irana in Afganistana. V naravnih gozdovih raste skupaj s črnim topolom in belo vrbo. Zaradi zanimivih črnih plodov so jo v evropski prostor vnesli že v antičnem času. Zanimive in uporabne drevesne vrste so namreč po svetu potovale skupaj z ljudstvi, ki so osvajala nova ozemlja. V Sloveniji je dandanes črne murve sicer izjemno malo, le tu pa tam še lahko najdemo mogočna stara drevesa, ki poleti radodarno nasujejo svoja temno vijolična mesnata soplodja. Razlog za redkejšo pojavljanje črne murve v našem okolju najverjetneje tiči v njeni občutljivosti: prizadenejo jo lahko tako huda suša kot nizke zimske temperature,

zato ji ustrezajo podobna območja kot vinski trti.

Povsem drugače je z belo murvo. Doma je na Kitajskem in na območju vzhodne Azije, kjer jo v posebne namene gojijo že dolgih 4500 let. Listi bele murve so namreč edina hrana za gosenice metulja sviloprejk (*Bombyx mori* L.), ki jih izkoriščajo za pridobivanje dragocenih svilenih niti. Velika vladarica Marija Terezija si je želela belih murv prav zato, da bi žlahtno dejavnost svilogojstva vpeljala tudi v naše kraje. Priznati je treba, da ji je z ukrepi to pravzaprav dobro uspelo, saj so svilogojsko panogo šele mnogo desetletij pozneje zlomili svetovni gospodarski trendi in izdelava poceni umetnih svilenih niti. Drevesa bele murve prav zaradi nekdane uporabnosti rastejo širom po

Plodovi črne murve

Sloveniji. Nekoliko pogostejše so v toplejših predelih sredozemskega in pannonkega sveta, čeprav lahko prenesejo tudi zelo nizke zimske temperature. Na splošno najbolj uspevajo na zračnih in globokih tleh.

Listi bele murve so lahko zelo različnih oblik. Na fotografiji je enostavno oblikovan list.

Fabianijeva bela murva – najstarejše in najdebelejše sadno drevo v Sloveniji, ki raste v vasi Kobdilj na Krasu.

Na fotografiji je list bele murve z izrazitimi listnimi krpami. Pojav različno oblikovanih listov na istem drevesu imenujemo heterofilija.

Marmelada iz plodov črne murve in drugega poletnega jagodičevja

Hranljivi listi, okusni plodovi

Za črno murvo sta značilni kriva, grčava in zavita rast ter zelo gosta krošnja. Črna murva ima temno zelene hrapave liste z zaobljenim listnim dnom, ki v dolžino lahko merijo do 18 cm. Listni pecelj je po navadi precej dlakav, dolg največ 2 cm. Zaradi hrapavosti in dlakavosti listov črne murve niso uporabne za prehrano sviloprejk. Poleti iz socvetij zrastejo mesnata soplodja, ki so dobrega sladkega okusa šele takrat, ko so povsem dozorela. Soplodja so lahko dolga do 2,5 cm in jih ni dobro jesti v poletni opoldanski vročini, saj lahko povzročijo alkoholiziranost. Lahko jih predelamo v okusne marmelade, ki so zelo temne, skoraj črne barve. Plodovi črne murve pa kljub široki

uporabnosti niso tako zelo cenjeni kot plodovi bele sestre.

Listi bele murve se lahko zelo razlikujejo na enem samem drevesu. Lahko so enostavno oblikovani ali pa imajo dve- do trilitne krpe, so do 18 cm dolgi in do 8 cm široki. Kakšni listi se bodo pojavljali na drevesu, je odvisno od genskega zapisa drevesa, razvojnega obdobja in tudi od okoljskih razmer. Listi na površini niso hrapavi in dlakavi, poleg tega vsebujejo veliko hranljivih beljakovin, kar nujno potrebujejo gosenice sviloprejk. So pravzaprav edina primerna hrana zanje. Zaradi svoje velike hranilne vrednosti so uporabni za krmo domače živine, ponekod celo pripravljajo solate iz mladih murvinih listov. V poletnih mesecih bela murva obrodi bela mesnata soplodja, ki so nekoliko manjša kot pri črni murvi. Še

Izjemno okusni sladki plodovi bele murve

preden so povsem zreli, v juniju in juliju, so surova zelo okusna in sladka. Različne sorte belih murv lahko rodijo tudi plodove rdeče, rožnate ali vijolične barve.

Les bele in črne murve je uporaben in kakovosten. Po kakovosti ga nekateri primerjajo s hrastovino ali lesom robinije, za katerega je splošno znano, da je zelo trden in vzdržljiv v zunanjih vremenskih razmerah. Res pa je, da je dreves večjih premerov, ki bi jih potencialno lahko uporabili za nadaljnjo obdelavo v lesarstvu, zelo malo.

Svilene niti, dragocene kot suho zlato

Pridobivanje svilениh niti iz zapredkov bub sviloprejk se je že pred dolгими petimi tisočletji začelo na Kitajskem. Po legendi naj bi cesarica pila čaj v senci murvinih dreves, ko je z drevesa v skodelico padel kokon in se začel razvijati v vročem čaju. Kar naenkrat se je med njenimi rokami zasvetila svilena nit in svilogojstvo je bilo tako rojeno. Kokone sviloprejk so začeli množično gojiti tudi v notranjih prostorih in jih izkoriščati za pridobivanje svile. Postopki so bili dolga stoletja skriti pred svetom in dobro varovani, dokler ni neki misijonar v 12. stoletju odtujil nekaj kokonov in jih prinesel v Evropo, skrite v svoji misijonarski palici. Svilogojstvo se je tako začelo razvijati tudi na evropskih tleh in skupaj z novo gospodarsko panogo so prišle v naše kraje tudi bele murve, edina drevesa, s katerimi se lahko prehranjujejo gosenice sviloprejk.

Na Slovenskem je bilo nekoč svilogojstvo pomemben vir dodatnega zaslužka na revnejšem podeželju. Gosenice sviloprejk so največkrat gojili kar v kletih ali starih hišah v toplejšem delu leta. Hranili so jih s sveže nabranimi listi bele murve. Proti koncu razvoja so bile male požrešnice že tako zelo lačne, da so morali družinski člani vstajati tudi ponoči in jim večkrat na noč prinašati sveže listje. V ta namen so murvina drevesa zasajali na dvorišča hiš, saj je bilo dobrodošlo, če je bila nočna pojedina čim bližje. Na koncu so se gosenice vendarle zabubile in nastali so beli kokoni, ki so jih kmetje pobrali v velike pletene košare in odnesli do najbližje predelovalnice svile. Tam

Kokoni, v katerih so se zabubile gosenice metulja sviloprejk.

Pripomoček za odvijanje svilениh niti iz kokonov

so kokone poparili ali jih kako drugače toplotno obdelali in tako uničili prihodnje metuljčke v njih. Nihče si namreč ni želel, da bi se metulji pregrizli iz kokona in tako na veliko krajših koščkov strgali dragoceno svileni nit. Na posebnih napravah so iz kokonov odvili svileni nit in jo pripravili za nadaljnjo uporabo. V enem kokonu je po navadi navitih 300–600 metrov svilenih niti.

Super živilo

Črna in bela murva sta v ljudskem zdravilstvu izjemno cenjeni. Murvino lubje naj bi uspešno pregnalo črevesne zajedavce, na primer trakuljo. Poleg tega murvino lubje lajša tegobe ob zastrupitvi s hrano, gobami ali alkoholom. Murvino listje je uporabno v boju proti diabetesu, zato najdemo izvlečke iz listja v številnih medicinskih pripravkih za sladkorne bolnike. Daleč najpogostejše pa so uporabni murvini plodovi: zdravijo vnetje sečnih poti, boleznosti ustne votline in grla. Zreli sicer veljajo za blago odvajalo. Vsebujejo veliko vitaminov in antioksidantov. Sirup pomaga pri povišani temperaturi.

Dandanes plodovi črne in bele murve veljajo za pravo superživilo, saj vsebujejo velik delež enostavnih sladkorjev, ki zagotavljajo hiter vir energije in imajo razmeroma visoko vsebnost beljakovin in vlaknin. Sadeže uporabljajo tudi pri zdravljenju slabokrvnosti in sladkorne bolezni, saj kljub visoki vsebnosti sladkorja znižujejo raven glukoze v krvi. Sadeže lahko predelamo v različne marmelade, džeme ali v žganje, ki ga naši južni sosede imenujejo dudovača.

Predvsem bela murva je cenjena v kozmetični industriji. Številni pripravki, ki naj bi preprečevali staranje kože, in kreme za obraz vsebujejo prav izvlečke

Foto: Mateja Kišek

Značilen videz dreves bele murve v Istri. Vsako leto drevesom posekajo vse veje in vsako leto drevo znova požene nove mladike.

murvinih listov. Tonik iz listov je primeren tudi za nego mastnega lasišča in pomaga pri čezmernem izpadanju las.

Pozabljene murve v slovenskih vaseh

Murve, bele in črne, so že skoraj po-

zabljene drevesne vrste. Pravih črnih murv z velikim in od poletnega sonca pijanih plodov je pri nas le za vzorec. Marsikdaj so drevesa z rdečimi in črnimi sadeži obravnavana kot črna murva, čeprav v resnici pripadajo beli, ki ima lahko zelo raznoliko obarvane plodove. Tem plemenitim drevesom, ki poleti radodarno nasujejo sladke in zdrave plodove, bi vsekakor morali izkazati več pozornosti. Če bomo murvam namenili kvadrat zemlje na domačem dvorišču ali vrtu, moramo upoštevati, da imajo ta drevesa zelo močan koreninski sistem, ki zmora dvigniti celo naše lepo urejene tlakovane poti ali asfalt.

Sicer pa dandanes o tem, da so bile nekoč murve za ljudi izjemno pomembne, pričajo le še kakšna stara drevesa z debelimi debli, ki jim človek vsako leto znova obseka krošnjo. Zdaj tega ne počne več za lačne gosence sviloprejk, ampak le še iz navade, ker so tako pač vedno počeli.

Dr. Mateja Kišek

Viri:

Robert Brus. Dendrologija za gozdarje. 2008.
Mateja Kišek. Skrivnosti svilenih niti. V: Življenje in tehnika. 2021.
<https://www.bodieko.si/murva>
<https://www.rtvsl.si/zeleno-kohezija/clanki/osupljiva-fabianijeva-murva/592291>

Ali veste ...

... katero je dokumentirano največje drevo bele murve na slovenskih tleh?

Najstarejša in najdebelejša bela murva v Sloveniji je hkrati tudi najmogočnejše sadno drevo, ki raste na naših tleh. To je *Fabianijeva bela murva*, ki raste v vasi Kobdilj na slovenskem Krasu na domačiji znanega slovenskega arhitekta **Maksa Fabianija**. Po izročilu naj bi bila stara več kot 600 let, v obsegu na prsni višini pa meri 710 cm.

... da iz bele murve vzide sonce?

V kitajski mitologiji ima murva prav posebno mesto: iz bele murve naj bi namreč vželo sonce. Stari Grki so murvo posvetili bogu Panu, ki je bil bog gozdov, lova in pastirjev. Na naših tleh

ima murva družinsko simboliko. Na Primorskem je nekoč veljal običaj, da so murvo zasadili pred hišo ob poroki ali rojstvu otroka.

Vse to velja za belo murvo, medtem pa je bila črna drevo modrecev. Zakaj? Spomladi namreč odžene najpoznejše med vsemi vrstami, ki rastejo v našem okolju, zato to drevo nikoli ni podleglo poznim spomladanskim pozebam. Ja, prav zares modro!

... koliko kokonov sviloprejk je potrebnih, da pridobijo en kilogram svile?

Iz enega odraslega velikega drevesa bele murve lahko obsekajo toliko listja, da iz kokonov sviloprejk pridobijo en kilogram svile. Za en kilogram svile je potrebnih 2500 gosenic.

PREVLEKA CERAKOTE ZA ZAŠČITO OROŽJA

Cerakote je polimerno-keramični kompozitni premaz, ki ga lahko nanašamo na kovine, plastiko, polimere in les. Edinstvene sestavine, uporabljene za keramično prevleko Cerakote, izboljšajo številne fizikalne lastnosti – odpornost proti praskam (obrabi), odpornost proti koroziji, odpornost proti kemikalijam, odpornost proti udarcem – in obenem povečajo trdoto površine. Cerakote je patentirano ime izdelka ameriškega podjetja Cerakote. Ime je preplet besed »cera« (keramični) in »kote« (iz angleške besede »coat« – plašč).

Glavne značilnosti

Prevleka ustvari trdo površino, ki je izjemno odporna proti praskam, drugim odrgninam, udarcem in padcem. Nanos je izjemno obstojen in omogoča največjo zaščito orožja (in drugih predmetov) proti obrabi, koroziji in vremenskim vplivom. Glavne prednosti nanosa so, da ga lahko **nanesemo na vse materiale**, kot so vse kovine (jeklo, aluminij, baker ...), plastika, steklo in les. Uporaba je mogoča na novem ali starem orožju ter na opremi. Potrebno je veliko priprav pred samim nanosom, nekaj časa vzame sušenje v peč, zato ga je težko nanesti doma.

Premaz Cerakote ima **višjo odpornost** in obstojnost kot druge zaščite kovinskih in drugih delov, saj je nanos premaza Cerakote odporen proti vsem oljem, odstranjevalcem barv, acetonu, bencinu, živalski krvi, praviloma proti vsem tekočinam, s katerimi lahko lovec ali strellec pride v stik. Odporen je tudi proti ultravijolični svetlobi, ki povzroči obledelost orožja. Nudi **neomejene možnosti barv** in dizajnov. Deli, prevlečeni s premazom Cerakote, ne potrebujejo **nobene vzdrževanja** in jih je mogoče čistiti samo z vodo ali oljem. Orožje, prevlečeno s premazom Cerakote, je lahko izpostavljeno zunanjim vplivom v vseh vremenskih razmerah do 20 let, brez sledi rje. Tankost prevleke (debelina 0,03 mm) je idealna tudi za zaklepe, vijake. Premaz Cerakote je veliko boljša zaščita proti oksidaciji in rji kot bruniranje, zato je odličen za orožje, ki ga nosimo v zelo mokrem, slanim okolju ali pa je izpostavljeno močnemu znojenju. Idealno je za zelo aktivnega lovca in tudi za takega, ki nerad vzdržuje zunanost kovinskih delov.

Premaz Cerakote je že nešteto krat testiran, preizkušen in ostaja vodilni na trgu keramičnih premazov in zaščit orožja. Keramični premaz Cerakote se uvršča na prvo mesto tako v laboratorijskih testih kot v resničnem svetu. Premaz Cerakote je na voljo v več različicah (serije C, Elite, H, Gen II NiR ...), prilagojenih zahtevam, ki jim je izpostavljen kos, ki ga želimo zaščititi. Za zaščito orožja je najpogostejše v uporabi premaz Cerakote, serije H, ki ga uporablja tudi Cesar Shop iz Ljubljane; o tem več pozneje.

Bogata barvna paleta

Ena večjih prednosti premaza ali prevleke Cerakote je bogata izbira barv in odtenkov. Za lovca je za kovinske dele orožja najbolj zanimiva črna barva. Na voljo je 22 različnih odtenkov črne barve, pri seriji H pa imamo lovci na izbiro kar osem »črnih barv«, ki se razlikujejo po odtenkih, sijaju, gladkosti. Na voljo so: *armor black* (najpogostejša), *gloss black*, *graphite black*, *midnight blue*, *SOCOM blue*, *magpul stealth grey*, *sniper grey* in *combat grey*. Pri seriji H je na voljo 29 različic rjave, 27 različic zelene in sive barve, pet različic bele ... Vsaka od 16 osnovnih barv ima mnogo različic. Razumeti je treba, da ima izvajalec pogosto na zalogi samo najbolj standardne barve. Za orožje vam bodo pri črni barvi najprej ponudili *armor black*. Lahko si naročite tudi barvo po izbiri; vzorec plačate posebej (50–80 evrov). Ostanek premaza je vaš, če bi želeli čez kak mesec ali dva še kateri del uskladiti s kosom orožja, ki že ima prevleko Cerakote. Pred odločitvijo za redkejšo barvo ali odtenek si na spletu dobro pogledajte končni videz orožja, obdelanega s takim odtenkom, da ne bo presenečenj. Premaz je zelo težko

odstraniti oziroma je tako odporen, da ga radi uporabljajo profesionalni uporabniki in aktivni športni strelci.

Različne zaščite kovinskih delov orožja

Poleg klasičnega bruniranja poznamo tudi druge vrste zaščite kovinskih delov orožja. Lastnikom orožja je na voljo veliko možnosti premazov oziroma zaščit. Razumeti moramo, da nekaj postane **zaščita**, ko je površina (a) **obdelana** na določen način, nekaj pa je premaz, ki ga (b) **nanesemo** na kovinski del. Obdelava spremeni in izboljša lastnosti površine, premaz pa prekrije in zaščiti. Vsaka od opisanih zaščit ima svoje edinstvene prednosti in lastnosti. Vrsta premaza ali zaščite, ki jo izberemo, bo odvisna od tega, koliko smo pripravljeni plačati, od kakovosti kosa, ki ga je treba obdelati, in od zahtevnosti okolja, v katerem ga bomo uporabljali. Opisal bom samo nekaj najboljših, pogostih zaščit, izognil pa se bom »zaščitam«, s katerimi orožje »ovijemo« v tesno oprijemajočo srajčko iz polivinila (*hydrodip*, *gunskins*). Prav tako se bom izognil »prašnemu barvanju« (ang. »powder coating«), ki je nanos poliestra (prašni nanos, ki s topljenjem postane prevleka), uporabnemu predvsem za orodje (preše za ponovno polnjenje ...), tudi za kopita pušk, manj pa za kovinske dele orožja.

Skoraj stoletje ali več so bile puške za zaščito večinoma brunirane ali pa se je rji in obrabi upiralo **nerjavno jeklo**, ki je zlitina jekla in po navadi kroma, ki ne prepušča kisika, saj na površini tvori tanko plast kro-

Premaz Cerakote na različnih orožjih

Vir: Cerakote

Premaz Cerakote na različnih orožjih

Premaz Cerakote na različnih orožjih

movega oksida. Le-ta je kemično pasiven, zato na splošno ne reagira z ničemer, zlasti ne z zrakom in vodo. Kljub temu tudi nerjavno jeklo ni popolnoma imuno na rjo.

Bruniranje je postopek obdelave železa (ali jekla, zlitine železa in ogljika) s katalizatorjem, ki na površini ustvari plast magnetita ali črnega železovega oksida. Bruniranje samo po sebi ni odporno proti vlagi, saj kovina še vedno potrebuje premaz vodoodbojnega olja, da prepreči rjo. Bruniranje je v primerjavi z drugimi premazi razmeroma preprosto in poceni, bronuro pa je treba občasno obnoviti. Poznamo tudi **hladno bruniranje**, ki je manj obstojno.

V uporabi je tudi je **fosfatiranje** (manganov fosfat), ki omogoča izvrstno zaščito pred rjo, nudi mazljivost (deli, ki se gibljejo); olje za orožje dobro prodre v prevleko in se z njo spoji veliko bolje kot olje na brunuri. Razvoj fosfatiranja se je začel v 19. stoletju v Angliji, nadalje pa je proces razvila družina **Parker** iz ZDA, zato ga v tujini poznajo pod izrazom »Parkerizing«. Postopek fosfatiranja je množično začela uporabljati ameriška vojska med drugo svetovno vojno. Fosfatiranje je nanos, ki ga nanesemo s pršenjem ali potapljanjem v solno kopel.

Znana je anodizacija aluminija (klasična anodna), pa tudi **trda anodizacija tipa III** za orožje, največkrat imenovana trda prevleka. Je elektrokemični postopek, ki poveča trdoto. Za razliko od bruniranja trda anodizacija poveča velikosti obdelanih delov, zato je treba tolerance ustrezno prilagoditi. Tudi izbira barv in ponovljivost barvnega odtenka je zaradi kemičnega procesa slabša. Na tak način tudi ne moremo obdelati vseh delov orožja.

Eno prvih podjetij, ki je začelo na zaklepih in ceveh množično uporabljati **nitiranje** ali feritno nitroogljčenje (znano tudi pod tržnimi imeni *Tenifer*, *Melonite* ...), je avstrijsko

podjetje **Glock**. Nitiranje je proces otrditve jekla z dušikom in ogljikom v solni kopeli. Zaklep moje pištole *Glock 17 Gen3*, kupljen leta 2007, je zaščiten s postopkom nitiranja, različica *Tenifer*, in je kljub pogosti uporabi še vedno kot nov, brez praske ali sledov obrabe ali obledelosti. Leta 2011 je Glock zaradi okoljskih vprašanj prešel na nekoliko manj odporno različico nitiranja *Melonite*. Zdaj podjetje Glock za zaklepe in cevi pete generacije uporablja zaščito *nDLC* (ang. Nitride Diamondlike Coating – diamantu podobno nitiranje).

Tudi **nikelj-borova prevleka** (pogosto imenovana prevleka NiB) je obdelava, s katero površina dobi nekakšno kovinsko prevleko. Proces ustvari plast nikelj-borove zlitine na površini trdne podlage, kovine ali plastike. Postopek vključuje potapljanje v vodno raztopino, ki vsebuje nikelj, sol in bor reduktor. Zaščita omogoča večjo mazljivost in lažji postopek čiščenja strelnega orožja. Obdelava z nikelj-borom bo delu dala srebrni kovinski videz in je izjemno odporna proti koroziji.

GunKote je premaz in največja konkurenca premaza *Cerakote*; vsak ima svoje privrženke in oba sta dokaj primerljiva glede testiranja proti koroziji, kemikalijam in vzdržljivosti. *GunKote* ima tudi dve seriji: eno za sušenje v pečici (2400 Oven Cure) in drugo, ki se suši na zraku (1200 Air Cure.)

Cerakote je poleg že naštetih izjemnih lastnosti na voljo v različnih barvah. Je ena najpreprostejših možnosti dodelave, če želimo svoje orožje profesionalno zaščititi in tudi obarvati po meri. Za razliko od drugih premaz *Cerakote* ne bo pritegnil prašnih delcev, ki povzročajo odrgnine. Omogoča vrhunsko mazljivost obdelanih delov, kar je zelo primerno za dele, ki se gibljejo in so nagnjeni k obrabi (zaklep, zaklepišče ...). »Slabost« je

le dokaj zahtevna priprava. Kovinski del, ki ga želimo obdelati, je treba ločiti od drugih delov, kar uredi puškarska delavnica. Kos je treba najprej razmastiti, nato segreti, da na površje pride še preostanek olj, sledi fino blago peskanje, s katerim odstranimo staro zaščito, nato sledi ponovno razmaščevanje in nato še nanos *Cerakote*. Sušenje traja 2 do 3 ure v pečici na 200 stopinj Celzija. Postopek hrvaškega lovca, ki se je odločil prenoviti svojo staro risanico, si lahko ogledamo v videoposnetku na *YouTube* (*Cerakote - My old .300 Winchester magnum rifle in new coating - finish by KAVUR*).¹

Primerjava

Na spletu je ogromno primerjav in testov odpornosti proti koroziji, obrabi. V enem izmed testov (*Cerakote Taber Abrasion Test ASTM D4060*) so primerjali odpornost proti praskam/odrgninam (abrazivnost) različnih zaščit, za kar je vzpostavljen protokol, viden na posnetku.² Zaščita *IonBond* in bruniranje sta zdržala 50 ciklov, fosfatiziranje 69, trda anodizacija 100, premaz *DuraCoat* 449 in premaz *GunKote* 670 ciklov, premaz *Cerakote* pa je zdržal 5023 ciklov, preden je popustil. Testirali so tudi, koliko ciklov je potrebno, da se odstrani določena debelina premaza; pri tem je premaz *Cerakote* zdržal 6697, bruniranje pa 500 ciklov. V testu odpornosti proti koroziji v solni komori je bruniranje zdržalo 24 ur, nanos *Cerakote* pa 2034 ur. Podobnih laboratorijskih primerjav je nešteto; pri pregledu nekaj testov človek težko ostane ravnodušen, še posebno, ker vse to potrjujejo ugotovitve s terena.

¹ <https://www.youtube.com/watch?v=47y03u-oqiDA>

² <https://www.youtube.com/watch?v=ksj-XJ-zVQik>

Primerjava različnih zaščit in premazov na ceveh risanic in na zaklepu G17

Mnoga tovarniška orožja pri naših trgovcih so že prevlečena s premazom *Cerakote* (*Hova 1500, Bergara B-14, HS19, kal. 9 x 19, Sako S20 Hunter Cerakote ...*). Tudi vsi kovinski deli nove finske risanice *Sako, tip 100*, so prevlečeni s premazom *Cerakote*, serija *Elite*, ki je primerna za nanos na prožilni mehanizem in zaklepišče. Sako na svoji spletni strani navaja, da premaz povečuje trdoto, mazljivost in odpornost, hkrati pa podobno kot teflon odbija umazanijo, zato je puško lažje vzdrževati.

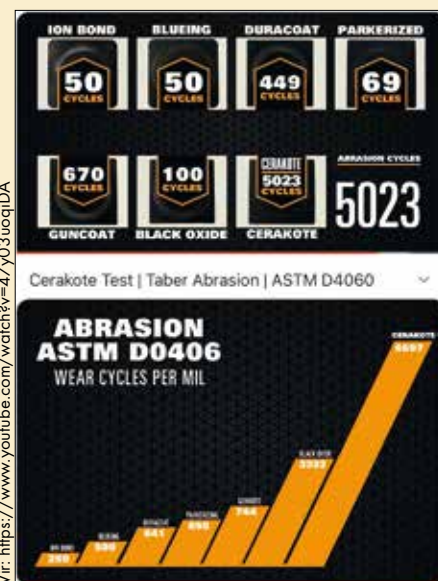
Kam po zaščito Cerakote?

V procesu preobrazbe³ moje »stare« risanice *Blaser R93* je puškar s cevi odstranil merke in vrezal navoj *M 15 x 1*. Ustje in mesti, kjer so bili merki, so potrebovali nekaj lepotnih popravkov. Namesto klasičnega bruniranja sem se odločil za nanos *Cerakote*. Obenem se je za osvežitev svoje cevi risanice *Blaser R93* odločil tudi lovski kolega, ki je imel cev nekje že odrgnjeno in obledelo.

Pri iskanju ponudnikov sem ugotovil, da v Sloveniji to storitev nudijo nekateri puškari

(Šteb), drugi pa imajo podizvajalce. Edini podjetji, ki oglašujeta to storitev, sta **Cesar-Shop** iz Ljubljane ((01) 540 06 02) in trgovina **Rojal** iz Novega mesta ((07) 39 42 200). Rojal storitev izvaja v sodelovanju s podjetjem **Kavur** iz Hrvaške, v Cesar-Shopu pa so za storitev pooblašteni sami. Cesar-Shop nudi tudi obdelavo s premazom *Cerakote*, serije *C*, ki se suši na zraku in se uporablja za plastične dele in kopita oziroma za bolj občutljive dele. Ker sem v Cesar-Shopu pri **Andreju Škofu** s prodajnega oddelka dobil največ podrobnih informacij o postopku in možnostih, so cevi obdelali pri njih. Od oddaje do prejema cevi je minilo osem dni, običajen čas čakanja je od 10 do 20 dni. Cena obdelave za eno cev (ali eno kopito) znaša od 120 do 170 evrov, vse je odvisno od vrste premaza *Cerakote*.

Črna barva *armor black*, ki sva jo izbrala tudi midva z lovskim kolegom, je nesijoča mat črna barva z rahlim, komaj opaznim pridihom sive – pogosta izbira za orožje profesionalcev. Še isti dan, ko sem pri Cesar-Shopu prevzel najine cevi, sva odšla streljat. Lovskemu kolegu se mesto zadetkov ni spremenilo, risanica je nesla, kot bi bila nova. Puškar je ustje cevi moje risanice osvežil, da

Test abrazivnosti (zajem slik iz YouTube)

je bilo kot novo, zato je bil potreben manjši popravek namerilnega križa. Obdelava zunanosti cevi v ničemer ni vplivala na zadevanje, niti na tesne tolerance vijakov in utorov na cevi, kamor pritrdimo sedlasto montažo – vse to je bilo seveda pričakovano.

Zaključek

Če razmišljate o osvežitvi zunanosti orožja, cevi, kopita, strelnega daljnogleda ali pa si samo želite kar najboljšo zaščito, saj lovite v najzahtevnejših razmerah, ste mogoče našli dovolj informacij za lažjo odločitev. Če ste resen interesent, verjamem, da vam bodo v navedenih trgovinah radi dali dodatne informacije. Poleg najboljše mogoče zaščite premaz oziroma trajna prevleka *Cerakote* zahtevnemu uporabniku – lovcu ponuja izjemno izbiro barv. Za nekoga, ki rad lovi na zalaz po zasneženem terenu in ima za to prilagojena oblačila in razmišlja o kopitu in cevi bele barve, je tu premaz *Cerakote*. Za iskalca obstreljene divjadi, ki ima svoje kopito že opraskano in obtolčeno, je mogoče primerna prevleka *Cerakote* v kričeči opazni oranžni barvi. Nekdo, ki želi imeti polsijoč gladek videz bruniranega orožja, bo izbral *glossblack* ali *midnight blue*. Možnosti je nešteto. Ker smo lovci tradicionalni in prisegamo na standardne barve (cev orožja črna, kopito rjavo, klobuk zelen ...), ne verjamem, da bomo pogosto posegali po nevsakdanjih barvah. Nič tradicionalnega pa ni v izjemni odpornosti prevleke *Cerakote* na našem orožju in opremi, in to je tisto, kar je po mojem mnenju ključno pri odločitvi.

Gregor Hodnik

Viri:

<https://www.cerakote.com/europe>
<https://www.advancedcoatings.biz/cerakote>
<https://www.rojal.si/si/shop/optika/dvogledi/roj-al-cerakote-keramici-premaz.html>
<https://cesar-shop.com/about-our-company/>
<https://servalchannel.com/hr/cerakote-moj-300-win-mag-u-novom-ruhu-kavur/>

³ Več o tem naslednjič.

Začela se je vseevropska lovška kampanja

Združenje zvez za lov in varstvo divjadi v Evropski uniji (FACE) je 27. maja začelo vseevropsko kampanjo, s katero želi opozo-

Dejstvo je, da je kar 80 odstotkov zakonodaje s področja lovstva in naravovarstva na nacionalni ravni sprejetih na ravni institucij **Evropske unije**,

FACE – glas evropskih lovcev

Združenje zvez za lov in varstvo divjadi v Evropski uniji (FACE) je nevladna neprofitna organizacija, ustanovljena leta 1977 s sedežem v Bruslju, ki zastopa interese sedmih milijonov evropskih lovcev. Organizacija zastopa 37 nacionalnih lovskih zvez v Evropski uniji in sedem pridruženih članic. Lovska zveza Slovenije je članica FACE od leta 1993.

Foto: FACE

Predsednik FACE Torbjörn Larsson (levo) in generalni sekretar FACE dr. David Scallan

sko okolje divjadi, upravljanje z velikimi zvermi, lovška kultura posameznih držav in pobude lovcev za ohranjanje narave so ogroženi zaradi odločitev evropske politike. Nekateri politični odločevalci so celo predlagali prepoved lovstva in ribištva na 10 % površine Evropske unije.

»Nekateri bruseljski odločevalci delujejo proti lovstvu. Nepotrebno se omejuje pomembne lovske prakse, v nekaterih državah se izvaja

posebej **Evropska komisija**, bi morale,« je prepričan generalni sekretar FACE dr. **David Scallan**, »imeti objektivnejše mnenje o lovstvu in varstvu okolja ter upoštevati raznolikost lovskih tradicij v Evropi.«

Zahteva sedmih milijonov evropskih lovcev, ki jih združuje FACE, je, da bi jih slišali in priznali kot pomembnega in enakovrednega sogovornika Evropske unije na področju ohranjanja narave. Kako lahko podprete kampanjo? »Podpišite

riti evropske institucije, da je lovstvo sestavni del evropske kulturne raznolikosti ter pomembno za ohranjanje biotske raznovrstnosti in upravljanje z divjadjo. Kampanja, v kateri lahko lovci aktivno sodelujete tako, da podpišete peticijo, se bo končala 26. oktobra letos.

»Bruseljskim odločevalcem sporočamo, da naj sodelujejo z lovci in ne proti nam,« je ob začetku šestmesečne kampanje povedal predsednik FACE

Foto: FACE

Send a clear message to Brussels' policymakers:
WORK WITH US FOR NATURE NOT AGAINST!

#SignForHunting

www.signforhunting.com

»Sodelujte z nami in ne proti nam!« je sporočilo sedmih milijonov evropskih lovcev.

Foto: FACE

Torbjörn Larsson in evropske lovce pozval k podpisu peticije, dosegljive na spletni strani www.SignForHunting.com.

za zaprtimi vrati. Kampanja je odgovor na vedno več težav, s katerimi se lovci soočajo v vsej Evropi: lov na ptice, življenj-

Manifest o biotski raznovrstnosti, ki ga je pripravil FACE, je prva evropska platforma, ki na podlagi dokazov prikazuje, kako evropski lovci ohranjajo biotsko raznovrstnost. Obsežna in rastoča baza podatkov o več kot 470 projektih ohranjanja biotske raznovrstnosti, povezanih z lovom, kaže na pomen prizadevanj lovcev. Zabeleženi so prepričljivi dokazi, kako lovci uspešno izvajajo strategijo Evropske unije za biotsko raznovrstnost do leta 2030 in ključno prispevajo k obnovi habitatov, zavarovanih območij in monitoringu vrst.

pritisk na upravljanje z velikimi zvermi, čeprav so lovci ključni za obnavljanje populacij. Lovstvo se predstavlja kot glavna grožnja naravi, čeprav obstajajo jasni nasprotni dokazi. Evropske institucije, še

peticijo za Evropo, ki je biotsko raznovrstna, za priznanje, da je lovstvo pomembno za ohranjanje narave, za družbo, ekonomijo in kulturno dediščino,« lovce poziva Scallan.

Povzeto po FACE

Med prvih šest na Evropskem prvenstvu v oponašanju jelenjega rukanja tudi dva slovenska ručka

Od 10. do 12. junija je v Dortmundu v Nemčiji potekalo 23. Evropsko prvenstvo v oponašanju jelenjega rukanja. Dogodek je potekal v okviru jubilejnega, 40. največjega lovskega sejma v Evropi.

Ekipo **Lovske zveze Slovenije (LZS)** so zastopali tekmovalci: dr. **Blaž Šuler**, **Tadej Klemenšek** in **Damijan Zdovc**. Poleg tekmovalcev sta ekipo sestavljala še mednarodni sodnik **Pavel Nared** in vodja ekipe mag. **Jani Šalamon**, predsednik Komisije LZS za lovsko kulturo in odnose z javnostmi.

Sodelovalo je dvanajst ekip, in sicer iz naslednjih držav: **Avstrije, Belgije, Češke, Estonije, Francije, Nemčije, Madžarske, Latvije, Litve, Poljske, Slovaške in Slovenije**.

Na začetku prvenstva je potekal posvet vodij ekip in sodnikov, na katerem so predstavili tekmovalne discipline. Na posvetu je bilo izbranih še osem sodnikov iz držav sodelujočih ekip. Na tokratnem prvenstvu so za sodnika izbrali tudi slovenskega mednarodnega sodnika **Pavla Nareda**.

Foto: Aleš Klemenšek

Slovenska zastava na 23. Evropskem prvenstvu v oponašanju jelenjega rukanja v Dortmundu v Nemčiji

Organizatorji prvenstva so se izkazali kot izvrstni gostitelji in ekipam nudili odlične pogoje za bivanje ter pester spremljevalni program za ekipe.

Polfinalno tekmovanje je potekalo v dveh disciplinah: *mladi jelen, ki išče košute*, in *oglašanje glavnega jelena s tropom košut*. Žal se v finale

zaradi napake v prvi disciplini ni uspelo uvrstiti Zdovcu.

Devetnajst tekmovalcev, ki so se uvrstili v finale, je tekmovalo v disciplini *oglašanje dveh jelenov enake moči*. Med 36 tekmovalci so slovenski tekmovalci posamično zasedli naslednja mesta: Šuler peto mesto (uvrstitev na zmagovalni oder je zgrešil za dve točki), Klemenšek je osvojil šesto mesto (delil si ga je še s tremi tekmovalci), Zdovc pa je osvojil 32. mesto. Na tokratnem prvenstvu so bili tekmovalci zelo izenačeni in so bile razlike med tekmovalci zelo majhne.

Tokrat je ekipa Slovenije zgrešila zmagovalni oder samo za dve točki in ekipno osvojila nevhvaležno četrto mesto.

Ekipa LZS se je na 23. Evropskem prvenstvu v oponašanju jelenjega rukanja predstavila kot ambasador slovenskega lovstva in njene kulture v najboljši luči ter dokazala, da spada v sam vrh oponašanja jelenjega rukanja v Evropi.

Slovenska lovsko kultura je z razlogom uvrščena na *Unescov seznam nesnovne kulturne dediščine*.

Mag. Jani Šalamon,
predsednik Komisije LZS
za lovsko kulturo in
odnose z javnostmi

Foto: Aleš Klemenšek

Ekipa Slovenije v oblačilih Prevent & Deloza, d. o. o., ob predaji skulpture Kozoroga koordinatorju evropskega združenja oponašalcev jelenjega rukanja. Skulpturo je izdelal Branko Žunič in jo v ta namen podaril LZS.

Končni rezultati 23. Evropskega prvenstva v oponašanju jelenjega rukanja:

posamično:

1. Jan Brtnik (Češka)
2. Tomasz Gurzynski (Poljska)
3. Virgile Parpinelli (Francija)
- * 5.1. **Blaž Šuler (Slovenija)**
- 6.1. **Tadej Klemenšek (Slovenija)**
- 32.1. **Damijan Zdovc (Slovenija)**

ekipno:

1. Češka
2. Poljska
3. Estonija
4. **Slovenija**

Na kratko iz tujega tiska ...

Češka republika: Prvič po dolgih desetletjih so nedvomno potrdili, da so volkovi med lovom smrtno poškodovali lovskega psa. Med pogonom na veliko divjad, ki je potekal na območju okraja Prachatice, je trop volkov, v katerem je bilo šest živali, ubil in požrl nemško lovsko terierko. Zaradi vedno večje številčnosti volkov domnevajo, da bo podobnih primerov, tako kot je to v skandinavskih državah, vse več tudi na Češkem. (Jagen Weltweit, 3/2022)

Nemčija: Lani spomladi so po vsakoletnem vzorčnem štetju poljskih zajcev našli povprečno 16 poljskih zajcev/km², kar je za 2/km² več kot spomladi leta 2020. Ugotovljena gostota je bila največja v zadnjih 20 letih, odkar v Nemčiji sistematično ugotavljajo gostote s štetjem spomladi in jeseni. Vsekakor pa dobro novico kvari informacija, da je temu sledilo, vsaj za mladiče poljskih zajcev, izrazito slabo obdobje vremena v aprilu in maju, ki je povzročilo skoraj popoln izpad prirastka iz prvega spomladanskega legla. Prav tako je bil po uradnih meteoroloških podatkih lanski april najhladnejši v zadnjih 40 letih. Podatki jesenskega štetja so tako pokazali bistveno slabšo sliko, saj je prirastek znašal zgolj 10 %, leta 2020 pa bistveno bolj 25 %. (Deutsche Jagd Zeitung, 6/2022)

Nemčija: Pristojne oblasti mesta Kaiserslautern v zvezni deželi Rheinland-Pfalz so prepovedale krmljenje divjih živali in uvedle visoke kazni za kršitelje. Čedalje več prebivalcev mesta je namreč polagalo hrano divjim živali na območju mesta, s čimer so povzročili veliko povečanje številčnosti nekaterih vrst divjih živali na tamkajšnjem območju, zlasti divjih prašičev, golobov, malih zveri (lisice, rakuni ...). Posledica je bilo vse več srečanj občanov z divjimi zvermi, nezaželene škode na materialnih dobrinah in onesnaževanja, tudi z možnostjo prenosa nekaterih bolezni na domače živali ali ljudi. Za nedovoljeno krmljenje so predpisane denarne kazni v višini do 5000 evrov, kot izjema je dovoljeno zgolj krmljenje lovcev na dogovorjenih lokacijah. (Deutsche Jagd Zeitung, 6/2022)

Nizozemska: Tudi raziskovalci univerze Wageningen so

Foto: Olon Naglost

proučevali prehrano šakalov iz evropskih držav. Ugotovili so, da kar 90 % prehrane sestavljajo štiri komponente: najpogostejši vir prehrane so mali sesalci (54 %), sledijo mrhovina in ostanki domačih živali, mrhovina in ostanki divjih živali ter rastlinska komponenta (sadeži, plodovi, druge rastline).

Preostalih 10 % v prehrani šakala so ptice, poljski zajci, divji kunci ... Raziskava je potrdila, da se šakali prehranjujejo izrazito oportunistično in vsejedo s prevladujočim deležem živalske hrane. Prehrana je sezonsko in krajevno pogojena, pokazalo pa se je tudi, da se šakali, če je le mogoče, zelo radi in intenzivno prehranjujejo z ostanki domačih in divjih živali. (Wild und Hund, 10/2022)

ZDA: V maju je Urad zvezne države Mississippi za divje živali, ribe in parke predlagal odstrel 24 aligatorjev. Razlog za tak predlog je vedno večja številčnost in s tem tudi več stikov in konfliktov z ljudmi. (Wild und Hund, 9/2022)

Nemčija: Nemški minister za gospodarstvo je že v marcu predstavil načrt, po katerem bi v prihodnjem letu 4 % kmetijskih površin pustili v prahi oziroma mirovanju, in sicer kljub ukra-

jinski krizi, vedno večjemu pomanjkanju hrane in večanju cen kmetijskih proizvodov. Povedal je, da ima 4 % nemških kmetijskih površin nepomembno vrednost v primerjavi s svetovnimi kmetijskimi površinami in da je politika pridelave hrane z namenom čim več pridelanih količin napačna. Zelo resno je treba vzeti tudi opozorila o zmanjševanju vrstne pestrosti v naravi, poudaril je tudi pomembnost novejšega prehranjevalnega načela: največ »600 g mesa na teden«. (Wild und Hund, 9/2022)

Iran: Na območju omenjene bližnjevzhodne države živi zgolj še 12 primerkov indijskega geparda, kar pomeni, da je v tej državi izjemno ogrožen obstoj omenjene podvrste. Ogroženosti ukrepi, ki jih je leta 2001 uvedla država, očitno niso bili uspešni. V preteklosti se je življenjski prostor te podvrste velikih mačk sicer raztezal od Indije do obale Atlantika. (Jagen Weltweit, 3/2022)

Švica: V kantonu Berner Oberland je lovec na podlagi odločitve pristojnega inšpektorja v začetku junija uplenil risa, ki je v dvanajstih mesecih pokončal več kot 15 domačih živali. Različni preventivni ukrepi, s katerimi so poskušali onemogočiti škodo, ki

jo je povzročal ris na domačih živalih, niso bili uspešni, zato je skladno s prejšnjo strategijo pristojni lovski inšpektor izdal dovoljenje za odstrel. Tudi sam odstrel je bil nedvomno izvršen na pravem osebk, saj je bila prepoznavna na podlagi številnih fotografij iz fotopasti in tudi odajnika nedvoumna. (Jagen Weltweit – www.jww.de)

Kenija: V bližini kraja Mas-huru so številni prebivalci protestirali proti ogromni škodi, ki jo na njihovem premoženju povzročajo sloni. V ta namen so s kamenjem zaprli cesto in zažigali avtomobilske gume. Poleg ogromne škode na kmetijskih površinah, napajalnikih in drugih vodnih virih so bili lokalni prebivalci prisiljeni med drugim zapreti tudi sedem osnovnih šol, precej ljudi je bilo poškodovanih, bile pa so tudi smrtno žrtve zaradi preveč številnih slonov. Na nasilje protestnikov se je odzvala tudi policija, pri čemer so štirje protestniki celo umrli, sedem pa je bilo poškodovanih in so jih prepeljali v bolnišnico. Pripadniki kenijske službe za divje živali in policije so z dvema helikopterjema pregledali 42 slonov, ki so se zadrževali v neposredni bližini vasi. (Jagen Weltweit – www.jww.de)

Pripravi: mag. Janko Mehle

Macesni so zgubljali lesk sončnih žarkov, vedno bolj so temneli in se osipali. Oktober je ugašal in rinil v november. Po strmih in v vrhovih so se gnetle megle in se vlekle na vse strani, da so se sem in tja pokazale skalne rebri in med njimi zaplate ruševja. Spod neba je rahlo pršilo. Neskončen mir in spokojnost sta božala gorski svet. Obiskovalci gora so godrnjajoč poniknili doli v dolini, češ, tamkaj gori je v svate prišel čemeran čas. „Ravno prav, bomo imeli mir pred radovedneži,“ so se navduševali rogljati črnuhi. „Kaj pa

skriva v pogledu starega lovca. Mnogokdaj se je tihoma vprašal, še zlasti takrat, ko je starejši pripovedoval zgodbe iz svojega bogatega lovskega življenja, kaj je resnica in kaj hudomušna domisljica. „Naj bo že karkoli. Čutim, da me obraja in mi je naklonjen,“ je tihoma mlel. Spomnil se je prvih skupnih dni, ko sta se še spoznavala in ga je starejši, ki je po strminah nad znamenito gorsko dolino že več kot dvajset let hodil za gamsi, nekega dne presenetil: »Veš, kaj. Tule spravljam ključ od bajte. Lahko prideš, kadar hočeš in v koči prespiš. Pa seveda pogledaš za gamsi. Kaj se lahko strelja, pa tako najboljše veš sam. Ko se boš vračal, se pa le oglasi, da mi poročáš, kje

sem ga gori v Kotlu še videl.« – Mlajši je le rahlo pokimal, nato pa vprašal: »Meniš, da bo vreme primerno?« – »No, upajva, da ne bo zabasano. Če malce škropi, pa nič hudega. Sicer pa ... Če ne greš, ni nič, če greš, pa morda bo ali pa tudi ne.« Mlajši lovec je ponovno pokimal in se zazrl v lovčeve oči, kot bi jih želel prebosti in pogledati, kaj se skriva tam zadaj. »Prižgi radio, da slišiva, kaj pravi vremenska,« je v zatopljenost mlajšega vskočil starejši lovec. Mlajši je odločno odkimal. – »Raje ne. Poročila lahko pokvarijo vzdušje. Kar tam doli v dolini naj bojo.« Starejši, ki je vedel, kako na to reč gleda mlajši, se je le nasmešnil in pogovor zapeljal

Med gamsi nad znamenito triglavsko dolino

MIHAEL MARENČE

ognjena krogla, ki prileti, da ne veš, od kod se je vzela? Pa ne le ognjena krogla, ampak tudi orlovi kremplji in zahrbtnost padajočega kamenja in snežnih plazov. Le zakaj je Narava uravnana tako, da smo ves čas v strahu za življenje?« so se spraševali. Njihovo začetno navdušenje je plahnelo kot vrela voda, ki se spreminja v gosto soparo.

Precej drugače pa sta razmišljala moža, ki sta v poznem dopoldnevu vztrajno predevala korake po ozki stezici, ki se je v okljukih vzpenjala po strmem travnatem pobočju. »Se nič ne mudi,« je ves čas ponavljal starejši lovec, visoke postave, še vedno pokončen, s kratkimi temnimi skodranimi lasmi, orlovskim nosom in prav takšnim pogledom, ko je bliskal sem in tja z očmi in iskal rogljače. Na glavo poveznjen klobuk je od menjav mokrote in sonca že zelo obledel. Na klobuku je tičala majhna kovinska značka s silhueto gorskega lovca. Čez zeleno srajco – na prsnem žepu ozaljšanem s podobo gamsa – je bil ogrnjen oguljen lodnast suknjič, spredaj na široko razpet, da se je videl trebušček, ki je silil čez pas. Kako bi ne, zadaj v nahrbtniku so se namreč skrivale hmeljve zapeljivke, ki so se penile v steklenicah in čakale, da se ugnezdijo v trebuščku in ga primerno napihnejo. Lodnaste pumparice so na kratko visele čez volnenke, ki so spodaj tiščale v uhojene žirovce.

Stari lovec se je sem in tja kdaj ustavil, razvezal nahrbtnik in na dan potegnil steklenico. Oči so se mu zaiskrile, ko je požirek zdrnil po grlu dol. Pomenljivo je pogledal mlajšega, pokimal in rekel: »Boš tudi ti požirek?« Mlajši je odkimal in previdno ponovil svoje prepričanje, da hmeljveva juhica med hojo povzroča težak korak in naj raje počaka na večer, ko se bosta vrnila v koč. Čeprav sta že precej let pohajkovala po gorah tam okoli, si mlajši še vedno ni bil na jasnem, kaj se

si hodil in kaj si videl. Veš pa menda tudi, da se morda srečava kje gori,« je skrivnostno navrgel. Mlajši je namig kajpada razumel in dobro se mu je zdelo, da mu revirni lovec zaupa. Zanj je bilo zaupanje sveta stvar. Za nič na svetu ga ne bi zlorabil.

Sinoči sta se kar dolgo zasedela, modrovala in pletla pogovor kot pajek svojo mrežo. Skozi priprta vratca štedilnika je prasketal rdečkast plamenček in se sprehajal po leseni steni nad pogradom. Po stenah je viselo nekaj uokvirjenih črno belih fotografij znamenitega gorskega popotnika in fotografa Jakca Čopa, nad njimi pa, prav pod stropom, roglji, nasajeni na nagnjeve deščice. Nad štedilnikom so bile pod strop pričvrščene gliste, z njih pa sta viseli majici. V loncu je na razbeljeni plošči brbotala voda in vpijala blagodejne dobrote gorskih rožic. Pomirjujoč vonj je napolnil prostor. V kotu je čemela počnela miza, ob njej pa klop, prekrita s starim kocem. Stola na nasprotni strani mize sta ob presedanju presunljivo škripnila. Na stropu nad mizo je migotala medla luč. Njena zamolkla svetloba se je lovila po prostoru in čarala skrivnostno vzdušje.

Moža sta sedela drug drugemu nasproti in zavzeto kramljala. Sem in tja sta za hip utihnili, privzdignila kozarca in narahlo trknili. »Za dober pogled,« je starejši podžgal mlajšemu lovcu. – »Meniš, da bova dobila tistega starega kozla, o katerem ves čas govoriš?« – »No, ja, sol imava, kozel pa rep. Ni vrag, da ga posoliva,« se je starejši lovec zvito namuznil, priprl oči in pokazal porumenele zobe. Mlajši je uganil njegove misli, se sproščeno zasmejal in rekel: »Veš, kaj, solila ga bova šele v loncu, če nama bo Diana kajpa dovolila.« – »No, ja, saj vendar veš, da je gamsja jaga kot loterija. Pa vendar, če kdaj, je zdaj pravi čas. Ni vrag, da ga prinese iz grabna, če je le še živ. Spomladi

v povsem drugo stran. – »Sem ti že pravil o tistem gostu, ki se mi je kar naprej in naprej posmehoval, ko sva vročega avgustovskega dne ležla za gamsi gori pod Stenarjem? Da ne? Pa veš, zakaj se mi je posmehoval?« Mlajši je odločno odkimal in napeto čakal, da starejši nadaljuje svojo pripoved. »No,« je le ta povzel, »po svoji preizkušeni navadi sem namreč tudi v največji vročini nosil volnene dokolenke, pripete pod lodnaste pumparice. No, ja, suknjič sem pripel za nahrbtnik, rokave srajce pa zavihal nad komolca. To že. Neumen pa nisem. Tudi klobuk je tičal na glavi, to pa vedno. Gost, ki je bil nekje s Tirolov doma, je nosil irhaste hlače, nad kolenoma prirezane, in kratke nogavice. Pogosto se je ustavil, me zviška pogledal in zabrlizgal: 'Gute Luft, gute Luft.' Ja, brihtnež je mislil, da bo Toneta v krop dal, pa se je prekleto zmotil. 'Le počakaj, sem si mislil, boš ti meni trobezljaj, 'gute Luft'. Iz starega bukova sva stopila na plan in se zagledala gor v melišča, ki so se vsipala spod ostenja. Vajeno oko je precej ugledalo črno kepo, ki je ležala v senci vraščene skale. Stegnil sem roko: »Gams,« in pokazal gor pod skalo. Gost je k očem prislomil daljnogled in vznemirjen pokimal. No, zdaj boš dobil svoj 'gute Luft, sem zagodel in ne da bi čakal, zavil prek parobka v ščavje, na gosto preraščeno s koprivami. Nekje sredi frate sem za seboj zaslišal pritajeno godrnjanje. Pogledal sem nazaj in kaj sem videl: gost je privzdigoval nogi visoko v zrak, zdaj eno, potem drugo in sikajoč stokal. Napravil sem nedolžen obraz in mu pokimal: »Gams, gams. Le brž, da ne uteče.« Gost je ponovno nekaj zagodrnjal in me ježno pogledal. Menda je uganil, da sem si ga privoščil. Z gamsom tistikrat ni bilo nič. Gost je kupal jezo, da ga tudi streljati ni hotel, čeprav bi ga lahko. »To pa ne bo dobro,« sem premislil. In res ni bilo. Že naslednji dan sem

stal v pisarni pred predpostavljanim, ki mi je bral kozje molitvice, češ, kaj sta imela, me nič ne briga, le gamsa bi morala pribasat v dolino. Na koncu mi je ukazal: »Še k direktorju stopi.« Odleglo mi je, ker sem vnaprej vedel, kako bo. Naš direktor je dobričina. Saj ga poznaš. Sprva mi je resno rekel: »Tone, kaj ga sekaš.« Zvijal sem se sem in tja in na dolgo upravičeval svoje ravnanje. Direktor, ki je bil bolj redkobesedne sorte mož, je le poslušal. Na koncu pripovedi je njegov obraz preletel komajda opazen nasmeh. »No, ta gost pri tebi ne bo več jagal, gre v Trento.« Malo je manjkalo, da nisem izustil: »Hvala bogu.« Tako se je reč končala. No, vidiš, pa sem se

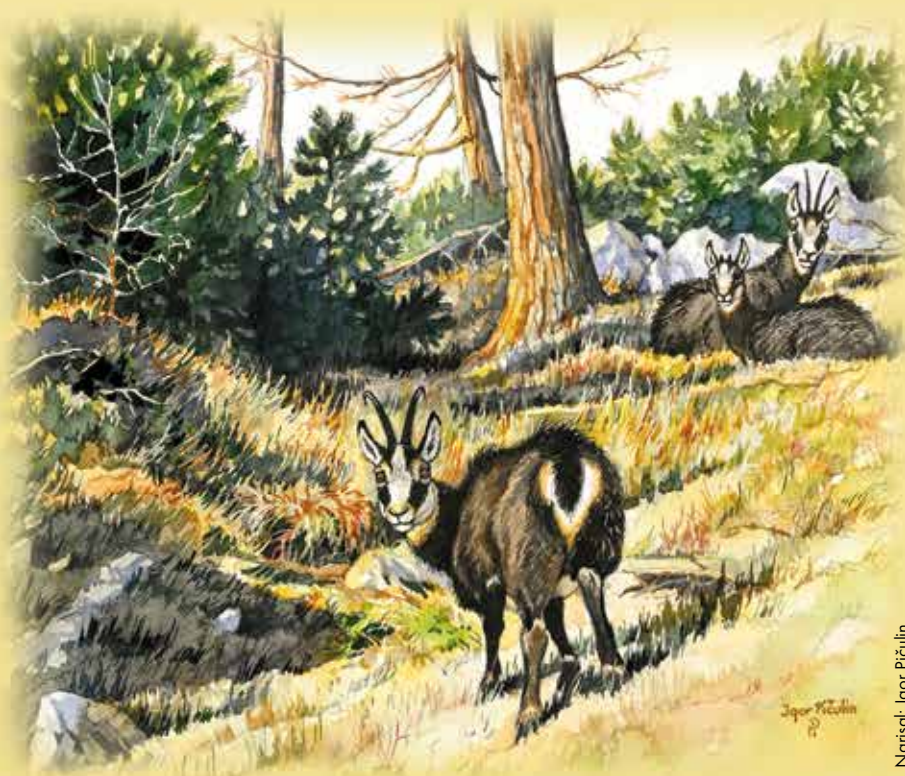
Mlajši lovec je globoko vdihnil in nejeverno potresel z glavo. Starejši je nekaj zagodrnjal, potem pa izustil: »Si videl, kako ju je prineslo. Mlajša kozla sta. Predstavljaš si, da bi stal tri metre bolj pod sedelcem, čez pa bi prskač gonil vsiljivca. Zagotovo je, da bi te podrla. Meniš, da se to še ni zgodilo? Sicer pa, ali nisi lansko leto nekaj podobnega že doživel?« Mlajši je pokimal in na glas ponovil dogodek, ki ga ne bo pozabil, dokler bo živ. Stal je pod osamljeno skalno steno, visoko morda pet, šest metrov, ko je prek nje skočil gams, za njim pa še drugi. Kot bi ju gonila jaga baba, sta jo ucvrla po strmem pobočju navzdol. Ni prav veliko manjkalo, pa bi z nji-

Sonce je prijetno grelo, ko se je mladi lovec, poln vtisov, vrnil na sedelce. Z očmi je begal sem in tja, a starega ni opazil. »Kje pa je?« se je vprašal. »Pa menda ni sesto-pil? Sicer pa, ne bi se čudil, če je to storil. Ni pa nemogoče, da se je tu nekje zavlekel in zadremal na soncu.« In res. Za ruševim grmom, tik osamele skale, je vlekel dreto, kot da mu za ves svet ni mar. Mlajšega je spreletela hudomušna domisljica. Sklonil se je k starejšemu in mu po gamsje kihnil na uho. Starejši je v hipu bušknil pokonci. »Hudiča,« je pritajeno vzkljnil. »A ti si.« – »Ja, kdo pa drug. Po strelu čakam in čakam, a tebe od nikoder,« se je pretvarjal mlajši. – »A ... a, si ga?« je v trenutku oživel. – »Seveda sem ga. Je že doli v koči, da ga deneva v lonec in posoliva.« Starejši je sprva nejeverno pogledal, potem pa se zarežal: »A, taka je ta reč. Pomeni, da ga ni bilo. Kaj pa sicer, si kaj videl?« – »Videl, videl. Takole čez palec je bilo v Kotlu več kot štirideset gamsov.« – Stari lovec je živo pogledal in rekel: »Ja, pa bi upihnil kakšnega drugega.« – »Da bi streljal v trop? Ah ne, pokvaril bi ves čar doživetja. Čez nekaj dni pridem ponovno sem gor in prespim v tisti mali lopi, tam čez, na drugi strani Kotla, kjer se odpre lijakasta dolina, poraščena s travinjem in vrbovjem. Saj jo poznaš?« – »Menda ja. Ne le da jo poznam, tam sem upihnil kar nekaj kozlov. Ta pravi punkt si našel.« – Mlajši je zadovoljno pokimal in stegnil: »Veš, kaj, zdajle, pred vračanjem dol v dolino, bi popil nekaj hmelja, čeprav je malce pregret.« – Starejši se je zvito namuznil: »Nič ne bo. Vsa hmeljeva župca je odtekla v zemljo.« – »A tako. Pa nič,« je nekam razočarano zabrundal mlajši. Starejši ga je skrivnostno pogledal, potem pa spod skale potegnil zeleno steklenico, na kateri se je bleščala gamsova podoba. »Tole sem prišparal ..., za tolažbo. Ja, ja, ko boš znosil gamsov, kot sem jih jaz, boš na koncu povsem zadovoljen s temle kozlom na steklenici.« – Oba sta se zasmejala in mlajši je lopnil starejšega po rami: »Tone, prav imaš. Upam, da ta čas dočakava skupaj. Dokler bo kozel tekkel iz steklenice po grlu dol, bo vse prav, potem pa ... No, ja, kozel s steklenice ne bo več delal skušnjav.«

Dobre volje, vsak s svojimi mislimi, sta še enkrat preletela rajski svet špikov, nato pa prav počasi ubrala korake dol v dolino. To je bil njun zadnji skupni obisk gori v domov-nju gamsov. Stari lovec je odšel v zasluženi pokoj. V revir, pa tudi v koč, kjer je pustil pol svojega življenja, ni več zašel. Zakaj ne, pa je stari lovec zaupal le mlajšemu ...

gute Luft (nemško) – dober zrak

V spomin Tonetu Kuharju, ki je več desetletij poklicno skrbel za gamse v gorah nad znamenito triglavsko dolino Vrata, pozneje pa še kot naravovarstveni nadzornik. In za spoštovanje pravil obnašanja v Triglavskem narodnem parku.

Narisal: Igor Pičulin

tega zoprnega gosta znebil za vedno. Joza iz Trente mi je pozneje pravil, da si je ta gost vedno, kadar sta prečkala goličave, poraščene z visokim rastlinjem, povlekel dokolenke gor.« Na koncu pripovedi sta se oba krepko smejala in nekajkrat treščila kozarca vkup.

Po pobočjih je potegnil rahel severnik, ko sta se bližala sedelcu, kjer se je steza prevalila na drugo stran. Malo pod sedelcem sta postala. Tokrat starejši lovec ni razvezal nahrbtnika in na dan potegnil steklenice. Pa ne zato, ker mu ne bi dišala, ampak ker sta oba hkrati otrpnila. Izenada sta se, komaj nekaj metrov od njiju, znašla dva kozla. Meketaje sta dregala drug drugega, privzdigovala ustnici in se režala. Za lovca se sploh nista zmenila. Kot da ju ne vidita. No, verjetno ju res nista, saj je znano, da gams mirujoče predmete težko prepozna. Vse kaj drugače pa je, če dobi v nos vonj po človeku. Tedaj odskoči, kot bi ga pičil gad. Kozla sta počasi prešla na drugo stran, potem pa naenkrat, kot bi jima podkuril, skočila v galop in en, dva, tri preletela pobočje in izginila za grebenom.

ma vred poletel še sam. O tem, da je skorajda pomokril, kajpak ni pravil. Starejši lovec je razpotegnil ustnice in se pritajeno zasmejal: »Zdaj sva ga pa zaslužila,« in iz nahrbtnika privlekel steklenico. Klok, klok, je nekajkrat krepko potegnil. »Veš, kaj,« je pogrknil, »jaz te počakam kar tu, ti pa pojdi do Kotla, kjer bojo. Saj ni daleč. Če ga ugledaš, vžgi. Zgrešiti ga ne moreš. Desni rogelj ima odbit, sprednjo nogo pa vleče. Očitno jo je staknil pri padcu,« je ponovil že večkrat povedano. Mlajši lovec ga je sočutno pogledal. Zgodilo se je, kar je pričakoval. »Leta so se nabrala. Kdo bi vedel, koliko gamsov je znosil s teh hribov,« je prizanesljivo glodal, na glas pa pripomnil: »Prav. Megle se trgajo in morda se pokaže celo sonce. Obljubi pa, da me boš počakal tu in ne boš rnil sam dol.« – »Brez skrbi bodi. Če slišim strel, ti pridem nasproti.« Mlajši mu je dobrohotno pokimal. Vedel je, da starega lovca strel zagotovo v trenutku zbistri in spravi pokonci, pa ne zaradi pomoči, ampak radovednosti, ga je ali ga ni stresel in kakšen je videti od blizu.

Jesenski podlessek

JANI KRIVEC

Ko se včasih vrnejo misli v tiste minule dni, ko sva se s Francijem redno vsaj slišala po telefonu, če ni bilo druge možnosti, mi nekateri dogodki s kinološkim mentorjem tako živo stopijo pred oči, kot da sem vse doživel včeraj, ko je bil Franci Svetec še tu, med nami, s kinološkimi in lovskimi nasveti ter s svojimi zgodbami iz življenja ...

Tisti popoldan, ko sva se s Francijem dogovorila za lov na gamsa, je sonce polagoma izgubljalo svojo moč. Ko se zmračilo, se dvigne tista tanka meglica, kakor da hoče preljuba zemlja skriti svojo jesensko goloto pred prihajajočo luno. Tam nekje so vidne rjave lise. Zgodnjim listavcem je že odpadlo listje, tu spodaj, v gozdu, pa diši po jesenskih plodovih, posebno po gobah in mokrem listju. Imam občutek, da se gozd odpravlja k počitku. Tam nekje pod Sekirco, nad Brišami, se oglasi star jelen z značilnim, že skoraj pozabljenim *bauoooo*, ki je še nedolgo tega oznanjal košutam, da je pripravljen deliti svoje srce z njimi. Vsi taki prijetni občutki nas še z večjo silo priklepajo nase.

Naslednji dan je bil rahlo vetroven, veter je nagajivo razmetaval rjavo rumeno listje in počasi trgal tiste liste, ki so še vztrajali na drevju. Doma ni bilo več obstanka. Skoraj zdivjala sva od starega mostu v Zidanem Mostu, kjer sva se dogovorila za lov. Seveda lovcev ne zadrži nobeno vreme. Ob robu gozda je pognal jesenski podlessek. Franci je utrgal nekaj cvetov in si jih je zataknil za klobuk. V blatu, premešanem s kravjakom, ki ga je pred dnevi razmočil dež, je bilo opaziti nekaj sledi gamsov. »Zelo nizko,« je modroval Franci. Imel sem občutek, da se je razveselil najdbe. Sam pri sebi sem premišljeval, kdaj neki so gamsi prišli tako nizko, skoraj na travnik, kjer se pase govedo. Previdno sva se premikala proti skali. Z desne strani sva opazovala na vrhu samotne skale železnega gamsa, ki ga je postavil železničar, vsaj tako so mi razlagali nekateri starejši domačini, takoj po drugi svetovni vojni. S kakšnim namenom je to storil, mi še ni uspelo izvedeti. Del tistega revirja je bil na eni strani poraščen s stoletnimi drevesi, na drugi pa so se kazala kamnita rebra pod skromno odejo zelenega maha. Na vrhu Sekirce smo lovci lahko občasno opazovali divjad, predvsem gamse, v vseh letnih časih. Tisti dan pa so bile najine oči slepe za vso lepoto divjadi, vse je bilo prazno. Najini pogledi so bežali na okoliško

skalovje, med drevje, po vseh previsih. Vse misli in pričakovanja so romale k solnici. Kakšnih sto korakov pod njo se je preplašeno oglasila šoja. Pogled sva obrnila v tisto smer. Na preseki je stal odrasel močan gams, ki mu je prsk popolnoma zmešal glavo. Mirno se je pripravljaj na pašo, kot da mu ne preti nobena nevarnost. Bil sem vesel, da imamo takšnega gamsa v lovišču, in pogled je oba napajal z užitkom. Prav takrat je v lahkotnem letu skalovje preletela gozdna ptica. Ko je bila puška pri licu, usmerjena proti gamsu, je ptica izginila med drevjem. Franciju je srce začelo bur-

nervozno zamenjal naboj. A na njegovi desni se je po suhemu listju in kamenju kotalil gams. Radost me je spreletela, Franci pa je rekel: »Zdi se mi, da sem zadel.« Pokimal sem in že sva se spuščala v sotesko pod skalo. Kazalec na uri se je že pomikal čez poldne. V tistem času se je sonce neopaženo skrilo za sivkaste oblake. Rahel veter je potegnil čez greben in nama skozi malo premočena oblačila silil skoraj do kosti. Po rahlem ovinku pod skalo sva prišla do gamsa. Močan kozel, deset plus. Franciju sem krepko stisnil desnico, za lovski blagor pa podal zeleno vejico.

Narisal: Igor Pičulin

no utripati. Malo je bil nejevoljen, ker ni imel pravega naslona. Pod puško sem mu podstavil nahrbtnik, iz katerega je padla steklenica kačje slin. Gamsa to ni zmotilo pa tudi tiste ptice ni opazil. Zelen klobuk, okrašen z jesenskim podleskom, je strelcu silil na oči. Težki čevlji z visokimi, doma pletenimi podkolenkami so iskali oporo v zemlji in kamenju. Medtem se je proti zahodu rahlo pooblačilo. Sonce je posijalo na jesensko pokrajino. Zdalo se mi je, da je gozd rahlo oživel, ptice so se oglašale in polnile mojo nestrpnost z radostjo. Iz risanice je bilo slišati rezek pok, ki se je odbijal od skale do skale. Gams se je spustil nizko pod solnico, se dvignil in izginil. Z očmi sva mu sledila, dokler ni izginil ob podrtem drevesu. »Kaj pa to!« je Franci

»Požirek kačje slin bi se prilegel, pa kje si pozabil steklenico ...«

Spomini ... Nič ne pomaga. Franci Svetec je odšel, ne bo ga več tu, pri meni, v našem lovišču, med pticami, gamsi, jesenskimi podleski. Desetega maja 2021 smo izvedeli, da nas je zapustil velik lovec in kinolog. Tako kot so zapisali njegovi najboljši prijatelji, se tudi jaz pridružujem Franciju v slovo: »Naj te v večnih loviščih spremljajo tvoji najboljši lovski psi!«

Zgodba je posvečena Francu Svetcu, lovcu in kinologu, ki se je zapisal v dolensko-posavski lov.

Kdo je Miha?

Miha Likar – Figarjev, tudi pri Kolárji so rekli pri hiši, iz Zadloga na Črnovrškem, je na svet prijoval v zgodnji jeseni, v prvem letu vojske, v letu 1941. V času, ko se koplje krompir. Za pečnjákom. Njegova mama je bila Joháne Fežnárjeva iz Idrijske Bele, ki je živelá pri Figarju.

Tam blizu so Italijani v tridesetih letih prejšnjega stoletja zidali bunker. In prav ta bunker je desetletja kasneje zaznamoval Mihatovo življenje ...

V šolo je Mihec hodil v Zadlogu in učiteljici je od Figarja vsako jutro nosil mleko. Zgodaj zjutraj, pred poukom, ko je bila mlada tovarišica še v jutranjki, ohlapno zavezani in zgoraj malo razprtí. In ko mu je, še vsa topla in dišeča od postelje, odprla vrata, je mleko vedno postavil na tla, da se je sklonila ponj. Miha pa je gledal v njena bela nedra ...

A po štirinajstih dneh se je učiteljici posvetilo, kam fantu uhaja pogled, in mu je rekla: »Pobič, mleko mi boš lepo dajal kar v roke ...«

Iz Zadloga v Črni Vrh je lep kos poti;

pravkar zasajene smrekice. Kako je logar kričal nanj!

Takrat se je odločil: Grem od tod!

In ne da bi šel prej še domov k Figarju, je pobegnil na Vipavsko! S kanglico gozdnih jagod, smukovc, v roki se je zatekel v Gojače k zidarju, ki ga je spoznal, ko je zidal štaló pri Figarju. Možak ga ni mogel preživljati in Miha je romal naprej k daljni žlahti na Brje k Stojanu Makovcu, ki je pri oblasteh nekaj pomenil. Ko je pri Makovčevih prvič stopil čez hišni prag, seveda ni vedel, da bo tam ostal več let ...

»Fanta je treba zaposlit,« je sklenil

Mož iz bunkerja

FRANC ČERNIGOJ

Nekaj drobcev iz njegovega življenja ...

Mihec je rastel – in kmalu je bil dovolj velik, da je lahko pasel skupaj z drugimi Figarjevimi otroki. Vendar premalo, da bi lahko ubranil živalim uiti k Zajcu na Malo Goro, v škodo. In so kričali nanj: »Kakšen pastir pa si! Kako paziš na žival! Ves krompir je žival spasla!«

»Ne, ga ni,« je jezikavo odgovarjal mali Miha, »pojedle so samo krompirjevco!«

Ko je enkrat gnal past v Figarjev log, je zajahal kastrona. Rogač pa je bil užaljen in ko ga je razjahal in se obrnil proč, se mu je z vso silo zaletel v zadnjo plat ...

pozimi, v snegu in peš, je ta pot še daljša. Še posebno za otroške noge. Mihec je bil tudi pozimi oblečen v kratke lanene hlačke, na katere je imel pripete volnene nogavice. Pri hoji ga je zmrznjeno laneno blago med nogami do krvi oglodalo, na nogavice se je sprijemal sneg in se strdil v ledene bobke. V cerkvi, ki se je segrela od mnogih teles, se je zmrznjen sneg stal in pod Mihcem se je med slovesnim glasom orgel in božjo besedo z oltarja nabrala lužica ...

Ko je Mihec zrasel v Mihata in je štel že petnajst ali šestnajst let, so mu krave ušle proti Mali Gori, v Curkavo rajdo, v

Makovec in ga je poslal v Ajdovščino na gradbeno podjetje Primorje vprašat, če ga vzamejo v mizarski delavnici.

»Po kaj si prišel, fantinc?« so ga po barali.

»Na delo, če bi me vzeli ...«

Premerili so ga od nog do glave in mu svetovali: »Prešvòh si za naše delo, boljše, da greš v šole ...«

Takrat je bil Miha res droben in suh, saj je imel le dvaintrideset kilogramov.

Ko je Makovec slišal, kako je pob odpravil na Primorje, je rekel: »Bom šel jaz!«

Je šel in je stvar po svoje uredil ...

Miha Figarjev

Foto: Franc Černigoj

Foto: Osebni arhiv Miha Likarja

Bunker

Drugi dan je Miha s kanglico fižola, dvema kuhanima jajcema in kosom kruha s strahom stopil v delavnico.

»Saj smo ti že včeraj rekli, da zate pri nas ni dela!« so ga hoteli odpraviti že na vratih.

Miha pa je povedal: »Jaz sem tisti, za katerega se je Stojan Makovec včeraj zmenil.«

Nič več niso rekli, le omarico so mu pokazali, kamor je odložil kanglico s fižolom in jajcema. Ko je bil čas za malico, je bila kanglica prazna. Vse so mu pojedli ...

Drugi dan mu je delovodja dal ključavnico, da je omarico lahko zaklenil.

Vojsko je služil v Bihaću v šoli za kuharje. Opravil je kuharski tečaj – od več kot dvesto vojakov je bil najboljši – in nadobudnega mladca so poslali za šefa oficirske kuhinje na Jahorino.

Prvi večer je skuhal pašto z golažem. A testenine so se v skladišču navlažile in zmrznile, namesto pašte se je skuhal nekakšen močnik. Komandant pa se je pred drugimi oficirji že prej hvalil: »Danas će biti dobra večera, došao je novi šef kuhinje!« Zato je bil še bolj jezen, ko je videl v kotlu brezoblično zdrizasto godljo.

»Što si učinio, Miha! Ici ćeš pred vojni sud!«

A Miha se je hrabro branil in razložil komandantu, kako je z zadevo. Zmrznjeno pašto so vrnili, dobili so novo in Miha je skuhal tako večerjo, da je vsega zmanj-

kalo! Komandant mu je rekel: »Dobar si, Miha!« in mu dal nagradni dopust. In do konca služenja vojaškega roka je bil Miha kuhar na Jahorini. Tudi tam je imel dosti prijateljev, kakor povsod.

Ko je odslužil vojsko, se je naselil v Ajdovščini in se zaposlil. Najprej na

Lipi, potlej v Tekstini,¹ kjer je spoznal Mileno. Poročil se je in čez toliko in toliko mesecev jo je pospremil v porodnišnico. Naslednji dan je šel na pošto telefonirat ...

»Je kaj novega?« je vprašal s strahom in pričakovanjem v glasu.

¹ Lipa, Tekstina – v tistih časih dve zelo uspešni podjetji v Ajdovščini.

Foto: Franc Černigoj

Miha med poravnavanjem ruše za divjimi prašiči

Foto: Franc Černigoj

Lovci javorniškega revirja v Lovski družini Javornik. Miha sedi prvi z leve. Ob njem je prav tako v letu 2022 umrl starosta lovske družine Vladimir Kobal.

»Dva fanta, dvojčka!« mu je povedala dežurna sestra.

Mihatu je slušalka padla iz rok. Ko je prišel k sebi, je poklical še enkrat. Sestra se je posmejala: »Kaj vas je vrglo na rit? Sem vedela, da boste poklical še enkrat!«

A ljudje smo pač taki, da nas vedno vleče nazaj v kraj svojega otroštva. Tudi Miha je vleklo v Zadlog. Blizu Figarja se je naselil v že omenjeni italijanski bunker, kakršnih je bilo v nekdanjem obmejnem pasu med Italijo in Jugoslavijo več. Tako se je vrnil domov – nazaj v 'zadloški raj', blizu Figarja. Kar petinštirideset let je bil gospodar v bunkerju ...

Miha ni dvignil puške ...

»Miha, vpiši se v lov!« so ga nagovarjali, tudi eden najbolj znamenitih lovcev, Peter Štefkov iz Zadloga, in ga tudi nagovorili. Vpisal se je v Lovsko družino Javornik na Črnovrškem.

In tako se je v življenju Figarjevega Miha začelo novo poglavje, ki je zelo zaznamovalo njegovo nadaljnje življenje. Postal je član velike družine zelene bratovščine: eden tistih lovcev, ki v lovu iščejo predvsem družabnost in tovarništvo; in je nesrečen, če ljudje niso srečni in se prepirajo. Tudi odgovornim nalogam se ni izmikal, saj je bil skoraj dve desetletji gospodar lovskega doma v Črnem Vrhu, ki ga je pomagal tudi zgraditi. Koliko prež je v lovišču Lovske družine Javornik pomagal postaviti! In kaluž izkopati! Vsako pomlad je polnil solnice in poravnaval rušo za divjimi prašiči! In bil je lovski čuvaj ter mentor

več lovskim pripravnikom. In pri mnogih lovskih ropotih ob koncu skupnih lovov je sodeloval! In – imenovan je bil za častnega člana Lovske družine Javornik! In povsod, kjer je bil on zraven, je domovala dobra volja.

»Joj, kako je bilo lepo!« je na koncu najinega pogovora rekel Miha ...

Naneslo je, da je Miha s sabo na lov peljal svojega prijatelja Martina,² ki mu je bil lovski mentor. Gor k Polharju, na Javornik sta šla ...

Sedela sta tam, pod večer, nad pomladno dišečo senošetjo, nad kipenjem sokov in mladega rastja. V zelenem morju trav in rož sta uzrla srnjaka – in to kakšnega srnjaka! Marsikateremu lovcu bi ob pogledu nanj vztrepetal srce in zadrhtela bi mu roka! Ponosen, z visoko dvignjeno glavo, kronano z mogočnim trštatim temnim rogovjem, je stal v dolu dol pod njima ...

A Miha ni dvignil puške. S srečnim nasmehom na obrazu je zrl za plemenito živaljo, ki je počasi izginjala v rdečo luč zahajajočega sonca ...

Pripravnik Miha uplenil prvega srnjaka³

Še to mi je Miha povedal, kako je uplenil svojega prvega srnjaka.

»15. avgust 1980. Z mentorjem sva šla na srnjaka. On je šel v Majerijo, jaz sem ostal v Bizarjevji rupi. Še prej mi je rekel:

² Martin Murn – več let gospodar Lovske družine Javornik.

³ Iz zbornika ob 50-letnici Lovske družine Javornik (Njena podoba, 1946–1996).

»Miha, streljaš lahko lisico, lahko tudi srnjaka, šibkega špicarja ali gumbarja, če pride.«

Ostal sem sam. Umiril sem se. Nastala je tišina. Le kosi so se oglašali in kanja se je spreletela čez rupo.

Čez čas se je pritihotapila lisica. Gledam jo, v glavo mi je šinilo: »Saj jo lahko streljam!«

Roke se mi tresejo, ko jo pomerim. Lisica se potuhne v travo. Spet se pokaže in spet izgine. In ni je bilo več. Mogoče je začutila, da jo meri pripravnik Miha. No, če ne bi bila lisica, ne bi prelisičila Mihata ...

Ponovno je vse tiho. Kar se v rupi prikaže srnjak! Špicar je ... Srce mi močno utripa. Telesno je šibek. Bi streljal ali ne bi? Pomerim ga, povestim puško. Spet ga pomerim, napnem 'šneler' in s kazalcem pobožam petelina. Poči – srnjaka ni več videti ...

Ko grem proti kraju, kjer je stal, zelo sopiham. In ga zagledam v travi! Dobro je bil zadet!

»Miha, kaj si streljal?« zaslišim močan glas svojega mentorja. Nisem ga videl, ko je prišel. – »Srnjaka ...«

Mentor stopi do uplenjene živali, si jo ogleduje in reče: »Ta pravi je.« Z bližnje smreke odlomi dve vejici, dá srnjaku v gobček zadnji grizljaj, nato sname klobuk, orosi drugo vejico s srnjakovo krvjo, jo položi na klobuk in mi jo ponudi. Podava si roke in si pogledava v oči. »Lovski blagor, Miha!« mi reče. – »Hvala, Diana!« rečem jaz.

Prej ko sem srnjaka oddal v hladilnico, sem ga peljal pokazat mojim v Zadlog, v bunker. Ko pridem pred vrata, se prižge luč in me vprašajo: »A si uplenil srnjaka?« – »Sem ga!«

Šel sem po liter vina in nazdravili smo na mojega prvega srnjaka ...«

V besedilu so prisotni sledovi narečja (daljšanje osnove s -t- pri moških imenih na -a: Miha – Miha-t-a; krajši nedoločniki ...).

Nekatere manj znane besede:

fantinc – na pol dorasel mladenič

kaštrón – oven

krompirjevca – zeleni nadzemni del

krompirja

logár – gozdar, vodja gozdarskega

revirja

šneler – naprožilo pri puški

tàdi – tedaj, torej

V letošnjem maju, ko je bilo to besedilo že pripravljeno za tisk, je Miha Likar umrl ...

BOGDAN BONE

Zadnji grižljaj

Cvetje jesensko leskeče
ob vzglavju se tvojemu, ponuja,
šepeče molitev v jutro dremavo.

Rosa v očeh se obema blesti,
v tvojih se širi nebo,
a v mojih odseva tema.

Čez trato si davi pred soncem
ozrla za svojim se tropom,
napila se jutra svežine.

In nisi slutila, da ga zapustila

boš zadnjič nad skalnim okopom,
vrnila morda se le v bežne spomine ...

Tebe zadela je krogla,
a mene je sreča obšla.
Četudi vesela, je duša bolela,
ko vzel sem na svoja te pleča.

Cvet drobni šetraja, dehteči pelin,
spomin naj bo daljnega maja,
ko uzrla si prvič dom svojih planin.
Namesto poljuba, šopek v ustih dišeči ...

Narislal: Igor Pičulin

Ob prsku

JOŽICA KOREN

Po gozdu tiho lovec hodi,
neslišen, tih njegov korak.
Le ena misel mu po glavi blodi,
kod hodi zdaj njegov srnjak.

Piščalka milo zazvenela,
ljubezni klic ga zvabi v past,

mu krogla srce je zadela,
kri gorka lije na podrast.

Ne bo iskal več svoje ljube,
ne slišal nje premili glas.
S piščaljo lovčevo zvalíla
ga strast je v smrtonosno past.

Narisał: Igor Pičulin

Savinjsko-Kozjanska ZLD Celje praznovala sto let organiziranega lovstva

Ustanovitev slovenske lovske organizacije leta 1907 v Ljubljani je bila del slovenskega narodnega utrjevanja na prelomu

19. in 20. stoletja. Hkrati je bila protiutež dobro organiziranemu nemškemu lovskemu društvu, v katerem za zavedne slovenske lovce ni bilo prostora. Kot vemo, je bil leta 1907 poglavitni namen ustanoviteljev slovenske lovske organizacije združiti in povezati slovenske lovce iz vseh pokrajin oziroma takratnih dežel v enovito

vseslovensko lovsko organizacijo. Zaradi lažjega uresničevanja odgovornih nalog pa so vodilni slovenski lovski močje kmalu začeli razmišljati tudi o ustanavljanju podružnic krovne organizacije v takratnih sodnih okrajih. Celjski okraj pri tem ni bil izjema in že **29. januarja leta 1922** se je po navedbah kronistov v mestu ob

podružnice. Njen poglavitni namen je bil združevanje in povezovanje vseh slovenskih lovcev iz omenjenih območij s ciljem »*gojiti divjad in poučevati ljudi o potrebi gojenja in ščitenja divjadi*«, kot so med drugim zapisali celo v pravila podružnice.

Podružnica je dobro zastavljeno delo zgledno uresničevala v okvi-

Udeležence akademije je pozdravil predsednik Savinjsko-Kozjanske ZLD Celje Maksimiljan Arlič.

Foto: Marjan Toš

O izzivih slovenske lovske organizacije je spregovoril predsednik LZS mag. Lado Bradač in jubilarantom izročil plakete LZS.

Savinji zbralo nekaj več kot 40 lovcev, da bi združili vse slovenske lovce v sodnih okrajih Celje, Laško, Vranksko, Gornji Grad, Šoštanj, Kozje, Konjice, Šmarje in Rogatec v podružnico **Slovenskega lovskega društva (SLD) Celje**. Bili so izredno aktivni in že **9. februarja 1922** je bil v nekdanjem celjskem *Hotelu Balkan* ustanovni občni zbor nove

ru takratne veljavne zakonodaje in dočakala tudi nemško okupacijo leta 1941. Nemške okupacijske oblasti so ukinile vse slovenske organizacije na okupiranem Štajerskem, med njimi tudi lovska društva oziroma Podružnice Zveze lovskih društev Dravske banovine v Celju. Mnogi lovci so med okupacijo sodelovali v narodno-osvobodilnem boju, nekateri pa so

V kulturnem programu ni šlo brez rogistov.

Prireditev so popestrili še Quatro stiks na tolkalih.

bili prisilno mobilizirani v nemško vojsko. Po končani vojni, leta 1945, se je za lovstvo začelo novo zgodovinsko obdobje. Že leta 1947 je bila v Celju ustanovljena **Okrajna lovska zveza**, ki se je s poznejšimi reorganizacijami v letu 1983 preimenovala v **Savinjsko-Kozjansko zvezo lovskih družin (ZLD) Celje**. Pod tem imenom deluje še dandanes.

Zgodovina nas torej uči, da je letošnje leto za našo območno lovsko zvezo jubilejno. Stoletnica ustanovitve Podružnice SLD Celje je visok jubilej, vreden spoštovanja in dostojnega spominjanja. Zato so se vse priprave na praznovanje stoletnice začele že septembra lani, ko je bil imenovan organizacijski odbor, ki so ga sestavljali člani **Upravnega odbora Savinjsko-Kozjanske ZLD Celje** in strokovni tajnik zveze. K sodelovanju smo povabili **Gorazda Špegla** iz Dobrne, ki ima na tem področju bogate izkušnje, in mu zaupali pripravo scenarija ter vodenje prireditve. Moramo zapisati, da jo je 22. aprila, na svetovni dan Zemlje,

izpeljal profesionalno in na visoki ravni, kakršno si takšen jubilej tudi zasluži. Zato smo na našo slavnostno akademijo resnično lahko ponosni.

Svečana akademija je bila v petek, 22. aprila, v polni veliki dvorani **Celjskega doma**. Ko smo določali datum, niti nismo vedeli, da bo naše praznovanje na svetovni dan Zemlje, kar se je izkazalo kot izredno posrečeno in je praznovanju dodalo še večji pomen. Akademije so se udeležili številni člani naših lovskih družin, predstavnik območnih zvez in vabljeni gosti. Med njimi so bili župan Mestne občine Celje **Bojan Šrot**, predsednik Lovske zveze Slovenije (LZS) mag. **Lado Bradač**, vodja Zavoda za gozdove Slovenije (Območna enota Nazarje) dr. **Darij Krajčič**, direktorica Območnega urada Celje Uprave za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin Republike Slovenije **Meta Višnikar** in mnogi drugi ugledni gosti, ki smo jih bili lovci izredno veseli. Na prireditvi, ki jo je sproščeno in domiselno povezoval **Gorazd Špegl**,

so v bogatem kulturnem programu sodelovali **Štajerski in Savinjski rogisti**, **Šaleški študentski oktet** in tolkalisti **Quatro stiks**.

Kot je v navadi, se je akademija začela s slovesno lovsko koračnico, med katero so praporščaki strumno prinesli na oder prapore lovskih družin, članic naše zveze. Ob njihovem prihodu so vsi prisotni v dvorani vstali in tako izkazali spoštovanje lovskim praporom, ki so jih praporščaki kot del scene pustili v posebnih stojalnih na odru. Ob jubileju so vse udeležence akademije z izbranimi besedami pozdravili in nagovorili predsednik Savinjsko-Kozjanske ZLD Celje **Maksimilijan Arlič**, župan Mestne občine Celje **Bojan Šrot** in predsednik LZS mag. **Lado Bradač**, ki je strnjeno predstavil trenutno dogajanje v slovenskem lovstvu in spremembe zakonodaje. Lovcem se je zahvalil za opravljeno delo in skupaj s čestitko ob prazniku Savinjsko-Kozjanske ZLD Celje izročil plakete LZS.

Ob koncu uradnega dela so predstavniki območnih lovskih

zvez čestitali k jubileju in predsedniku **Maksimilijanu Arliču** izročili spominska darila. Naša zveza pa je vsem v trajen spomin podelila jubilejno izvirno praznično značko in steklenico posebne polnitve vina, ki ga je prispevalo **Vinogradništvo Kolarič** iz Gornje Radgone. Naj ob tem omenimo še, da so jubilejne značke ob stoletnici dobili vsi lovci iz naših lovskih družin. Po končani melodiji Štajerskih rogistov, ki je bila vrhunec prazničnega dogodka, je bilo v mali dvorani Celjskega doma krajše in sproščeno družabno srečanje lovskih tovarišev in prijateljev z obujanjem spominov na mnoga lovska doživetja in dogodke. Prepričani smo, da nam je svečana akademija ob stoletnici uspela in se iztekla tako, kot smo načrtovali: za obuditev zgodovinskega spomina na prehojeno stoletno pot in še bolj za spogledovanje z našo prihodnostjo. Vsem, ki so nam pri organizaciji in izvedbi kakorkoli pomagali, se iskreno zahvaljujemo.

Zdravko Mastnak

Letna skupščina ZLD Prekmurje prinesla novega predsednika

Na četrti redni letni skupščini, ki je bila 26. maja, je bilo zaznati pestro dogajanje. Poleg poročil organov in seznanitve s poslovnim poročilom so udeleženci predlagali razrešnico staremu vodstvu in izvolitev novega.

Dosedanji predsednik **Ludvik Rituper**, ki se mu je iztekel drugi zaporedni mandat, je nazorno opisal delovanje **Zveze lovskih družin (ZLD) Prekmurje**. Kljub težavnim razmeram v minulem

Novi predsednik ZLD Prekmurje dr. Arpad Köveš stoji predstavlja svoj program dela. Nasproti njega sedi dosednji predsednik Ludvik Rituper.

letu, ki ga je zelo zaznamovala epidemija covid-19, je bilo načrtovano v glavnem uresničeno. Bilo je nekaj manjših vlaganj v sedež organizacije, delovanje komisij je potekalo nemoteno. Pri svojem delovanju sta zaradi epidemije imeli več težav obe kulturni društvi – društvi pevcev in rogistov, ki sta tudi člana območne zveze. Uspešna sta bila tudi izobraževanje in sprejem mladih lovcev v lovske vrste. Uspešno vključitev v lovske vrste je opravilo 16 kandidatov, od katerih so kar štiri lovke.

Večjih razprav na letni skupščini ni bilo, sta pa društvi rogistov

in pevcev opozorili na težave pri pridobivanju novih članov, kjer je občuten upad aktivnega članstva. Obe kulturni društvi pričakujeta podmladek v svoje vrste, sicer bo vprašljiva nadaljnja aktivnost. Rogisti so bili prisotni na letni skupščini, zato so z nekaj klasičnimi skladbami razvedrili in

popestrili protokolarni del letne skupščine.

Novi predsednik je postal dr. **Arpad Köveš**, predsednik Uredniškega odbora glasila Lovec, Zlatorogove in Stokovne knjižnice ter spletnih strani LZS, ki je obenem tudi predsednik Lovske družine Velika Polana, podpred-

Dogodek v polni dvorani so popestrili Prekmurski rogisti.

Volitve so bile najresnejše opravilo letne skupščine.

sednik pa je postal dosedanji predsednik Rituper, izvoljen je bil tudi novi devetčlanski odbor.

Dosedanji predsednik Rituper se je zahvalil staremu odboru za tvorno sodelovanje in novemu vodstvu zaželel uspešno delo. Prav tako se je novi predsednik

dr. Köveš zahvalil delegatom za zaupanje in nakazal smernice delovanja v novem mandatu. Prejel je buren aplavz in osebne čestitke s stiskom desnice ter z dvigom kozarca leveice na zdravje in uspešno delo.

Peter Novak

Na Gorenjskem zopet številčna generacija novih lovcev

Tudi v letu 2022, tako kot vsako leto, smo na Gorenjskem, kljub ukrepom za zajezev covida-19, uspeli izpeljati tečaj in preizkus znanja za lovske pripravnike lovskih družin, članic naše območne lovske zveze – **Zveze lovskih družin (ZLD) Gorenjske**.

lovcev je bila ponovno številčna, saj so lovske družine na tečaj prijavele 38 lovske pripravnikov, natančneje 33 lovske pripravnikov in pet lovske pripravnice, ki so vsi predhodno opravili praktični del lovskega izpita vsak v svoji lovski družini. S predavanji smo začeli 14. januarja in tečaj uspešno zaključili s pisnim delom zaključnega izpita 15. aprila oziroma ustnim delom zaključnega izpita 23. aprila.

Sami prireditvi smo namenili tudi kulturni pridih in jo popestrili z nastopom Društva Lovski rogisti Bohinj.

Predavanja in preverjanje znanja posameznih predmetov in tudi zaključni izpit smo izpeljali v neposrednem stiku s predavatelji, in to v terminu, ki je za našo območno lovsko zvezo v zadnjih letih običajen.

Generacija novih gorenjskih

Ob zaključku smo ugotovili, da trije kandidati zaradi službenih in drugačnih obveznosti niso uspeli obiskovati večine predavanj in tudi ne opraviti posameznih delnih izpitov, kar je nazadnje pomenilo, da niso izpolnjevali pogoja za opravljanje zaključnega izpita.

Premierni nastop Slovenskega lovskega kvinteta, katerega članica je tudi naša nova lovka Brigita Oblak.

Vsem trem kandidatom bomo omogočili dokončanje tečaja in opravljanje izpita v naslednjem letu. Trije kandidati pa niso uspeli zbrati dovolj točk za pozitivno oceno pri pisnem delu zaključnega izpita. Zato se je izpitna komisija odločila, da bodo zaključni izpit lahko opravili v septembru, seveda, če bo znanje zadostno.

Prepričan sem, da je k temu pripomoglo ne samo pomanjkljivo znanje, saj so delne izpite uspešno opravili vsi, temveč tudi izražanje in tvorjenje pravih stavkov pri odgovorih na vprašanja, kjer ni popravkov. Tisti kandidati, ki so obiskovali šole pred desetletjem ali več in njihova izobrazba ni visokošolska, imajo pri pisnem izražanju težave, predvsem pa jim zmanjka časa, da bi test lahko

v celoti izpolnili v predvidenem času. Po mojem mnenju so med nami dobrodošli vsi člani, ki imajo čut do narave in naravovarstva, do divjadi in do sočloveka ter so pripravljeni za to tudi marsikaj prostovoljno postoriti ne glede na svojo izobrazbo. Seveda je znanje pomembno, ni pa toliko pomembno, kako ga znaš izraziti, temveč predvsem, kako ga znaš uporabljati.

Naj omenim nekaj statističnih podatkov o samem tečaju. Prisotnost vseh kandidatov na vseh predavanjih je znašala 80 %. Lovski izpit je opravilo 32 kandidatov, od tega dva z odlično oceno, 22 z oceno prav dobro in šest z oceno dobro, dve kandidatki pa sta na podlagi veljavnih predpisov in sklepa **Lovske zveze Slovenije**

Novi gorenjski lovci in lovke 2022

(LZS) opravljali samo nekaj delnih izpitov. Skupna povprečna ocena celotne generacije, vključujoč vse predmete, znaša 3,37.

Svečana podelitev potrdil o

opravljenem lovske izpitu in lovske izkaznice, ustna zaprisega in podpis *Zaprisege slovenskega lovca* so potekali 6. maja na Zatrniku, natančneje v gostišču

Pr' Jagru. Po svečanem protokolu so podelitev opravili predsednik LZS mag. **Lado Bradač**, predsednik ZLD Gorenjske **Peter Belhar** ter predsednica Izpitne

komisije in predsednica Komisije za izobraževanje, lovske kulture, priznanja in odlikovanja pri ZLD Gorenjske **Katja Bevk**.

Sami prireditvi smo namenili tudi kulturni pridi in jo popestrili z nastopom **Društva Lovski rogisti Bohinj** ter premiernim nastopom **Slovenskega lovskega kvinteta**, katerega članica je tudi naša nova lovka **Brigita Oblak**. Nastop je bil čudovit in dobili so že neuradno povabilo za sodelovanje pri dobrodelni prireditvi **Zelenega sklada LZS – Dobrodelnega lovskega plesa**, ki bo predvidoma v jesenskem delu letošnjega leta. Slovesnosti so se udeležili tudi mentorji novih lovcev in starešine iz matičnih lovske družin. Nekatere naše nove lovce so spremljali tudi njihovi družinski člani.

Slovesnost smo zaključili s krajšim prijetnim druženjem ob zvokih **Slovenskega lovskega kvinteta**, samo prireditev pa smo posneli tudi za majsko oddajo *Dober pogled*.

Nikoli ni prepozno in odveč, zato novim gorenjskim lovcem še enkrat čestitam in želim čim več prijetnih trenutkov v lovišču ter dober pogled pri lovu.

Drago Goričan

Podelitev spričeval ob opravljenem lovske izpitu v ZLD Prekmurje

Na lepo sončno soboto, 21. maja, sta na dvorišču **Zveze lovske družin (ZLD) Prekmurje** potekala slavnostna podelitev spričeval in podpis *Etičnega kodeksa slovenskega lovcev* letošnji generaciji novih lovcev, ki so uspešno opravili preverjanje znanja iz posameznih predmetov in zaključni izpit pred komisijo predavateljev v sestavi dr. **Arpad Köveš**, **Štefan Nemec** in **Branko Vajndorfer**.

Izobraževanje je uspešno končalo 16 kandidatov, med katerimi je bilo 11 kandidatov iz ZLD Prekmurje in pet iz **ZLD Prlekija**. Izobraževanje za ZLD Prekmurje in tudi za ZLD Prlekija poteka za obe območni zvezi na sedežu ZLD Prekmurje. Razveseljivo je bilo, da so bile med 16 kandidati štiri predstavnice ženskega spola, torej nove lovke.

Ob začetku slavnostne podelitve so se najprej predstavili **Prekmurški rogisti** z dvema skladbama. Za tem je vodja izo-

Foto: Cvetka Lopert

Predsednik LZS mag. Lado Bradač, **predsednika območnih zvez ZLD Prekmurje in Prlekija, Ludvik Rihter** in **Milan Kolarič**, ter **predsednik Komisije za izobraževanje Štefan Nemec** z novimi lovci in lovkami

brazevanja **Štefan Nemec** iz ZLD Prekmurje pozdravil vse prisotne, posebno nove lovke

in lovce ter vodil celotno slavnostno podelitev spričeval. Po uvodnem govoru so nove lovke

in lovce pozdravili predsednik Lovski zveze Slovenije mag. **Lado Bradač** in predsednik

ZLD Prekmurje **Ludvik Rituper** ter predsednik ZLD Prlekija **Milan Kolarič**. Govorniki so poudarili pomen omenjenega izobraževanja in povedali, da je opravljen teoretični del lovskega izpita šele prva, vendar zelo pomembna faza vsakega lovca pri opravljanju lovskega poslanstva. Skozi lovsko obdobje se mora lovec stalno izpopolnjevati in krepiti svoje znanje, predvsem pa upoštevati načela *Etičnega kodeksa slovenskih lovcev*. Za tem je nekaj besed v imenu novih lovcev spregovorila najboljša slušateljica **Danijela**

Foto: Cvetka Lopert

Podelitve so se udeležili tudi Prekmurski rogisti.

Kosi iz Lovske družine Videm ob Ščavnici, ki se je zahvalila vsem prisotnim in celotnemu predavateljskemu aktivu za uspešno izvedbo izobraževanja.

Po zapiskegi novih lovcev sta sledila podelitev spričeval in podpis lovskega etičnega kodeksa. Po končani zapiskegi je bila slavnostna pogostitev vseh udeležencev, na kateri ni zmanjkalo prijetnega kramljanja mladih lovcev z gosti, člani predavateljskega aktiva ter njihovimi starešinami, ki so bili tudi na prireditvi.

Dr. Arpad Köveš

Tekmovanje v streljanju z risanico 2022 v Postojnsko-Bistriški ZLD

V nedeljo, 15. maja, je v skladu s programom izobraževanja **Postojnsko-Bistriške zveze lovskih družin (ZLD)** potekalo regijsko tekmovanje v streljanju s puško risanico pri lovskem domu **Lovske družine (LD) Bukovca pri Pavlici**. Letos se je tekmovanja udeležilo kar enajst ekip, in sicer iz LD Bukovca pri Pavlici (dve ekipi), LD Hrenovice, LD Timav Vreme, LD Javornik Postojna, LD Trnovo, mešana ekipa LD Prestranek - Tabor Zagorje, LD Pivka (dve ekipi) in LD Gradišče Košana (dve ekipi).

Prvo mesto v streljanju je osvojila ekipa LD Hrenovice, drugo LD Timav Vreme, tretje LD Javornik Postojna, četrto LD Trnovo in peto LD Prestranek - Tabor Zagorje.

Med posamezniki je prvo mesto osvojil **Gregor Černač** iz LD Pivka, drugo **Jan Sedmak** iz LD Trnovo, tretje **Igor Petrič** iz LD Hrenovice, četrto **Matjaž Novak** iz LD Trnovo in peto mesto **Davor Čepar** iz LD Timav Vreme.

Ekipa in posamezniki so za osvojena mesta prejeli pokale,

Foto: Matic Klemenc

Udeleženci tekmovanja v streljanju z risanico 2022 v Postojnsko-Bistriški ZLD

priznanja in medalje ter praktične nagrade.

Regijskega tekmovanja so se v skladu z določili *Pravilnika o lovskem strelstvu Lovske zveze Slovenije* udeležili in si ga ogledali lovski pripravniki Postojnsko-Bistriške ZLD in **ZLD Not-**

ranjske v okviru programa za usposabljanje iz varnega ravnanja z lovskim orožjem v sklopu izvedbe izobraževanja za lovce pod vodstvom predavatelja **Božidarja Štembergerja**.

Postojnsko-Bistriška ZLD se zahvaljuje lovskim družinam in

članom za njihovo udeležbo ter organizacijam, ki so omogočile prireditve: **Rebec, d. o. o., Trgovina Avantura, Limles Srečko Vodopivec, s. p., Zavarovalnica Triglav, d. d., in LD Bukovca pri Pavlici.**

Božidar Štemberger

Šesti volilni Občni zbor članic Koroške lovske zveze

Lani je minilo 20 let, odkar so koroški lovci dobili svojo območno **Koroško lovsko zvezo (LZ)**. Brez vsakršne zadrege lahko zapišemo, da so tamkajšnji »jagri« še kako ponosni na njeno delovanje. Ponosni so na zavirljive

uspehe na področju izobraževanja, lovske kulture, kinologije in strelstva, pa tudi na čezmejno lovsko sodelovanje, zlasti s **Klubom prijateljev lova iz Celovca (KPLC)**, na čelu katerega je v tem mandatu **Janez Kaiser**.

V minulem štiriletnem mandatu se je za koroško lovstvo razdaljal prizadevni predsednik **Janez Švab**, upokojeni inženir

gozdarstva, tudi občasni dopisnik *Lovca*. V nekdanjem rudarskem kraju Žerjav, ki je daleč naokoli prepoznaven tudi po uspešni **Lovski družini (LD) Pogorevc - Žerjav**, ki jo vodi novi starešina **Marko Jelen**, je 31. marca 2022 potekal šesti Volilni zbor članic Koroške LZ.

Lepo lovsko druženje so začeli člani črnjanskega **Društva**

za ohranjanje lovske kulture: **Franz Hirm** in **Blaž Šuler** z opo-najanjem jelenjega rukanja ter **Stanko Grl** z dvema pesmima. Čeprav podpisani že več kot 20 let zavzeto spremljam poslanstvo samostojnega koroškega lovstva, tudi občne zbore članic, lahko pohvalno zapišem, da je bil tokratni občni zbor izredno dobro organiziran in voden. Za to ima

nemalo zaslug strokovna tajnica Koroške LZ **Urška Dvornik**, ki je pripravila, zbrala in uredila pisan poročila posameznih delovnih teles o delu te območne lovske zveze v letu 2021. K všečnemu vodenju je svoje dodal tudi »stari maček« med koroškimi starešinami, **Marko Kogelnik**, ki je vodil delovno predsedstvo in zanimivo krmilil zbor članic.

Vabilu na občni zbor so se odzvali tudi županja črnjanske občine **Romana Lesjak**, predsednik Krajevne skupnosti Žerjav **Alojz Zmrzlikar**, predstavnik Lovsko-kinološkega društva Koroške **Jožef Verčko**, član Upravnega odbora LZS **Samo Vončina**, načrtovalec odvzema divjadi **Zdravko Miklašič**, računovodkinja Koroške LZ **Marijana Ko-**

Foto: Franc Rotar

Novi člani Upravnega odbora Koroške LZ z novim – starim predsednikom Janezom Švabom (sedi v sredini), članom Upravnega odbora LZS Jožefom Pačnikom (stoji prvi na levi), članom Nadzornega odbora Koroške LZ Brankom Rižnikom (stoji prvi na desni) in Urško Dvornik, strokovno tajnico Koroške LZ

Z leve: prejemnik reda LZS za lovske zasluge II. stopnje Franc Praznik, član LD Jamnica - Prevalje, v družbi Urške Dvornik, Janeza Švaba in mag. Janeza Zakeršnika

Letošnji občni zbor bo ostal v lepem spominu **Maksimiljanu Oserbanu**, starešini LD Jamnica - Prevalje, in **Branku Rižniku**, do nedavnega starešini LD Dravograd, ki sta prejela plaketi Koroške LZ. Zapomnili si ga bodo tudi prejemniki znaka Koroške LZ **Dragotin Vais**, **Franc Pečovnik**, **Branko Vihar** in **Jože Meh**, prejemnika listine Koroške LZ **Dušan Leskovec** in **Janez Švab**, še posebno pa prejemniki zlatega znaka Lovske zveze Slovenije (LZS) **Marjan Kodrun**, **Bojan Borovnik**, sicer župan mislinjske občine, in **Franc Kos**, pa tudi mag. **Janez Zakeršnik**, ki je prejel red za lovske zasluge III. stopnje, ter **Franc Praznik**, prejemnik reda LZS za lovske zasluge II. stopnje.

rat, predstavnika veteranskega in častniškega združenja iz Mežiške doline in še bi lahko našteval.

Vsi so z velikim zanimanjem prisluhnili Švabovemu letnemu poročilu. Povedal je, da Koroška LZ trenutno šteje 1160 članov s povprečno starostjo 56 let, med njimi je 34 lovčev (to je nekaj več kot 3 % članstva). »Po dolgih letih, od leta 2007, se je prvič zgodilo, da je število novih članov večje, kot je število tistih, ki jim je članstvo prenehalo. Lani je umrlo kar 17 naših lovskih tovarišev. Število članov v lovskih družinah je od 46 do 82. V koroških lovskih družinah je zbrana velika strokovna moč, kajti imamo 19 lovskih mojstrov, 175 lovskih čuvajev, 100 preglednikov, 162 strelskih sodnikov in štiri kinološke sodnike.

Foto: Franc Rotar

Pohvalno je, da imamo dva lovska okteta, skupini lovskih rogistov, nekaj piscev, pesnikov in odličnih fotografov kot tudi Društvo za ohranjanje lovske kulture Črna,« je med drugim razkril Švab.

Delegati letošnjega zbora članic Koroške LZ so po predhodnem usklajevanju v Lovskogojitvenem bazenu (LGB) Črna na Koroškem, Mežiškem LGB, LGB Slovenj Gradec, LGB Dravograd in Pohorsko-Kobanskem LGB najprej za novega predsednika Koroške LZ enoglasno ponovno izvolili **Janeza Švaba**.

Izvolili so tudi člane v nov Upravni odbor Koroške LZ: **Franca Kosa** iz LD Bistra, **Jožefa Kotnika** iz LD Bukovje, **Bojana Borovnika** iz LD Dolič, **Andreja Kogelnika** iz LD Libeliče, **Jureta Skobirja** iz LD Mislinja, **Jožeta Meha** iz LD Muta, **Tomaža Pinterja** iz LD Orlica, **Simona Skobirja** iz LD Podgorje, **Jurija Volerja** iz LD Pogorevc, **Bojana Kotnika** iz LD Prežihovo, **Dušana Leskovca** iz LD Slovenj Gradec in **Borisa Morija** iz LD Strojna.

V Nadzorni odbor Koroške LZ so bili izvoljeni: mag. **Janez Zakeršnik** iz LD Golavobuka, **Branko Rižnik** iz LD Dravograd in **Branko Viher** iz LD Zeleni Vrh.

V Disciplinskem razsodišču Koroške LZ pa bodo razsojali: **Miran Šušec** iz LD Dolič, **Matej Blažun** iz LD Golavobuka, **Boris Knežar** iz LD Gradišče, **Maksimiljan Lovrenc** iz LD Muta, **Štefan Hlupič** iz LD Podgorje in **Matjaž Krničnik** iz LD Zeleni Vrh.

Na prvi – ustanovni seji Upravnega odbora Koroške LZ, ki je bila na sedežu Koroške LZ v Pamečah 21. aprila, so imenovali za novega – starega podpredsednika Koroške LZ **Jožeta Meha**, starešino LD Muta, pa tudi predsednike komisij: **Tomaža Pinterja**, **Jureta Skobirja**, **Andreja Kogelnika**, **Simona Skobirja**, **Dušana Leskovca**, **Bojana Borovnika**, **Franca Kosa** in **Bojana Deberška**. V sedmih komisijah bo delovalo kar 60 koroških lovcev. V komisiji za delo z mladimi bo delovala tudi lovka **Andreja Pasterk**.

Franc Rotar

Erasmus+ v LD Velika Nedelja

Nekoga dne je v nekem pogovoru nastala ideja, ki se je počasi večala. In iz majhne ideje je nastal projekt **Erasmus+** z naslovom *Varuhi narave: Kako lovci pomagamo varovati okolje*. Lani smo se s pomočjo **Združenja Epeka** in **Petre Kovačec** prijavili za izpeljavo projekta. Celotno dokumentacijo so pripravili omenjeni in treba je priznati, da je kontrola **Zavoda za razvoj**

mobilnosti mladih (MOVIT) večkrat poudarila, da je bila dokumentacija odlično pripravljena.

Vlogo za celoten projekt smo poslali lani poleti, zato nas je konec leta kar malo presenetilo, ko smo dobili informacijo, da je projekt odobren. Seveda smo takoj začeli razmišljati, kako in kaj vključiti v program, da bo zanimivo za vse udeležence.

V projekt so bili vključeni udeleženci iz Srbije, Portugalske, Grčije, Poljske in Slovenije. Udeleženci iz Grčije so bili pre-

cej mešana družba, ampak vsi z zanimanjem za osnove lovstva. Udeležence iz Srbije je zagotovila **Lovska zveza Srbije**, tako da so imeli dobre osnove iz lovstva. Prav zato, verjetno pa tudi zaradi prednosti jezika, so se z našimi lovci takoj dobro povezali. S Poljsko in Portugalsko smo imeli nekaj težav zaradi situacije v svetu, vendar smo težavo reševali na svoj način in vseeno pridobili udeležence tudi iz teh držav.

Najprej sta potrebna celotna korespondenca in urejanje priho-

dov sodelujočih. Naše druženje v **Lovski družini (LD) Velika Nedelja** je bilo načrtovano od torka, 22., do nedelje, 27. marca 2022. Nekako do torka popoldan nam je uspelo, da smo imeli vse sodelujoče zbrane, čeprav so nekateri zamudili uvodna spoznavanja. Prvi trenutki so bili malo zadržani, sami novi obrazi, pa tudi za nas je bila takšna izkušnja nekaj novega. V torek dopoldan smo imeli spoznavanje, pri katerem je vsak povedal nekaj o sebi in treh stavkih, od katerih je en stavek moral

Spoznavanje

Foto: Tadej Kaučič
Foto: Kalka Kovarčec

Sprejem pri županu Danijelu Vrbnjaku na grajski pristavi

Mednarodni večer; vsi udeleženci so predstavili svojo državo.

Foto: Tadej Kaučič
Foto: Kalka Kovarčec

Nejc Nastran je predstavil sokolarstvo.

biti laž. Ob tem smo se precej nasmejali, udeleženci pa so že pokazali svojo ustvarjalnost. Po tem smo imeli nekaj prostega časa, ki smo ga izkoristili za različne igre z izločanjem. Tudi pri tem nam ni bilo dolgčas. Po kosilu smo imeli delavnico o organiziranosti lovstva v Sloveniji in v njihovih državah. Glede poznavanja organizacije so se izkazali Srbi, vendar tudi drugi niso zaostajali in so raziskali, kako je lovstvo organizirano pri njih ... Zaključili smo z delavnico o zelenih praksah znotraj držav, kjer smo skupno ugotovili, da je celoten namen

lovstva že zelena praksa, saj svoje delovanje organiziramo v smeri varovanja in ohranjanja narave, kar je dejansko smisel projektov zelenih praks. Ob koncu dneva je bil zelo uspešen mednarodni večer, kjer so udeleženci s tipično hrano predstavili svojo državo. Na kratko lahko rečem, da smo bili vsi navdušeni nad palinko in tatzikijem (za katerega smo vsi prosili za recept).

Sredo dopoldan smo potem, ko smo se med sabo že spoznali, namenili najprej spoznavanju **Občine Ormož**, da so se gostje iz tujine lahko seznanili

s krajem, v katerem bodo ves teden. Najprej smo jih popeljali k županu **Danijelu Vrbnjaku**, nato pa na ogled Ormoža, nismo pa izpustili **Kleti Ormož**, saj je tudi to posebnost kraja. Prav tako se nam je pridružila novinarka **Vesna Osterc** in z nekaterimi udeleženci naredila intervjuje, da smo se lahko predstavili na **Radio Prlek**. Popoldan je bila pri lovskem domu predstavitev sokolarstva s **Slovensko zvezo za sokolarstvo in zaščito ptic ujed**. Pridružil se nam je **Nejc Nastran**, ki je predstavil celotno opremo, vzrejo, genetiko, hkrati

pa je s seboj prinesel tudi spremljevalca – sokola selca, ki so ga lahko udeleženci vzeli na roko in sami preizkusili, kako te stvari potekajo. Predstavitve se je udeležilo precej članov lovske družine, saj nimamo velikokrat možnosti, da se z nečim takšnim srečamo v vsakdanjem življenju. Verjamem, da si je ob takšni predstavitvi marsikdo zaželel, da bi imel možnost ali vsaj več zagnanosti, da bi sam lahko užival v takšnem načinu lova.

Četrtek je bil namenjen strokovnemu predavanju o naselitvi risa v Sloveniji, ki ga je predsta-

Foto: Kalka Kovačec

Foto: Tadej Kaučič

Tilen Hvala je predaval o risih.

Dr. Boštjan Pokorny

Foto: Kalka Kovačec

Degustacija pri Leskovarjih

risov, preprečevanje nezakonitega ubijanja risov in močna kampanja za ozaveščanje javnosti o ohranjanju risa. Predavanju je sledila razprava o projektu in o risu v splošnem. Popoldan smo ponovno namenili kratkemu raziskovanju Velike Nedelje. Ob tem so si naši gostje ogledali pokrajinski muzej, spoznali zgodovino kraja, nastanek ter kako je kraj sploh dobil ime. Pot smo nadaljevali do **Sadjarstva Meško**, kjer je bila krajsa delavnica o sodelovanju med lokalnimi pridelovalci in lovci, hkrati pa so naši gostje tudi sami povedali, kako je v njihovih državah. Nadaljevali smo pri **Vinogradništvu Leskovar**, kjer smo imeli krajšo predstavitev in večerjo, ob tem pa degustacijo njihovega odličnega vina. Vodenje večera je prevzela **Eva Leskovar**, ki je tudi aktualna IV. vinska kraljica Jeruzalemsko-Ormoških goric, ob pomoči **Zale Gorjak**. Ob tem je beseda nanesla tudi na vse izbore kraljic, kraljičen in kraljev. Precej zanimivo je bilo slišati, koga vse izbiramo pri nas in drugje.

Petek se je začel s predavanjem dr. **Boštjana Pokornyja** z Visoke šole za varstvo okolja, ki je predaval o veliki divjadi. Zdelo se je, da si udeleženci želijo, da se njegovo predavanje sploh ne bi končalo. Ker je dr. Pokorny strokovnjak za lovstvo, so lovski udeleženci iz Srbije z lahkoto navezali stike in začeli iskati skupne znance. Popoldne je bilo namenjeno oceni programa – vmesna ocena udeležencev, kako poteka program, kako so zadovoljni, kje smo kaj zgrešili ... Skupna ugotovitev je bila, da je program dober, pa tudi vreme nam je bilo naklonjeno za izpeljavo vseh dejavnosti. Za tem smo izpeljali delavnico o stereotipih o lovstvu in lovcih. Tudi v drugih državah so podobni predsodki kot v Sloveniji, se je pa izkazalo, da imajo najbolj zanimiv stereotip na Portugalskem – lovci ne nosijo spodnjega perila. Preverili smo tudi stereotipe o lovcih znotraj samega lovstva in nato poskušali ugotoviti, v katero skupino spadamo sami. Brez smeha nam seveda ni uspelo. Dr. Pokorny je izrazil podporo takšnim pro-

vil **Tilen Hvala** z Lovske zveze Slovenije (LZS). Udeleženci so bili navdušeni nad predavanjem in predavateljevo zagnanostjo. Vsi so se strinjali, da je bilo zanimivo in poučno, Hvala pa je povedal: »Sluša telji so na 45-minutnem predavanju izvedeli veliko informacij o projektu LIFE Lynx, katerega cilj je reševanje risa v Dinaridih in jugovzhodnih Alpah pred izumrtjem. Seznanjeni so bili s pomembnostjo ohranjanja risa v slovenskih gozdovih za prihodnje generacije, saj je ris kot vrsta pomemben del naravnega prostora

in s posrednimi ter neposrednimi učinki znatno vpliva na procese v ekosistemu. Predstavljeni so bili razlogi za izumiranje risa v našem prostoru v preteklosti in prva ponovna naselitev risa leta 1973. Približno 20 let po ponovni naselitvi je populacija risa v Sloveniji začela številčno upadati, prav tako se je zmanjšala njegova prostorska razširjenost, zaradi česar je prišlo do projekta LIFE Lynx. Udeleženci so poslušali o različnih pomembnih aktivnostih znotraj projekta, kot so doselitve živali iz Karpátov, monitoring

Foto: Kalka Kovačec

Delovna akcija

Udeleženci so v lovišču obesili ptičje hišice.

jektom: »V začetku letošnjega leta me je presenetilo in še bolj razveselilo vabilo, ki sta mi ga poslala Peter Kovačec, nekdanji član Komisije za upravljanje divjadi LZS, in **Katka Kovačec**, predsednica Lovske družine (LD) Velika Nedelja. Informacija, da se je njihova lovska družina uspešno prijavila na razpis za izvedbo projektov v sklopu mednarodnega programa Erasmus, namenjenega mednarodnemu sodelovanju in prenosu znanj v Slovenijo in izven, se mi je zdela domala neverjetna. Iz svojega visokošolskega delovanja namreč vem, da niti prijavi niti izvedba takšnih projektov nista enostavni in zahtevata izjemno veliko entuziazma ter organizacijskih sposobnosti; zavedam se tudi, kako pomembno je takšno mednarodno sodelovanje za večanje ugleda slovenskega lovstva. Še posebej, ker so bili udeleženci (v prvi vrsti študenti), ki so prihajali iz zelo različnih okolij in sistemov lovstva ter upravljanja populacij divjadi v Evropi, izredno aktivni, zvedavi in motivirani za sodelovanje. Z velikim veseljem sem jim zato v dve uri trajajočem predavanju predstavil osnovne principe upravljanja populacij divjadi v Sloveniji, izjemno dobro sodelovanje slovenskih raziskovalcev divjadi in lovcev ter nekatere znanstvene ugotovitve, ki izhajajo

iz takšnega sodelovanja in hkrati omogočajo, da naše upravljanje vedno bolj temelji na strokovno-znanstvenih spoznanjih. Prav zaradi takšnih aktivnosti, kot so se jih letos lotili lovci LD Velika Nedelja in njihovi sodelavci, bo lahko upravljanje populacij pri nas v prihodnje še boljše, kolegi iz tujine pa bodo naše upravljanje in organizacijo lovstva prepoznavali kot zgleden primer; na katerega smo lahko upravičeno ponosni. Organizatorji si za to zaslužijo res veliko priznanje!«

Sobota je bila idealen dan za delovno akcijo. Za naše goste je bila to delavnica v stilu lova na smeti, ki pa smo jo tudi v lovski družini izkoristili za skupno akcijo. Tako smo pospravili okolico lovskega doma, podrla staro prežo, očistili okolico umetnega rova pri lovskem domu in pritrdili nove ptičje hišice v lovišču. Skupno kosilo je bil odlično pečen odojek. Ker smo bili zelo pridni, smo po kosilu imeli zaslužen počitek – vsaj nekateri, drugi pa so medtem pripravili strelišče. Vsak, ki je želel, je lahko poskusil streljati na glinaste golobe. To je bil eden izmed vrhuncev celotnega programa in vsi so se ga zelo veselili. Nekateri so to poznali, večina pa je bila takšnih, ki so puško prvič držali v rokah. Večino je presenetila teža

Foto: Katka Kovačec

Strelski trening

Foto: Katka Kovačec

Še en utrinek s strelskega treninga

puške, na odboj pa so bili pripravljeni. Kljub vsemu mi jih je naslednji dan kar nekaj potožilo, da jih boli rama.

V nedeljo je potekal pregled odvzema v restavraciji **Pan** v Kidričevem; ogledati si je bilo mogoče lovske trofeje. Med tednom smo imeli tudi kratko predstavitev lovskega informacijskega sistema *Lisjak*, tako da so vedeli, kako zbiramo podatke, potem pa so sledili (nekateri lažje, drugi težje) predstavitvi. Vsi so bili navdušeni nad notnim videzom lovcev in nad **Rogisti Zveze lovske družin Ptuj - Ormož**. Kakorkoli obrneš, takšne prireditve se ne udeležiš vsak dan.

Tako se je naš program tudi končal. Nedelja popoldan je bila namenjena prvim odhodom, zbiranju vozovnic, končni oceni, pakiranju. Z lahkoto bi rekli, da se je teden prehitro končal, da je še veliko vsega, kar bi lahko počeli, si pogledali ter imeli krajše ali daljše delavnice.

Na koncu pa seveda zahvale. Najprej vsem članom LD Velika Nedelja, ki so kakorkoli pomagali pri izpeljavi; to so bili: Petra Kovačec, **Tadej Kaučič**, **Ivan Kaučič**, **Roman Pfeifer**, **Andrej Vaupotič**, **Miran Leben**, **Jernej Zemljič**, **Bojan Pokrivač**, **Igor Bokša**, **Peter Kovačec**, **Špela Popošek**, **Milica Bajde**, prav tako ogromna zahvala **Valentini in**

Foto: Katka Kovačec

Pregled odvzema za Ptujsko-Ormoški OZUL

Nuši Bokša za ves teden pomoči in sodelovanje. Zahvala tudi Združenju Epeka za podporo in pomoč pri pridobivanju in organiziranju projekta ter posojlo kombija. Hvala Občini Ormož in županu Danijelu Vrbnjaku za sprejem in pogostitev. Hvala **Turistično-informacijskemu centru Ormož** za pomoč in vodenje ogleda po Ormožu ter dobro sodelovanje. Hvala **družini Hrčič** za vino in sadje, hvala **družini Meško** za ogled in pogostitev, hvala **družini Leskovar** za degustacijo in pogostitev v kleti. Hvala tudi **Pokrajinskemu muzeju Ptuj - Ormož** za vodenje v **Pokrajinskem muzeju Velika Nedelja**. Iskrena hvala

tudi **Društvu kmečkih žena** za najboljši kruh, ki ga ni ostalo nič. Hvala vsem, ki so pripravili pecivo. Hvala tudi Vesni Osterc in Radiu Prlek za medijsko podporo v času projekta. Hvala Nejc Nastranu za predavanje in za predstavitev sokolarstva. Hvala Tilnu Hvali za predavanje o risu ter Boštjanu Pokornju za predavanje o srnjadi in divjem prašiču. Če sem kogarkoli izpustila, se iskreno opravičujem ... Brez celotne podpore projekt ne bi uspel. Kljub napornemu tednu smo se imeli odlično, tako da že gledamo v prihodnost in se veselimo novih podobnih projektov.

Katka Kovačec,
LD Velika Nedelja

V Oseku prepričljivo slavili Benedičani

Na strelišču **Strelskega društva Osek** je bilo 21. maja letošnje prvenstvo v strelski kombinaciji za pokale **Lovskogojitvenega bazena (LGB) Lenart**. Nastopile so ekipe več lovskih družin (LD): **LD Benedikt, LD Dobrava, LD Lenart, LD Voličina, LD Sveta Ana in LD Sveti Jurij - Jurovski Dol**. Med udeleženci je bilo nekaj

dobro znanih in izkušenih strelcev, sicer pa so skoraj vse lovske družine svoje ekipe že zelo pomladile.

Tekmovanje je bilo nadvse zanimivo in do konca negotovo, saj so bili izidi dokaj tesni. Najprej so se strelci pomerili v streljanju na glinaste golobe, ki so dobesedno leteli v prah in pepel. Za glinastimi golobi je bilo na vrsti tekmovanje v streljanju z malokalibrsko puško na tarče srnjaka, gamsa, lisice in divjega prašiča. To je nekaterim povzročalo kar nemalo preglavic, saj je bilo časa

Foto: Jure Toš

Najboljši strelci letošnjega prvenstva LGB Lenart v Oseku

Foto: Jure Toš

Zmagovita ekipa LD Benedikt s pokalom

za priprave na letošnje bazensko prvenstvo relativno malo.

Ekipni zmagovalci v lovski kombinaciji so zasluženost postali člani **LD Benedikt** pod vodstvom kapetana **Branka Lončariča**. Na drugo mesto so se nekoliko presenetljivo, a zasluženost uvrstili tekmovalci iz **LD Sveti Jurij - Jurovski Dol** in na tretje člani **LD Dobrava**. V posamični konkurenci je slavil **Grega Fekonja** iz LD Benedikt pred **Milanom Baumanom** iz LD Sv. Jurij –

Jurovski Dol in Dominikom Slekovcem iz LD Dobrava.

Pokale je ekipam in najboljšim strelcem v imenu organizatorja, to je LD Sv. Ana, podelil njen starešina **Marjan Kramberger**. Na prvenstvu je bil glavni sodnik izkušeni **Mladen Petelin** iz LD Benedikt, do nedavnega tudi sam vrhunski strellec na glinaste golobe in pred leti predsednik Komisije za lovsko strelstvo pri Lovski zvezi Maribor.

Marjan Toš

V JULIJU IN AVGUSTU PRAZNUJEJO SVOJ ŽIVLJENJSKI JUBILEJ*

90 let

Marijan Borštnar, LD Tržišče
Martin Dušak, LD Gabrovka
Roman Garb, LD Kapla
Viktor Kraševac, LD Lož - Stari trg
Jožef Lilič, LD Metlika
Milan Nared, LD Žilce
Jakob Odar, LD Stara Fužina
Karol Pečnik, LD Udenboršt
Bernard Tonejc, LD Jelovica - Ribno

85 let

Jože Cvetkovič, LD Dobova
Branimir Dekleva, LD Pivka
Ciril Flajs, LD Tržišče
Ivanka Jelenc - Sušnik,
LD Šmarna gora
Martin Kmetič, LD Radeče
Jožef Kogelnik, LD Libelice
Boris Krasovski, LD Moravče
Roman Lešek, LD Dol pri Hrastniku
Leopold Movrin, LD Dragatuš
Bojan Jože Naraločnik, LD Ljubno
Ivan Nerat, LD Fram
Vide Pljevaljič,
LD Log pod Mangrtom
Marjan Polančič,
LD Sentilj v Slovenskih goricah
Marijan Šalobir, LD Velenje
Bogdan Špenko, LD Begunjsčica
Vladimir Usenik, LD Krka
Branko Vasa, LD Poljskava
Alojz Zobec, LD Ribnica

80 let

Daniilo Baruca, LD Izola
Franc Bitežnik, LD Mala Nedelja
Jožef Bračun, LD Pišce
Ivan Breznik, LD Sveta Ana
Henrik Vlado Divjak, LD Hum Celje
Jožef Drab, LD Padež
Alfonz Gmajner, LD Fram
Ivan Habjan, LD Grgar
Vinko Jerman, LD Črnomelj
Rudi Jonozovič, LD Boštanj
Ivan Klemenčič, LD Starše
Marko Kordiš, LD Velika Loka
Vladimir Kovac, LD Tomaž
Milan Ličina, LD Borovnica
Rafael Lindič, LD Šmartno pri Litiji
Marjan Majcen, LD Grosuplje
Graciano Markežič, LD Istra Gračišče
Vincencij Meden, LD Begunje
Karel Pečlin, LD Borovnica
Ivan Petek, LD Dobrova
Edvard Polšak, LD Videm Ob Savi
Janez Povše, LD Škocjan
Alojz Pregl, LD Hoče
Vincenc Primc, LD Bukovca
Jožef Rajer, LD Dobrič
Franc Rovtar, LD Prestranek
Janez Smukavec, LD Stara Fužina
Emil Stare, LD Čerknica
Franc Stopar, LD Brje - Erzelj
Herman Stres, LD Zetale
Flavij Štok, LD Marezige
Edvard Štunf, LD Loče
Franko Šturm, LD Fajti hrib Renče
Stanislav Tomanič, LD Ptuj
Ludvik Toplak, LD Juršinci
Anton Truden, LD Iga vas
Jože Vehovar, LD Kamnica
Vladimir Vončina, LD Trebuša
Ivan Zlatnik, LD Ormož
Štefan Žalodec, LD Tišina
Jožef Žiberna, LD Boč na Kozjaku

75 let

Nikolaj Bernard, LD Jesenice
Aldo Boškini, LD Tabor Dornberk - Branik
Franc Boškovič, LD Bučka
Darko Bubnič, LD Žabnik Obrov
Stanislav Bukovinski, LD Čatež ob Savi
Metod Ceket, LD Hubelj
Zvonko Filipčič, LD Radenci
Alojz Gaber, LD Loče
Martin Gobec, LD Rogaska Slatina
Jožef Hajtnik, LD Slovenj Gradec
Mirko Herle, LD Tabor
Slavko Hožjan, LD Udenboršt
Milan Hribernik, LD Golavabuka
Milan Iršič, LD Duplek

Janez Jakopin, LD Grahovo
Janez Jamnik, LD Turjak
Janez Jernejšek, LD Stoperce
Milko Jurca, LD Logatec
Jožef Jurman, LD Most na Soči
Branislav Kavčič,
LD Dobrava v Slovenskih goricah
Franc Klinar, LD Ljubno
Vladimir Kodarin, LD Marezige
Štefan Kodrič, LD Makole
Franc Kopačin, LD Vojkovo
Avgust Krebl, LD Mislinja
Ivan Krmac, LD Marezige
Janez Starejši Kuder, LD Litija
Stanko Kušljan, LD Orehovica
Ivana Frančiška Lešnik,
LD Malečnik - Košaki
Janko Likovič, LD Apače
Franc Maček, LD Bojansko - Štore
Matjaž Makarovič, LD Ig
Marjan Markič, LD Pišce
Jože Mausar, LD Smuk - Semič
Andrej Mavri, LD Porezen
Marijan Medoš, LD Izola
Joško Mihalič, LD Videž - Kozina
Jože Milkovič, LD Loka
Mihael Nahtigal, LD Velunja Šoštanj
Anton Osojnik, LD Bistra
Vladimir Pagon, LD Jelenk
Marjan Pangerc, LD Velika Loka
Božidar Pavčič, LD Borovnica
Iztok Podgornik, LD Čepovan
Franc Prosič, LD Prosenjakovci
Rajko Pučko, LD Gornja Radgona
Martin Pungarčič, LD Brežice
Milan Pungaršek, LD Podčetrtek
Andrej Rant, LD Sorško polje
Mirko Ruedl, LD Hoče
Ciril Rus, LD Dobrova
Daniilo Simčič, LD Kanal
Martin Skledar, LD Boris Kidrič
Jože Skuber, LD Jezersko
Drago Slemnik, LD Jamnica
Anton Šadl, LD Grad - Kuzma
Jožef Šavel, LD Bogojina
Vladimir Škapin, LD Vrhe
Jože Šmerc, LD Rečica pri Laškem
Milan Šporar, LD Slovenske Konjice
Branko Štefanič, LD Krško
Milan Šteh, LD Rakitna
Stanislav Štros, LD Stara Fužina
Rudolf Švara, LD Kras Duvtovej
Ivan Vetrli, LD Čaven
Jakob Vidic, LD Jelovica - Ribno
Marjan Vitežnik, LD Vojkovo
Jožef Vomer, LD Janžev Vrh
Vinko Vraničar, LD Črnomelj
Ivanka Zajc, LD Ljubno
Tomislav Žnidarič, LD Videm ob Ščavnici
Marjan Žnidarič, LD Banja Loka - Kostel

70 let

Igor Avsec, LD Gornje Jezero
Miroslav Bajec, LD Col
Alojz Barbo, LD Mirna Peč
Franc Beliš, LD Gradisce
Marjan Blatnik, LD Velika Loka
Bogomir Boškini, LD Fajti hrib Renče
Ivan Božič, LD Kostanjevica na Krki
Milan Bradašja, LD Soča
Janez Bučar, LD Rakek
Jožef Cebin, LD Kočevje
Štefan Cmrčnjak, LD Boč na Kozjaku
Zdenko Černe, LD Gorica
Ivan Čopar, LD Mozirje
Valter Črnjarič, LD Zemon
Anton Črnko, LD Vurmat
Miroslav Dovžan, LD Tržič
Jože Ferkolj, LD Škocjan
Bojan Fink, LD Novo mesto
Rajmond Fornazarič, LD Fajti hrib Renče
Stanko Frbežar, LD Osilnica
France Frelih, LD Šentrupert
Franc Gaberšek, LD Golavabuka
Rajko Geržel, LD Bukovje
Peter Gnezda, LD Krekove
Milan Grudnik, LD Velunja Šoštanj
Štefan Gumilar, LD Ivanovci
Janez Hartman, LD Hum Celje
Daniel Horn, LD Križevci pri Ljutomeru
Ludvik Horvat, LD Pečarovci
Anton Horvat, LD Križevci v Prekmurju
Daniilo Hvala, LD Žabnik Obrov
Darij Jelušič, LD Videž - Kozina
Ivan Jordan, LD Orehovica
Anton Kalin, LD Bizeljski
Dragomir Kerševan, LD Grgar

Ivan Klinar, LD Rečica ob Savinji
Viktor Knafelc, LD Trnovo
Stojan Kocijančič, LD Pugled
Marijan Kocuvan, LD Videm ob Ščavnici
Ludvik Kokol,
LD Sveta Marjeta niže Ptuja
Karl Koletnik, LD Kungota
Avgust Konečnik, LD Slovenj Gradec
Janko Kovač, LD Rižana
Ivan Kovše, LD Zreče
Darko Kozina, LD Ribnica
Marijan Kravanja, LD Bovec
Danilo Kretič, LD Brje - Erzelj
Vladislav Kristovski, LD Toško Čelo
Mirko Kržičnik, LD Velika Loka
Jelko Lapajne, LD Trstelj Kostanjevica
Martin Luzar, LD Trdinov vrh
Miroslav Meglič, LD Tržič
Franc Mlinar, LD Rovte
Ciril Molek, LD Borovnica
Marjeta Nedelko, LD Lendava
Edvard Obrul, LD Slovenske Konjice
Dušan Pajnikhar, LD Podlehnik
Ivan Pavlič, LD Laporje
Milan Pehar, LD Rače
Anton Pezdirc, LD Metlika
Marko Pičulin, LD Volče
Milan Plevnik, LD Janžev Vrh
Bogomir Podgornik,
LD Bohinjska Bistrica
Drago Pogorevc, LD Dolič

Nedeljko Poje, LD Osilnica
Maksimilijan Polanšek,
LD Koprivna - Topla
Ivan Pongrac, LD Zavrč
Ana Potočnik, LD Gornji Grad
Ivan Rupnik, LD Dobovec
Ivan Siter, LD Žalec
Anton Skopec, LD Polhov Gradec
Ivan Starc, LD Oplotnica
Bojan Stožir,
LD Kajuh Šmartno v Rožni dolini
Janez Susman, LD Vrhnika
Franc Ščap, LD Apače
Marjan Škul, LD Fajti hrib Renče
Darko Štern, LD Podgorje
Vlado Štingl, LD Rogatec
Marijan Tepina, LD Jezersko
Milan Tomažič, LD Kozlek
Ciril Vehovec, LD Moravče
Vladimir Vezovnik,
LD Zeleni Vrh Vuzenica
Franc Vrstovšek, LD Pišce
Vencelav Zakeršnik, LD Dolič
Stjepan Zamuda, LD Tomaž
Peter Zlatar, LD Radlje
Milan Žher, LD Poljskava

Vsem jubilarom iskrene čestitke!

* Po podatkih iz lovskega informacijskega sistema *Lisjak*.

Stari lovski prijatelji in Tomaž Pinter, starešina Lovske družine (LD) Orlica - Vuhred, so našega najstarejšega in častnega člana Martina Krajnc obiskali prav na njegov 90. rojstni

dan, mu izročili zahvalno listino, zaželeli vse dobro, predvsem pa zdravja, ki ga je v tistih dneh ogrožal še covid-19, pa se je k sreči do danes, ko nastaja že tretji jubilejni zapis za Lovca, tudi to dobro izšlo.

Martin se je rodil 27. oktobra 1931 na Brdih v Šmartnem pri Slovenj Gradcu. V vihi druge svetovne vojne je tragično izgubil starše. Svojo srečo in zadovoljstvo je že kot pastirček našel v naravi, v gozdu, zato ni naključje, da je bil tudi njegov poklic tesno povezan z gozdom. Delo revirnega gozdarja je vestno in odgovorno opravljal vse do svoje upokojitve.

V naše kraje med Pohorjem in Kozjakom je prišel 1953. leta. Zaposlil se je pri takratnem Gozdnem gospodarstvu Slovenj Gradec. V letih 1954 in 1955, ko smo začeli graditi prvi lovski dom, je Martin že sodeloval pri projektu, čeprav je postal naš član pozneje, leta 1958. Takrat se je tudi stalno naselil v Vuhredu, kjer si je ustvaril družino in dom.

Njegovo članstvo v LD Orlica - Vuhred je v znamenju številnih aktivnosti in zadožitve, ki jih je vodil dobrih šestdeset let in jih tudi opravił z njemu značilno doslednostjo. In kot takemu so mu bile v družini zaupane skoraj vse dolžnosti. Tako je bil njen gospodar (1966–1980), revirni vodja (1978–2007), član upravnega odbora (1985–1987, 1997–2001), starešina (1987–1991), član nadzornega odbora (1991–1997, 2001–2009), član upravnega odbora Koroške lovske zveze (LZ) in častni praporščak (2001–2006), član komisije za izvajanje praktičnega dela lovskega izpita (2003–2021), član komisije za izvajanje lovnega turizma pri Koroški LZ (2006–2010) in skozi vse delovno bogato obdobje je bil tudi prijazen in zahteven mentor pripravnikom. Prežet s pristno koroško lovsko tradicijo je

Martin kot mentor vzgojil številne lovce, ki se tudi sami odlikujejo kot pravični. Sleherni, ki na tej poti ni bil več trden, je bil deležen njegove ponovne skrbi.

Martin živi tudi s krajem. Je aktiven član Zveze združenj borcev za vrednote narodnoosvobodilnega boja. Dva mandata je uspešno vodil Krajevno skupnost Vuhred, bil je tudi svetnik Občine Radlje ob Dravi. Več kot deset let je kot ustanovni član zgledno in odmevno vodil tudi Turistično olepševalno društvo v Vuhredu.

Zgodba življenja, ki jo piše naš Martin, je pestra in polna dogodkov. Radi smo v njegovi družbi in z zanimanjem prisluhnemo njegovim pripovedim, iz katerih se zrcalijo tudi bridkosti, ki jih je moral doživeti. Mnogo hudega je izkusil, a vse jemlje kot sestavino življenja, kar ga je naredilo takega, kot je – pokončnega, z jasnim pogledom naprej. Zato mu prijatelji lovci radi sledimo in ni naključje, da smo ga predlagali v upravni odbor nove Koroške LZ, ustanovljene 23. novembra 2001 v Dravogradu, za kar je ob koncu mandata leta 2015 prejel priznanje II. stopnje. Lovska zveza Slovenije je na predlog LD Orlica - Vuhred Martina odlikovala z vsemi odlikovanji in jubilejnim znakom za 60 let članstva v lovski organizaciji. V predlogu za podelitev reda za lovske zasluge I. stopnje smo med drugim zapisali tudi, da je kot revirni gozdar in lovski čuvaj svoje delo odlično usklajeval, ustvarjal dobre odnose med lovci, kmeti in gozdarji in tako dvigal ugled naše lovske družine v očeh vseh uporabnikov prostora.

Martina cenimo tudi zaradi njegovega izjemnega čuta za ohranjanje lovskega šega in navad na eni strani, na drugi pa zaradi njegovih izrednih strokovnih in organizacijskih sposobnosti. V mandatu, ko je bil starešina, je tretjo po obsegu največjo adaptacijo oziroma širitve lovskega doma premaknil z mrtve točke in jo do konca mandata dobesedno spravil pod streho. Na to pridobitev smo lovci ponosni in z veseljem prihajamo v naš lovski dom, sprejemamo goste in organiziramo lovske taborne za učence Osnovne šole Radlje ob Dravi, Podružnice Vuhred.

Dobro zastavljeno Martinovo delo je seme, iz katerega rastejo tudi naši zdajšnji uspehi.

LD Orlica - Vuhred – M. P.

Državno tekmovanje v znanju iz lovstva za dijake srednjih šol – Male zelene celice

Veselili smo se 19. maja 2022, ko smo se po preporu zaradi epidemije covid-19 ponovno srečali mentorji lovskih krožkov na slovenskih srednjih šolah skupaj s svojimi ekipami dijakov, ki so pred-

stavljale posamezne šole. Čudovit in sončen majski dan smo preživeli na štajerskem koncu, kjer smo se družili v lovski učilnici **Srednje lesarske in gozdarske šole Maribor**. Organizacijo državnega lovskega tekmovanja sta prevzela **Renato Vovk** in dr. **Mateja Kišek**, učitelja strokovnih gozdarskih predmetov na Srednji lesarski in gozdarski šoli Maribor. Žal sta na tokratnem tekmo-

Ekipa Srednje lesarske in gozdarske šole Maribor

Vse foto: Mateja Kišek

Ekipa dijakov Srednje lesarske in gozdarske šole Maribor, ki so jo sestavljali Nina Repnik, Zala Garnuš, Metod Kavšek, Nejc Hauptman in Jan Pisnik. Mentorja interesne dejavnosti naravovarstvo in lovstvo na SLGŠ Maribor sta dr. Mateja Kišek in Renato Vovk.

Vsi udeleženci državnega lovskega tekmovanja skupaj z mentorji in ocenjevalno komisijo. Ekipo iz Srednje lesarske in gozdarske šole Postojna so sestavljali dijaki: Vid Eržen, Marko Špik, Matija DeFaveri, Jan Slapnik in Anej Mavrič pod mentorstvom Gregorja Čేశarka.

vanju sodelovali le dve šoli; **Biotehniški center Naklo** je namreč svojo udeležbo odpovedal tik pred zdajci. V Maribor so se pripeljali dijaki **Srednje gozdarske in lesarske šole Postojna**, ki si lovsko znanje nabirajo pod mentorstvom odličnega učitelja **Gregorja Čేశarka**. V Mariboru so jih pričakali domačini, dijaki programa gozdarski tehnik Srednje lesarske in gozdarske šole Maribor, ki sta jih po poti do lovskega znanja vodila dr. Mateja Kišek in Renato Vovk.

Da je tekmovanje potekalo lovsko pravično, je skrbela strokovna komisija, ki so jo sestavljali predsednik Lovske zveze (LZ) Maribor **Marjan Gselman**, tajnik Lovske zveze Maribor **Božidar Kunej** in predsednik Komisije za izobraževanje pri LZ Maribor in Lovski zvezi Slovenije (LZS) **Ivan Žižek**.

Letošnji katalog znanja za tekmovanje *Male zelene celice* je obsegal življenjsko okolje posameznih vrst divjadi in biotehnična dela v lovišču, opazovanje divjadi ter fotolov, biologijo in gospodarjenje z veliko divjadjo, vključno z lovom, poznavanje bolezni divjadi in lovske kinologije. Dijaki so natančneje spo-

znali tudi biologijo gozdnih kur, sov, ujed in vranov. Ocenjeni so bili iz petih različnih nalog. V prvi nalogi so na trditve odgovarjali z drži ali ne drži. Ob koncu prvega dela sta bili obe ekipi povsem izenačeni. Druga naloga je bila precej obsežnejša, saj so morali dijaki ocenjevalni komisiji s popolnimi odgovori predstaviti posamezno tematiko. V tretji nalogi so morali pokazati veliko znanja, pa tudi hitrosti pri odgovarjanju na vprašanja, saj so tekmovali, kdo bo hitreje in pravilneje odgovoril na vprašanja prek aplikacije **KAHOOT!** V četrti nalogi, ki je bila najbolj zabavna od vseh, so morali z lovskim activityjem s pantomimo ali z risanjem pokazati posamezne pojme iz lovstva. Smeha ni manjkalo ne med tekmovalci ne med člani komisije in mentorji. Pred zadnjo nalogo, ki je bila streljanje z zračno puško, sta bili obe ekipo skoraj izenačeni in natančnost pri streljih je na koncu določila zmagovalca. Mariborski dijaki so kljub dvema zgrešenima streloma na tarči zbrali več točk in na koncu zmagali z 32 točkami. Dijaki postojnske šole pa so skupno dosegli 28,5 točke.

Za dopolnitev našega znanja smo medse povabili **Jerneja Vuteja**, lastnika trgovine z orožjem in lovsko opremo **Puškarstvo Vute, d.o.o.**, iz Maribora, ki nam je predstavil aktualne novosti na področju opazovanja z nočno optiko in dušilce zvoka na lovskem orožju. Trgovini Vute se zahvaljujemo tudi za sponzorstvo lovskega krožku na mariborski srednji šoli in za del nagrad, ki so jih prispevali za vse tekmovalce.

Vsi tekmovalci so prejeli lepo darilo LZS – priročnik *Divjad in lovstvo*, zmagovalci pa so v svojo lovsko učilnico odnesli tudi prehodni pokal – lovsko palico, na katero bodo s ponosom zapisali letošnje leto, ko so postali državni prvaki v znanju iz lovstva. Naše srečanje smo sklenili s spominskim fotografiranjem pred šolo. Ob koncu smo si še obljubili, da se bomo ponovno srečali naslednje leto. Zelimo si, da bi se nam pridružilo še več srednjih šol.

Za podporo pri izvedbi državnega lovskega tekmovanja se organizatorji zahvaljujemo LZS, LZ Maribor in trgovini z lovsko opremo **Puškarstvo Vute**, ki je prispevalo del nagrad za tekmovalce.

Dr. Mateja Kišek

Med napetim tekmovanjem v lovski učilnici

MALE ZELENE CELICE

REZULTATI

MARIBOR

POSTOJNA

32

TOČKE

28,5

TOČKE

Odprimo vrata pri delu z mladimi

Komisija za delo z mladimi Zveze lovskih družin (ZLD) Kočevje je v aprilu 2022 organizirala usposabljanje *Mentor lovskih*

delavnic za mladino. Predavanje je vodil **Gregor Češarek**, član Komisije Mladi in lovstvo, ki deluje pod okriljem Lovske zveze Slovenije. Usposabljanja se je udeležilo 19 predstavnikov naslednjih lovskih družin (LD):

Foto: Tina Mate

Udeleženci delavnice smo si predali primere dobre prakse, da bi izboljšali trenutne dejavnosti z mladimi.

Usposabljanje Mentor lovskih delavnic za mladino, ki je bilo v ZLD Kočevje, je vodil Gregor Češarek, član Komisije Mladi in lovstvo, ki deluje pod okriljem LZS.

Foto: Tina Mate

Foto: Marjan Artnak

Narisa: Vinal Šuligoj

LD Loški Potok, LD Osilnica, LD Novo mesto, LD Ribnica, LD Banja Loka - Kostel, LD Predgrad, LD Dolenja vas, LD Sodražica in LD Javornik Postojna.

Udeležence je komisija ZLD Kočevje seznanila z ugotovitvami anket, ki so bile usmerjene na ciljne skupine šol in vrtcev v okolici, in aktivnostmi lovskih družin pri delovanju in sodelovanju z mladimi v njihovem okolju. Ankete, ki so potekale v vrtcih in šolah, so pokazale, da je v vzgojno-izobraževalnih zavodih veliko zanimanje za različne oblike sodelovanja z lovskimi družinami. Raziskave in smernice pri delu z otroki namreč dokazujejo, da ima gozd številne pozitivne značilnosti za psihofizični razvoj otrok. S tem namenom se tudi v Sloveniji gozdna pedagogika zelo intenzivno širi in tudi lovci smo tisti, ki se moramo vsem mladim predstaviti s svojo pomembno vlogo pri ohranjanju narave.

Ankete, ki so potekale z namenom ugotavljanja aktivnosti dela z mladimi med lovskimi družinami

ZLD Kočevje, so pokazale, da je na tem področju aktivnih polovica članic ZLD Kočevje. Udeleženci delavnice smo si predali primere dobre prakse, da bi izboljšali trenutne dejavnosti z mladimi. Na temelju pridobljenega znanja in pridobljenih uporabnih informacij, ki nam jih je posredoval predavatelj Češarek, bomo s članicami pripravili strategijo sodelovanja z vzgojno-izobraževalnimi zavodi v svojem okolju. Vsi udeleženci smo pridobili znanje o delu z otroki, vpogled v naravoslovne vsebine, zanimive za posamezno starostno skupino, in konkreten prikaz izvedbe naravoslovno-lovskih delavnic (naravoslovni dnevi, krožki, obiski, lovski tabori ...).

Motivacije, znanja in inovativnih idej je bilo veliko, sedaj pa je odvisno od nas, mentorjev lovskih delavnic, da to uresničimo tudi v praksi. Glede na odzive z zaupanjem zremo v prihodnost, da nam bo uspelo.

Tina Mate,
predsednica Komisije za delo z mladimi pri ZLD Kočevje

Posebno srečanje v gozdu in zanimiv obisk

Bilo je čudovito aprilsko dopoldne. Sonce nas je grelo s svojimi toplimi žarki. Z otroki starejših dveh skupin iz **Vrtca Jurček** v Jevnici smo se kmalu po zajtrku odpravili na prav poseben sprehod v gozd. Opazovali smo spremembe, ki jih je že povzročila pomlad, pisane barve cvetlic in brstenje dreves. Sprehodili smo se do bližnje gozdne jase, ob robu katere stoji lovska preža. Prav tam nas je čakalo nepozabno presenečenje. Zgoraj sta nas čakala dva prijetna gospoda v čisto pravi zeleni lovski opravi in njun zvesti pasji prijatelj. Skupaj smo sedli na travo in nastal je prijeten in poučen pogovor.

Otroci so z zanimanjem poslušali, kaj sta lovca povedala o življenju v gozdu, delu lovcev in skrbi za živali. Povedala sta, da se gozdne živali in ptice v tem času pripravljajo na naraščaj. S posebnimi piščalmi sta predstavila, kako se oglašajo vrabček, kukavica in sova. Lahko smo tudi slišali, kako ruka jelen, kako mlad srnjaček kliče svojo mamo in kako mu ona odgovarja. Otroci so si lahko ogledali nekaj lovskih pripomočkov, najbolj zanimiva je bila seveda puška, ki so jo otroci zaradi varnosti lahko pogledali le od daleč. Seveda ni šlo brez vprašanja, zakaj lovci ubijajo živali. Naši otroci zdaj vedo, da lovci v prvi vrsti za živali skrbijo in jim pomagajo. Na gozdni jasi je v prijetni družbi čas prehitro minil in že smo morali na kosilo. Lovcema smo se zahvalili za njun čas in se odpravili v vrtec.

Poleg srečanja v gozdu so se

Vse foto: Tina Sirk

Otroci so z zanimanjem poslušali, kaj sta lovca povedala o življenju v gozdu, delu lovcev in skrbi za živali.

lovci oglasili tudi v vrtcu, kjer so najmlajšim otrokom predstavili nekaj živali. Otroci so lahko prijeli lovske trofeje, si jih ogledali, jih potipali, poslušali oglašanje živali. Lovci so v vrtcu pustili zajeten kupček revij o lovstvu in življenju živali, naše igrišče pa je bogatejše za dve valilnici in čudovito krmilnico, ki so jih lovci pripravili za nas. Z veseljem bomo opazovali ptičke, ki bodo prišli k nam na obisk. Hvala.

Naš vrtec zelo dobro sodeluje z **Lovsko družino (LD) Kresnice**. Lovci omenjene družine si vedno z veseljem vzamejo čas za najmlajše in druženje z njimi je vedno prijetno in poučno. Vsi

Risbica v zahvalo lovcem LD Kresnice

Lovca sta predstavila, kako se oglašajo vrabček, kukavica in sova. Slišali smo tudi, kako ruka jelen, kako se sliši, ko mlad srnjaček kliče svojo mamo in kako mu ona odgovarja.

skupaj se že veselimo sodelovanja tudi v prihodnje. Še enkrat najlepša hvala prijaznim lovcem iz LD Kresnice. Mali in veliki iz Vrtca

Jurček vam želimo dober pogled skozi vaš daljnogled.

Tina Sirk, dipl. vzg.

Narisal: Vital Šuligoj

Vrčevska skupina Raziskovalci na obisku pri lovcih LD Ivanjkovci

Otroci in vzgojiteljice v vrtcu v Ivanjkovcih veliko pozornosti namenjammo odnosu ljudi do narave in živali. Vključeni smo v projekt *Gozdni vrtec*, kjer številne dejavnosti potekajo v neposrednem okolju, zato se je skupina najstarejših otrok iz **Vrta Ivanjkovci** 12. aprila podala na pohod do lovskega doma v Veličanah, ki je od vrta oddaljen kilometer in pol. Po dveh letih epidemičnih razmer zaradi covid-19 so se otroci nepopisno razveselili dolge pričakovanega srečanja z lovcom in njegovim psom.

Z lovskim *Dober pogled!* nas je član zelene bratovščine **Igor Fergola** vse lepo pozdravil. Povabil nas je na lovsko učno pot, kjer smo spoznali drevesne vrste in živali, ki jih lahko opazujemo v naši okolici. Preden smo se podali

na pohod, nas je podučil, kako se vedemo v naravi, in sicer da poslušamo, opazujemo, gledamo naravo, ker smo mi obiskovalci v gozdu. Lovec nas je seznanil z delom, ki ga opravljajo lovci, kakšen je namen lovstva, zakaj in kako skrbijo lovci za živali pozimi.

Po uvodnem pogovoru smo se podali na učno pot. Na njej je postavljenih 16 tabel. Pot nas je peljala skozi gozd in polje. Pri vsaki tabli smo se ustavili in poslušali, kar nam je lovec zanimivega povedal. Celotno pot nas je budno spremljalo oko njegovega lovskega psa **Amona**. Po ogledu učne poti smo si v lovskem domu ogledali še razstavljene živali. Ogledali smo si tudi dve na novo nastajajoči lovski preži.

Otroci so imeli čas za malico in brezskrbno igro na travnatih površinah pred lovskim domom ter možnost pogovora z lovcom. Ker so otroci raziskovalnega duha in vedoželjni, so lovcu postavljali zelo zanimiva vprašanja. Izvedeli

Po ogledu učne poti so si otroci ogledali še živali, razstavljene v lovskem domu.

smo veliko novega in verjamem, da bodo otrokom podatki ostali v spominu.

Skupaj smo preživeli prijeten in zanimiv dopoldan. Tudi v pri-

hodnje si želimo sodelovanja in se **Lovski družini Ivanjkovci** najlepše zahvaljujemo za prijeten dan.

Mihelca Vajda, dipl. vzg.

Po uvodnem pogovoru smo se obiskovalci iz vrta z lovcom podali na učno pot.

Na učni poti je postavljenih 16 tabel.

Vse foto: Mihelca Vajda

Narisa: Vital Šuligoj

Svetovni dan Zemlje obeležili tudi na OŠ Jožeta Hudalesa

Že drugo leto po vrsti so Os-novna šola (OŠ) Jožeta Hudalesa iz Jurovskega

Vir: www.osjd.si

Foto: Franc Krivec

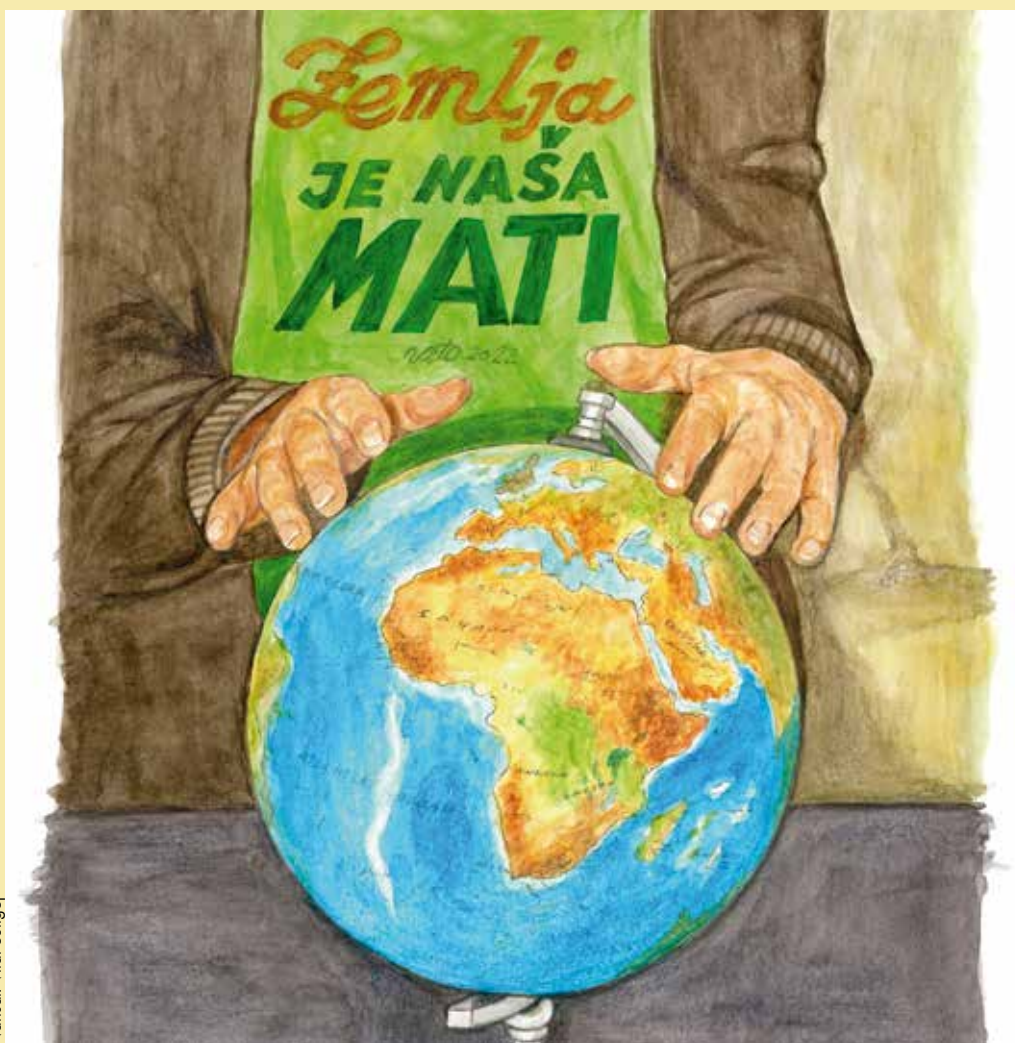
Delavnica za mlade je bila 22. aprila na svetovni dan Zemlje v lovskem domu LD Sv. Jurij.

Dola, Lovska družina (LD) Sv. Jurij - Jurovski Dol in Lovska zveza (LZ) Maribor organizirale delavnico *Delo z mladimi*, kjer so govorili o dejavnostih lovcev in njihovi skrbi za naravo. Tako je bilo tudi letos 22. aprila v lovskem domu LD Sv. Jurij. Učence z učiteljicama sta v lovskem domu prijazno sprejela staršina lovske družine **Ivan Bračič** in član Upravnega odbora Lovske zveze Slovenije **Franc Krivec**.

Učenci 6. razreda so prisluhnili predavanju o varovanju narave, lovski dejavnosti, zgodovini lova, boleznih divjadi ter bogastvu gozdov in njegovem pomenu. Za dveurno predstavitev je poskrbel strokovni tajnik LZ Maribor **Božidar Kunej**. Vsako poglavje posebej je obogatil s slikovnim materialom, tako da so se učenci lahko vživeli v razpravo in tudi poglobljene odgovore na določena vprašanja.

LD Sv. Jurij - Jurovski Dol že vsa leta odlično sodeluje z OŠ Jožeta Hudalesa. Začeli smo z obiskom najmlajših, ki smo jih popeljali v bližnji gozd, kjer smo skupaj založili krmišče za malo divjad in

Narisi: Vital Šuligoj

solnice. Sedaj nadaljujemo z delom z mladimi in zanje organiziramo tovrstne delavnice. Ob tej priložnosti ponudimo zloženke in drugo promocijsko gradivo, ki nam ga zagotovi LZ Maribor. Posebej smo izpostavili plakat, ki opozarja na poleganje mladičev srnjadi in s tem lastnike psov, naj imajo le-te na povodcu.

V tem času se tudi končuje projekt opremljanja naravoslovne učilnice zelene infotočke Štajerske na LZ Maribor. Lani smo povsem preuredili veliko predavalnico. Letos bo urejen še zadnji prostor, kjer se bomo osredotočili na našo dejavnost. Dodali bomo še

priročno strokovno knjižnico, preparate in dermoplastične preparate divjih živali iz našega okolja ter multimedijo. Tako bodo lahko naša srečanja z mladimi, s šolsko in predšolsko mladino ter z drugo zainteresirano javnostjo potekala tudi na sedežu LZ Maribor na Tržaški cesti 65 v Mariboru.

Minil je torej še en svetovni dan Zemlje, ki ga obeležujemo že od leta 1970. Želimo si, da bi tudi ta na videz skromna delavnica o delu z mladimi pri LZ Maribor in LD Sv. Jurij prispevala k ozaveščenju in varovanju okolja na Zemlji.

Franc Krivec

Do novih znanj ob prijetnem druženju

Prvi vikend v marcu smo se inštruktorji *Skavtske šole*

od debela do posameznih rodov in vrst živali. Nadalje je pri vsaki posamezni vrsti živali predstavil njen življenjski prostor, prehranske in bivanjske navade ter razmnoževanje.

Posebej je poudarjal telesne značilnosti posamezne živali ter nas poučil, kako jo prepoznamo in ločimo od drugih v razvoju od mladiča do stare živali.

Prepoznavanje živali, njihovih stopinj in drugih sledi v naravi nam skavtom pride še kako prav, ker se pri svojih dejavnostih največkrat gibljemo v gozdovih. Če naletimo na stopinje ali druge sledi živali, smo še posebno pozorni, nanje opozorimo mlajše skavte in nato skušamo skupaj ugotoviti, kateri vrsti živali pripada, kako se je žival gibala in kaj je počela.

Lovcu Janiju smo zelo hvaležni, da si je za nas vzel toliko časa in z nami delil svoje znanje. Naše druženje se je zaradi vseh njegovih poučnih informacij in tudi vprašanj znanja željnih inštruktorjev, na katera je Jani z veseljem odgovarjal, raztegnilo z načrtovanih dveh ur na kar tri ure in pol. Skavti smo veseli, da smo imeli med nami lovca in vsekakor upamo, da bomo podobno poučno srečanje še kdaj ponovili.

Končujem s skavtskim pozdravom: *Bodite pripravljeni!*

Ana Čerňič

Skavti inštruktorji so z zanimanjem prisluhnili gostu – lovcu z mnogimi izkušnjami, Janiju Šivcu iz Lovske družine Ig.

Življenja v naravi odpravili na skupni vikend, kjer smo prenavljali gradiva za poletno taborno šolo. Na vsakem od inštruktorskih vikendov, ki potekajo nekajkrat na leto, si inštruktorji izberemo eno temo, ki jo obnovimo, v povezavi z njo razširimo svoje znanje in kaj novega praktično preizkusimo. Na tak način se stalno učimo, napredujemo v svojem znanju na različnih področjih življenja v naravi in znanje po najboljših močeh nato predajamo naprej v skavtske vrste.

Tokrat smo si izbrali temo *Stezosledstvo in prepoznavanje divje živečih živali*, ki je za spremembo ni bilo treba pripraviti enemu od soinštruktorjev, temveč smo v ta namen medse povabili gosta – lovca z mnogimi izkušnjami, **Janija Šivca** iz Lovske družine Ig.

Jani je s pomočjo projekcije različnih slik in videoposnetkov povedal zelo veliko novih in zanimivih informacij o posameznih vrstah divjadi. Predstavitve se je lotil sistematično in najprej hitro predstavil zgradbo živalskega kraljestva:

Narisi: Vital Šuligoj

ŽIVLJENJA POLN GOZDNI ROB

V poletnih mesecih so gozdni robovi polni življenja. V ptičjih gnezdih odraščajo ptičice in vsemu živemu v gozdu žvrgolijo svoje vesele pesmi. Ker je na gozdnem robu veliko svetlobe, tam lahko vidimo drevesne in grmovne vrste, ki v temnih gozdovih ne uspevajo. Leske se šibijo pod težo lešnikov, bezeg živalim ponuja šope svojih črnih jagod, glog, šipek, robidnica in malina pa s svojimi bodečimi stebli nepreahodno prepletajo spodnji sloj gozdnega roba. Pot med njimi si utrejo veverice, podleski in polhi. V taki varni goščavi lahko pod grmi, vejami in v šopih visoke trave najdemo skrivališča miši, poljskih zajcev in ježev. Svoje varno zavetje na gozdnem robu najdejo tudi srnjaki, ki v poznem juliju in v začetku avgusta iščejo svoje srne in se z njimi zapletajo v ljubezenske zgodbe. To je čas, ko lovci radi oponašamo oglašanje srninega mladiča in tako v svojo bližino privabimo radovednega srnjaka.

PREBERI SPODNJE STAVKE IN SI OB TEM DOBRO OGLED ILUSTRACIJE. MANJKAJOČE BESEDE VPIŠI NA ČRTE. POPOLN STAVEK ŠE ENKRAT PREBERI.

NA **ROBU LAHKO NABIRAMO** , , IN .

NA _____ **ROBU LAHKO NABIRAMO** _____ IN _____ .

 LAHKO POKLIČEMO TAKO, DA S **OPONAŠAMO KLIC SRNINEGA** .

_____ **LAHKO POKLIČEMO TAKO, DA S** _____ **OPONAŠAMO KLIC SRNINEGA** _____ .

ČE 7. **DEŽ** **PERE,** **IN** **Z DREVJA OBERE.**

*** 7. julij je god sv. Cirila in Metoda.**

ČE 7. _____ **DEŽ** _____ **PERE,** _____ **IN** _____ **Z DREVJA OBERE. (slovenski pregovor)**

Domača naloga za mladega lovca

Mladi lovci bodo z zabavnimi in poučnimi domačimi nalogami spoznavali gozdni prostor in živali v njem. Vsaka domača naloga naj bo napisana na svojem listu in vložena v mapo z naslovom Mladi lovec.

V poznem juliju in v začetku avgusta se lovci radi odpravimo v gozdove in na gozdne robove klicat srnjaka. To naredimo tako, da s piščalko ali s pomočjo trave ali lista oponašamo pivkanje srninega mladiča. Ko srnjak sliši oglašanje srninega mladiča, prihiti v bližino, saj je prepričan, da je skrbna srna nekje v bližini mladiča. Z njo se želi pariti.

Tokratna naloga je še posebno razburljiva! Z lovcom se odpravita na gozdni rob in s seboj odnesita piščalko za klicanje srnjaka. Usedita se na tla tiho in mirno ter začnita z oglašanjem. Že slišita, kako iz daljave hiti srnjak? Teče, teče in pri tem lomi veje na gozdnih tleh. Še malo, pa bo čisto blizu vaju. Lahko ga bosta opazovala in dobro ocenila njegovo starost. Doma na list papirja nariši gozd, v katerem sta bila z lovcom, in radovednega srnjaka.

ŽIVALSKI SVET VISOKO V GORAH

Visoko v gorah so vremenske razmere tako neprijazne, da gozdovi tam ne zmorejo več rasti. Zeleno travnato preprogo pa krasijo modri encijani, planike in številne druge redke ter zavarovane rastlinske vrste. Nad zgornjo gozdno mejo kljub ostrim vremenskim razmeram živijo nekatere živalske vrste, ki so se prilagodile na zahteven gorski način življenja. Ko poleti odhajamo v visokogorje, kjer so temperature precej prijaznejše kot v vroči dolini, ob gorskih stezicah vidimo svizce, ki oprezajo za nevarnostjo in se med seboj opozarjajo z značilnimi žvižgi. S skalnih polc nas opazujejo radovedni gamsi, kozorogi pa se združujejo v tropih in ne dovolijo motiti svojega gorskega miru. V belih skalah visokogorja se skrivajo belke, na nebu pa kraljujejo planinski orli. Čudovito je zahajati v planinski raj in občudovati vse živo v njem.

PREBERI SPODNJE STAVKE IN SI OB TEM DOBRO OGLED ILUSTRACIJE. MANJKAJOČE BESEDE VPIŠI NA ČRTE. POPOLN STAVEK ŠE ENKRAT PREBERI.

V KRALJESTVU

SREČAMO

IN

V KRALJESTVU _____ SREČAMO _____ IN _____.

NA PLANINSKIH

OBČUDUJEMO
NEBEŠKO MODER

IN

NA PLANINSKIH _____ OBČUDUJEMO NEBEŠKO MODER _____ IN _____.

ČE SE

PO

KADI,
KUPI SI

ZA ZIMSKE

ČE SE _____ PO _____ KADI, KUPI SI _____ ZA ZIMSKE _____ . (slovenski pregovor)

Domača naloga za mladega lovca

Mladi lovci bodo z zabavnimi in poučnimi domačimi nalogami spoznavali gozdni prostor in živali v njem. Vsaka domača naloga naj bo napisana na svojem listu in vložena v mapo z naslovom Mladi lovec.

Za lovce je nadvse zanimivo opazovati neokrnjeno naravo in predvsem divje živali v njej. Z lovцем se v poletnih mesecih odpravita v gore. Hodita le po označenih planinskih poteh in skrbno glejta pod noge, da ne bosta pohodila zavarovanih in redkih rastlin. S seboj vzemita daljnogled in opazujta visoke skalne strmine nad seboj.

So vaju opazili radovedni gamsi? So kje ob planinski poti v svoje brloge pohiteli svizci in se skrili pred nevarnostjo? Sta naletela na trop kozorogov, ki se vaju ni prestrašil? Svoje vtise o obisku gora nariši na list papirja. Nariši rastline in živali, ki so se vama najbolj vtisnile v spomin!

Odprtje lovskega doma LD Trdinov vrh

Pred petimi leti sem v junjski številki glasila *Lovec* v članku *Gradimo Trdinov hram pod Gorjanci* zapisal: »**Lovska družina Trdinov vrh** je lani ob praznovanju 70-letnice ustanovitve LD slovesno položila tudi temeljni kamen za postavitev novega večnamenskega lovskega doma na območju strelišča v Dulah z imenom Trdinov hram. Malokdo je takrat verjel, da bo družina že letos začela graditi omenjeni dom, še zlasti potem, ko je pravkar končala s temeljito prenovo, napeljavno sveže pitne vode in ureditvijo svojega lovskega doma na Gorjancih v neposredni bližini znanega planinskega doma Pri gospodični. To velja tudi za predsednika LZS mag. **Lada Bradača**, ki mi je ob podelitvi plaketa glasila *Lovec* v Bistri dejal, da bo v primeru uresničitve tega projekta prav gotovo prišel na odprtje. Bradač je hotel izraziti dvom in občudovanje hkrati nad smelim načrtom in pogumom ob dejstvu, da se kdo v zaostrenih gospodarskih okoliščinah loti takšne novogradnje. Toda, kot zdaj kaže, bomo predsednika LZS držali za besedo in ga najkasneje prihodnje leto res povabili na odprtje.«

In zdaj je beseda meso postala. Lovski dom LD Trdinov vrh bomo slovesno predali namenu 28. avgusta letos. Resnici na ljubo je treba zapisati, da bi dom lahko odprli že pred dvema letoma, a so nas pri tem onemogočili ukrepi zoper covid-19. Vmes je nastala

še sprememba imena doma. Sprva smo namreč načrtovali, da bomo večnamenski dom zgradili s pomočjo evropskih sredstev, a se je začelo zatikati zaradi težav, ki smo jih imeli z »učinkovito« domačo birokracijo, ki jo krasi predvsem moto »da ne bi«. Lovci pod Trdinovim vrhom in z njegovim imenom pa ne bi bili to, kar smo, če bi obupali. Na sestanku upravnega odbora družine pod vodstvom prizadevnega starešine **Mira Kuljaja** smo namreč sprejeli nadvse pogumen sklep, da bomo dom zgradili z lastnimi sredstvi. In tako se sedaj objekt ne imenuje *Trdinov hram*, temveč *Lovski dom LD Trdinov vrh*.

Pri izvedbi projekta, vrednega več kot 400.000 evrov, z veliko dvorano, kuhinjo, sanitarijami ter prenočitvenimi zmožljivostmi s skupno površino okoli 600 m² površine ter s spremljajočimi objekti, kot so: prenovljeno strelišče za glinaste golobe s povsem

novi in sodobno opremo, lovsko-tehnični objekt s hladilnico za shranjevanje uplenjene divjadi in logistiko za potrebe novega strelišča, so zavihali rokave člani lovske družine. Tudi s prostovoljnimi delom in finančnimi prispevki. V tej zvezi je treba posebej omeniti **Ivija Kralja**, člana LD Trdinov vrh, domačina in v tem času lastnika podjetja **Arex, d.o.o.**, iz Šentjerneja, ki je potrebno zemljišče odkupil od **Mestne občine Novo mesto** in ga s pogodbo daroval lovski družini. In to tisto zemljišče (nekdanja gmajna), ki je pripadlo Mestni občini Novo mesto, zahvaljujoč spodaj podpisanemu članu družine, ki je poskrbel, da se na omenjeno zemljišče ni vpisal **Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije**. Tudi sicer je bil prav Kralj tisti finančni *spiritus agens*, ki je s svojimi

sredstvi v največji meri zaslužen za uspešno izvedbo celotne gradnje. O občutkih članov lovske družine, ki so kupovali »svoje« in s poslušom širše družbene skupnosti v tej zgodbi ne bom izgubljal besed. Pač, novi časi, novi običaji. Pri tem pa nisem prepričan, da takšna politika in običaji peljejo k hitrejšemu razvoju našega podeželskega sveta. Glede same zasnove in izvedbe projekta velja posebej omeniti tudi Kraljevega sina **Miha Kralja**, mladega arhitekta, ki je zasnoval celoten projekt in pridobil vsa potrebna soglasja za pridobitev gradbenega dovoljenja. Prav tako tudi podjetje **Samigrad, d.o.o.**, iz Gabrja, katerega lastnik in direktor je **Milan Sašek**, prav tako član naše družine, ki je izvedlo vsa gradbena dela.

Novi lovski dom v čudovitem okolju z ogromnim parkirnim prostorom skupaj z lani dokupljenim zemljiščem in kozolcem, ki ga nameravamo prav tako prenoviti, je pravcato stičišče druženja lovcev in številnih dogajanj posameznih društev. LD Trdinov vrh s svojim domom tako ponuja vsem, ki si prizadevajo za razvoj turizma v tem delu gorjanskega sveta, enkratno priložnost hitrejšega razvoja. Skupaj z lokalnimi turističnimi izdelki – kot je na primer čudovit cviček in druga vina članov **Društva vinogradnikov Janez Trdina**, jedi in pijače na osnovi priznane in zaščitene češnje z nazivom *brusniška hrustavka*, med novomeških čebelarjev, ki imajo svoj dom v neposredni bližini našega lovskega doma, številni kme-

Lovski dom LD Trdinov vrh čaka na odprtje. Na fotografiji je računalniška projekcija doma pred gradnjo.

Vir: Arhiv LD Trdinov vrh (arhitekt: Miha Kralj)

tijski pridelki okoliških kmetov –, so osnova razvoja tako imenovanega trajnostnega turizma. Če k temu dodamo še peš- in kolesarske poti na Gorjance in drugo naravno ter kulturno dediščino na podlagi *Bajk in povesti o Gorjancih* pisatelja **Janeza Trdine**, lahko govorimo o fantastičnih možnostih. Verjamemo, da bo to že jutri prepoznal nekdo, ki bo na svoj način sledil zelo uspešni zgodbi LD Trdinov vrh.

Lovci LD Trdinov vrh verjamemo, da bomo z odprtjem našega novega lovskega doma obrnili nov list v razvoju podgorjanskega sveta. Verjamemo, da bo naš novi

lovski dom s svojimi vsebinami s pridom služil našim lovcom in različnim družbenim skupinam: od preprostih družabnih srečanj in strelskih prireditev do možnosti predstavitve izobraževalnih vsebin šolajoči se mladini. Zgodba ne bi bila popolna, če k naši viziji hitrejšega razvoja krajev pod Gorjanci ne bi omenili tudi ozaveščanja o humanem in okoljskem sobivanju človeka in prostoživečih živali. Tu pa že trčimo na pomemben segment delovanja in družbenega ugleda lovcev in lovske organizacije v okolju. Tudi zato bomo na dan odprtja pogostili z brezplač-

nim lovskim golažem lastnike zemljišč z območja **krajevskih skupnosti Brusnice in Gabrje**, ki sta teritorij lovišča naše lovske družine. Gre za tradicionalen običaj naše lovske družine, s katerim se vsaj enkrat na leto zahvalimo kmetom in drugim lastnikom zemljišč za vzorno sodelovanje in sobivanje.

Na odprtje našega novega lovskega doma vabimo vodstvo slovenske lovske organizacije s predsednikom mag. Ladom Bradačem na čelu in vse lovce, ki v srcu dobro mislijo.

Ivo Kuljaj

Program odprtja lovskega doma LD Trdinov vrh v nedeljo, 28. avgusta 2022:

9.00: sprejem gostov in pogostitev z lovskim golažem,
10.00: kulturni program s protokolom odprtja lovskega doma,

12.00: začetek tekme v streljanju na glinaste golobe,

12.00–do konca prireditve: druženje prisotnih ob bogatem kulturnem programu in uživanju kulinarčnih dobrot.

Oseba za stik: Miro Kuljaj, tel.: 031/758-301, e-naslov: miran.kuljaj@mavi.si

Poslanstvo lovstva v zdajšnji dobi

Človek je kot živo bitje del narave in izhaja iz nje. Silovit razvoj družbe v zadnjih sto letih je prinesel tolikšne spremembe okolja, da postajata narava in z njo tudi človek ogrožena. Lovci smo bolj povezani z naravo, vse, kar jo ogroža, tudi prej opazimo. V zgodovini je lov pomenil za človeka preživetje in je imel skozi čas tudi druga pomembna poslanstva. Vedno je služil tudi utrjevanju, dokazovanju in preizkušnji mladih moških, pa tudi kot usposabljanje za bojevanje; postal je domena vojaške elite in plemstva. V polpretekli dobi in tudi še dandanes je ponekod lov še vedno stvar prestiža in dokazovanje elite ter denarja. Pravi lov in lovci pa so le tisti, ki lov dojemajo v njegovi žlahtni, plemeniti obliki z modrostjo in ne s pohlepom. Lovstvo ima tisočletno tradicijo in je postalo del človeške psihe. Pustilo je neizbrisen pečat v kulturi, slikarstvu, kiparstvu, izročilih, pripovedih, mitih, etnološki dediščini, skratka povsod. Skozi tisočletja je bil lov pomemben del vsakdanjega življenja v vseh kulturah.

Težava je v človeku. V svoji ozkosrčni, požrešni izkoriščevalski naravi je postal vedno bolj nenasičen in sebičen. Okolje dojema kot nekaj samoumevnega, kot nekaj, kar pripada njemu brez omejitev in kar je treba povsem izčrpati, ne glede na posledice, ne glede na druga živa bitja, ne glede na obstoj ekosistema. Pomembni so le ekonomski donosi, dobiček. Tak pogled je pripeljal do pozidave obsežnih območij, ki so bila prej naravne površine, ki jih dandanes ni več mogoče vrniti v nekdanje stanje, in do kmetijstva, ki z monokulturami spreminja

Foto: Milon Cerar

Človek je kot živo bitje del narave in izhaja iz nje. Silovit razvoj družbe v zadnjih sto letih je prinesel tako velike spremembe okolja, da postajata narava in z njo tudi človek ogrožena.

krajino v kmetijske plantaže, ki uničujejo ekosistem in povzročajo izumrtje mnogih vrst, od žuželk, vodnih živali, ptic do male divjadi. Zdajšnji človek ne pozna in noče poznati omejitev. Vzgojen v sebični svobodi in uživaštvu si dovoli vse, vse mu je na voljo, vse poti, steze za motorje, džipe, kolesa in se ne ozira na divjad, ki potrebuje mir.

Ko sem kot otrok spremljal očeta na poljski lov na Ljubljanskem polju, je bilo zborna mesto ljubljanskih lovcev pred Gostilno Kačič za Bežigradom, malo naprej od zdajšnjega Gospodarskega razstavišča. Lov je potekal na polju z dresiranimi psi ptičarji, in sicer na zajce, fazane, jerebice in prepelice. Zdaj je Ljubljansko polje povsem pozidano. Urbanizacija vedno bolj izriva naravne površine, ki so bile habitat za mnoge živalske in rastlinske vrste. Širjenje se mora enkrat končati, čim prej, dokler je še mogoče kaj ohraniti pred nebrzdanim širjenjem pozidav in industrijskih con. Nenadzorovano širjenje cestnega omrežja na deželi je omogočilo množični dostop z

nič več ne kaže, da bi se omenjene populacije obnovile na prizadetih območjih. Onesnaženje okolja s smetmi, plastiko in strupi je postalo množično in ga ni več mogoče ustaviti. Človek pa potrebuje čisto naravo, zakladnico rastlinstva in naravni biosistem tudi za zanamce.

In kako to doseči? To je mogoče le z odločno vzgojo in prevzgojo človeka! To je naloga vse družbe, ne samo lovcev. Začeti je treba z vzgojo v vrtcih in osnovnih šolah. Zakaj pa imamo prirodoslovne muzeje? Zdajšnji mestni otroci ne poznajo ptic, še vrabca ne, ne poznajo živali, njihovih navad, ne poznajo dreves in rastlin. Še huje, zaradi zaslužkarskih »umetnikov«

Foto: Otton Naglost

Človek potrebuje čisto naravo, zakladnico rastlinstva in naravni biosistem tudi za zanamce. In kako to doseči? To je mogoče le z odločno vzgojo in prevzgojo človeka! To je naloga vse družbe, ne samo lovcev.

avtomobili, motorji in gorskimi kolesi po sredogorju. Z nenehno prisotnostjo obiskovalcev je tak dostop posegel v življenje mnogih živalskih vrst, zlasti tistih, ki za svoj obstoj potrebujejo mir. V zadnjih tridesetih letih so gozdni jerebi, divji petelini in celo ruševci ponekod popolnoma izginili. Tudi

poznajo iz slikanic in risank popačene karikature živali. Katastrofa! Res, največji del krivde leži na neživiljenjskih učnih načrtih in učiteljih, ki ne izvajajo sodobnega prirodoslovnega pouka. Moram pa na tem mestu pohvaliti uredništvo *Lovca*, ki zadnjih deset let vzorno skrbi za izobraževanje otrok.

Sam sem se že pred desetletji zavzemal za čisto naravo. Zgrožen sem bil, ko je po potoku Žabnica v Savo tekla voda z desetcentimetrsko peno iz tovarne v industrijski coni Trata. V obcestne jarke na Sorškem polju in ob glavni cesti Ljubljana–Kranj so okoliški prebivalci navozili na stotine ton smeti, zato sem pred tridesetimi leti in več kot prvi pobudnik v **Lovski družini Sorško polje** organiziral prvo čistilno akcijo, ki je postala tudi zgled v sosednjih lovskih družinah in širše. Povezali smo se s šestimi območnimi šolami in izvedli vzgojno-čistilno akcijo pod geslom *Kdor čisti, ta ne onesnažuje*. Pri tem smo naleteli na popolno razumevanje in pomoč ravnateljev šol, županov Škofje

Foto: Jasna Kovarčič Stuka

Varstvo narave in vzgoja otrok naj postaneta poslanstvo lovstva danes in v prihodnje.

Loke in Kranja ter radia Sora, ki je poskrbel za promocijo. Obe občini sta akcijo finančno podprli z odvozom smeti na deponijo. Množično so sodelovali tudi starši otrok. Udeležence smo nagradili z golažem in vožnjo otrok z vprežnim vozom. Take akcije smo ponavljali več let. Odnos do narave je treba otrokom privzgojiti.

Lovska zveza Slovenije naj deluje v smeri, da bi lovskie družine pripravile podobne akcije. Prek prav za to zadolženih članov naj se povežejo z okoliškimi šolami in poskrbijo za sodelovanje in vzgojo otrok. Varstvo narave in vzgoja otrok naj postaneta poslanstvo lovstva danes in v prihodnje.

Andrej Rant

Lov na fazane v LD Slovenska Bistrica

Lovska družina (LD) Slovenska Bistrica upravlja z divjadjo v lovišču na območju Občine Slovenska Bistrica. V ta namen plačuje koncesnino, ki ni majhna glede na odstrel divjadi in posledično odprodajo. V prejšnjih letih je bila prodaja mesa uplenjene divjadi večja, pa tudi cene so bile višje. Zimsko krmljenje in vse drugo nam zaradi milejših zim sicer stroškovno prizanaša, imamo pa tudi srečo glede plačila škode, tako da lahko kar uspešno upravljamo z divjadjo.

V lovski družini nas je 67 članov in članica. V lasti imamo večjo voljero za umetno vzrejo fazanov v kraju Kostanjevec oziroma Zgornja Ložnica. V voljero, ki je v celoti ograjena s pleteno žično ograjo, predvsem zaradi zaščite pred ujedami in drugimi plenilci, vložimo mlade fazanje kebčke, ki jih iz fazanjih jajc sami umetno

izvalimo. Jajca poberejo od fazank v voljeri.

V zadnjem mandatu se je namreč vodstvo LD Slovenska Bistrica odločilo, da bomo sami vzrejali fazane iz fazanjih jajc iz lastne voljere, saj je v naravi fazanov vedno manj. Čeprav jih lovimo, je na lovih odstrel približno 50 % od vseh spuščanih. V zadnjem letu smo bili z vzrejo zelo zadovoljni, pri čemer je treba pohvaliti predsednika **Branka Soviča**, gospodarja **Marjana Koširja** in pomočnika gospodarja **Željka Motalna**, pa tudi vse druge, ki so sodelovali

pri vzreji in vsakodnevem delu v voljeri. V lepe odrasle fazane smo doslej vzredili že okoli 400 fazanov.

Voljera in prostor v naravi, ki je namenjen za umetno vzrejo fazanov, večkrat obiščejo tudi predšolski in šolski otroci, kjer ob lovčevi razlagi pridobijo dodatno znanje o prostoživečih živalih v naravi. Letos smo se še posebej pripravili ter povabili šole in vrte, naj obiščejo našo voljero in si v živo ogledajo umetno vzrejo fazanov.

Zaradi ptičje gripe, ki se je pojavila na tem območju, smo za

Foto: Branko Ačko

Jure Dovnik, mlad lovec LD Šmartno na Pohorju, po uspešnem lovu

Foto: Branko Ačko

Z leve: pomočnik lova Peter Vidmar, lovovodja Branko Sovič in pomočnik lova Marjan Košir

določen čas prekinili lov. Ko je karantenska zapora potekla, pa smo love organizirali v februarju in nanje povabili tudi lovskie prijatelje iz sosednjih lovskih družin in od drugod. Tako je bilo tudi v nedeljo, 13. februarja. Lovci smo se zbrali na Ložnici ter ulovili 26 fazanov in fazank.

Branko Ačko

PREDSTAVITEV PUBLIKACIJE

Savinjsko-Kozjanska ZLD Celje: Sto let lovstva na Celjskem (1922–2022)

Ob stoletnici organiziranega lovstva na Celjskem je Savinjsko-Kozjanska zveza lovskih družin (ZLD) Celje izdala spominsko publikacijo z naslovom *Sto let lovstva na Celjskem 1922–2022*. Prispevke so napisali **Vladimir Hrovatič**, **Zdravko Mastnak**, dr. **Boštjan Pokorny** in **Jernej Štrajhar**. Publikacija je

uredila dr. **Ida Jelenko Turinek**, lektorirala **Jasmina Spahalič**, oblikoval pa **Bojan Žičkar**. Izšla je v nakladi 300 izvodov.

Uvodno poslanico ob stoletnici je napisal **Jernej Štrajhar** v obliki pesnitve z naslovom *Bodimo pravi poslanci narave* in v njej med drugim rahlo poetično opozoril, da »zdrav razum gojimo v glavi, saj divjad ni kriva, da živi pod isto streho z nami. Zato lovci, ki narave smo poslanci, storimo vse, da še dolgo nam peli bodo Slavci!« A še bolj kot to se mi zdi sporočilno zanimivo izpostaviti njegovo misel, da »tudi mi bomo odšli, saj ni življenja brez zeli in

brez živali ...« Domiselna in redko uporabljena uredniška odločitev, vredna posnemanja.

Predsednik Savinjsko-Kozjanske ZLD Celje **Maksimiljan Arlič** je v kratkem predgovoru spomnil, da zdajšnja generacija lovcev s svojim načinom upravljanja z lovišči, predvsem pa z upravljanjem z divjadjo, uspešno nadaljuje tradicijo predhodnikov, ki so jim zelo hvaležni za njihovo minulo delo. Zelo pomenljivo je spregovoril o aktualnem lovskem trenutku in med drugim zapisal, da je edini način, da bodo lahko prepustili zdravo divjad in naravo zanamcem, sonaraven način

upravljanja z divjadjo. »Da bomo imeli komu predati vse te lepote, pa je treba delovati z izrednim občutkom, predvsem z mladimi. Samo z lastnimi dobrimi zgledi jih bomo pritegnili v svoje vrste. Dober zgled pa lahko ustvarimo na način, da upoštevamo besede dr. **Ivana Lovrenčiča**, ki veljajo še danes: *Lov je šola preudarnosti, vztrajnosti in doslednosti, šola prisotnosti duha. Lov navaja ljudi zopet k naravi. In še ena pomembna misel: mi poznamo samo eno barvo – to je – zeleno, barvo svojih lovišč*,« je sklenil predgovor predsednik Arlič.

Iz zgodovinskega pregleda lov-

stva na Celjskem od ustanovitve podružnice leta 1922 do druge svetovne vojne in po letu 1945, ki ga je napisal Vladimir Hrovatič, je mogoče razbrati vse pomembnejše zgodovinske prelomnice, ki so zaznamovale razvoj lovske organizacije v tamkajšnjem delu Slovenije. Od ustanovnega občnega zbora podružnice **Slovenskega lovskega društva (SLD) Celje** 9. februarja 1922 v celjskem *Hotelu Balkan* do ureditve lovstva v **Kraljevini Jugoslaviji**, poveljni **Socialistični federativni republiki Jugoslaviji** in seveda v samostojni **Republiki Sloveniji** po letu 1991. Strnjen zgodovinski pregled je lahko iztočnica za celovitejše in bolj poglobljeno zgodovinsko preučevanje lovstva na omenjenem območju, saj ponuja nekaj primarnih virov, na katere se bodo lahko naslonili zahtevnejši bralci, predvsem pa prihodnji raziskovalci.

Publikacijo bogatijo izbrane,

Foto: Marjan Toš

Naslovnica publikacije

rahlo porumenele in zato dokumentarno toliko vrednejše arhivske fotografije in celo faksimile *Pravil podružnice SLD Celje* iz 19. februarja 1922. Dovolj nazorno je tudi pojasnjeno, da je bila podružnica ustanovljena leta 1922 in ne leta 1923, kot sicer navajajo nekateri dokumenti. Leto ustanovitve 1922

zelo verodostojno dokazuje tudi zapis v našem stanovskem glasilu *Lovec*. Pisec je namreč bralcem postregel s podatkom, da so se 29. januarja 1922 v Celju zbrali lovci z namenom, da ustanovijo podružnico SLD za takratni okrajni glavarstvu Celje in Konjice. Na tedanjem srečanju naj bi bilo po pričevanjih kronistov okoli 40 lovcev, ki so ustanovili pripravljalni odbor in za predsednika imenovali **Fritza Confidentialja**. Pripravljalni odbor je očitno dobro deloval, saj je bil ustanovni občni zbor nove podružnice SLD v Celju že 9. februarja 1922 v *Hotelu Balkan*. Za načelnika podružnice je bil izbral Confidential, za podnačelnika **Fran Roblek** in za tajnika **Ljudovita Černeja**. Vse je torej dokumentirano in pojasnjeno, kot se spodobi.

O zdajšnji razvejani dejavnosti Savinjsko-Kozjanske ZLD Celje piše **Zdravko Mastnak**, o lovu v preteklosti, gojitvi divjadi ne-

koč, gospodarjenju z divjadjo in zdajšnjem trajnostnem upravljanju s populacijami različne divjadi pa je napisal poglobljeno strokovno študijo prof. dr. **Boštjan Pokorny**. Strokovno brezhibno, tehtno in uporabno čtivo izpod peresa enega najboljših slovenskih lovskih strokovnjakov zdajšnjega časa.

Upam, da mi lovski tovariši iz Savinjsko-Kozjanske ZLD Celje ne bodo zamerili, če zapišem, da je na hitro pogledano njihova spominska publikacija videti kot sicer skromna knjižica, a je zato prepolna uporabnih informacij in podatkov, ki bodo še kako pritegnili marsikaterega zgodovinarja. Hkrati je publikacija trajen spomenik mnogim generacijam savinjsko-kozjanskih lovcev, ki so pomagali graditi slovensko lovsko organizacijo v dolgih desetletjih delovanja in ji na različne načine z mnogimi uglednimi člani in funkcionarji vtisnili globoke sledi.

Dr. Marjan Toš

OGLASNO SPOROČILO NAROČNIK:

Optics Trade, d. o. o.
www.optics-trade.eu

Predstavljamo: termovizijski daljnogled Pulsar Merger LRF XP50

Pri Pulsarju se že nekaj let trudijo svoje visokotehnološke naprave zasnovati na način, da bi bile po videzu vseh klasičnemu lovcu. To so dokazali že s strelnimi daljnogledoma Thermion in Digex, ki po zunanosti spominjata na klasičen strelni daljnogled. V enako smer gredo z napravo Merger LRF XP50; za razliko od svojega predhodnika Accolade precej bolj spominja na klasičen dvogled. Nova oblika prinaša boljše ergonomijo, trpežnejše je tudi ohišje, ki je odslej iz magnezija.

Oblika je torej ena izmed novosti, ki jih prinaša Merger LRF XP50, vsekakor pa ne edina. Objektiv je opremljen s hitrejšo zaslonko F50/1.0, ki lahko sprejme več infrardeče svetlobe; rezultat sta boljša kakovost slike in bolj izraziti kontrasti. Barve na zaslonu so izrazite in žive, k čemur pripomore izboljšan zaslon AMOLED HD z ločljivostjo 1024 x 768 pikslov (modeli Accolade so imeli zaslon z ločljivostjo 640 x 480 pikslov). Mergerja ne napaja baterija tipa IPS kot pri napravah Accolade, pač pa tipa

Foto: Optics Trade, d. o. o.

Pulsar Merger LRF XP50

APS3, ki dopolnjuje vgrajeno baterijo. Skupaj omogočata deset ur neprekinjenega delovanja. Baterijo APS3 je mogoče zamenjati v nekaj sekundah.

Glavni adut, ki pripomore h kakovosti slike, je senzor naprave z ločljivostjo 640 x 480 pikslov in NETD-vrednostjo, ki znaša <25 mK, kar pomeni, da lahko naprava loči med izjemno majhnimi temperaturnimi razlikami. Izjemne, prej navedene lastnosti omogočajo, da divjad zaznamo na razdaljah do 1800 m, ocenimo pa tja do 400 m, odvisno od velikosti. Merger LRF XP50 se

vkluči v le nekaj sekundah, kar je še vedno ena glavnih prednosti naprav Pulsar pred konkurenčnimi napravami. Omogoča zajemanje slik in snemanje videov, lahko ga povežete z aplikacijo Stream Vision 2, ki jo namestite na svoj mobilni telefon. Prek aplikacije si lahko ogledujete posnetke, upravljate z lastnostmi naprave in podobno. Naprava ima laserski daljinomer, s katerim lahko izmerite razdaljo do 1000 m.

Merger torej ni le Accolade v novi preobleki, pač pa naprava, izboljšana v vseh pogledih. Cena ostaja enaka: 4690 evrov, kar je

lahko na prvi pogled za marsikoga veliko, vendar ne smemo pozabiti, da se Merger ponaša z najboljšo tehnologijo, ki jo trenutno premorejo pri Pulsarju. Poudariti je treba še, da je Pulsar eno redkih podjetij v tej panogi, ki svoje naprave izdeluje v Evropski uniji, kjer je tudi njihov servisni oddelek. Ob nakupu prejmete triletno jamstvo.

Nakup je mogoč na spletni strani www.optics-trade.eu in v vseh boljše založenih lovskih trgovinah. Ob nakupu naprave prejmete triletno jamstvo. Za več informacij nas pokličite na št. 031/770-520 (Optics-Trade).

LOVSKE SPOMINČICE, NABRANE NA SLOVENSKEM

DIVJIH LOVCEV NE MANJKA ...

Med proučevanjem lovskega arhivskega gradiva večkrat ugotovim, da je mnogim kronistom in urednikom zanimivih zbornikov ali celo monografij ob okroglih obletnicah lovske družin »ušlo« marsikaj iz rok. Nobenemu nočem očitati, da se mu je to pripetilo namerno ali celo zaradi malomarnosti. Najbrž so resnične pripombe mlajših kolegov zgodovinarjev, da so včasih štele samo pozitivne zgodbe, ki so tudi lovstvu takoj po drugi svetovni vojni dodajale »*dodano vrednost*« in krepile njegov »*novi družbeni pomen in vlogo*«.

Naravnost grozljivo je namreč prebiranje zapisa iz leta 1947, kako so v neki lovske družbi »*dokončno obračunali*« z nesrečnim lisjakom. Zgodba ima dolg rep in je tudi zaradi njene negativne sporočilnosti ne bom obešal na veliki zvon. Se je pa zgodila in njen potek so udeleženci potem za nameček objavili kot zanimivo »*lovske dogodiščino*« v poduk slovenski zeleni bratovščini v takratnem glasilu *Lovec*. Kot primer »*pozitivne lovske prakse*«, kar je, gledano iz zdajšnjega zornega kota, nekaj nepojmljivega in lovske nedopustnega. Zgolj ponazarjam in se opravičujem vsem, ki imate do takšnih pojavov tako kot sam ničelno toleranco: »Napotili smo se domov in jaz nosim lisjaka za zadnji nogi tako, da so se prednji nogi in smrček vlekli po tleh, pes je tekel naprej, mi smo pa gredočo govorili. Naenkrat postane lisjak nekam lahek, kakor bi imel samo zadnji nogi v rokah. Pogledam in vidim, da drži glavo pokonci in s sprednjima nogama hodi po tleh. Neverjetno, toda resnično. Da bi si ne zmisli in mi ne bi morda zob nabrusil ob mojo nogo, sem ga še enkrat treščil ob drevo in to tako, da sem mu razbil glavo in z njo vse njegove hudobije.« Si lahko predstavljate, kako je bilo to videti? Naj nam bo tokrat res kot velik poduk, kako se v lovstvu ne ravna in da je sleherna divjad vredna spoštovanja kot živo bitje in del stvarstva.

Mnogo lepše je bilo leta 1947 v središču Prlekije, v Ljutomeru, kjer so se po osvoboditvi lovske organizacije spopadle z mnogimi težavami takratnega časa. Po likvidaciji predvojnega **Lovskega društva Ljutomer** je nastalo kar osem lovske družin, ki so sklenile zakupne pogodbe za lovišča za petletno obdobje. Prleški okrajni lovske svet se je zavzemal za vzgojo mladih lovcev, ki morajo biti »disciplinirani« in slediti nalogam novega časa. Imeli so tudi **Lovsko zadrugo**, v katero sta se po ustanovitvi vključili dve tretjini članov. Zadrugo so šli za gospodarsko ustanovo in se tudi v Prlekiji enostavno ni prijela. Veliko težav so imeli zaradi pomanjkanja šolanih psov, predvsem kratkodlakih ptičarjev. Težave jim je povzročalo pomanjkanje denarja za plačilo lovske čuvaje. Prleški lovci so ocenili, da so bila vsa njihova lovišča takoj po končani drugi svetovni vojni opustošena in precej prazna. »*Tudi divjih lovcev nam ne manjka*«, je dodal kronist **Janko (Ivan) Belec** in pripisal, da imajo v loviščih preveč lisic.¹

Zato so v vsej Prlekiji lovom na lisice namenili posebno skrb in pozornost, in to na lovske pravičen način, niti slučajno ne tako, kot smo zapisali v uvodu tokratnih *Spominčic*. Do konca novembra 1946 so uplenili 128 zvitorepk in zvitorepcev, in sicer v Cezanjevcih 19, v Ivanjkovcih 19, v Križevcih 10, pri Mali Nedelji 28, v Ljutomeru štiri, pri Sv. Miklavžu 33, v Razkrižju sedem in pri Sv. Tomažu osem. O preostali divjadi kronist ni poročal, zapisal pa je, da »*so dvignili kakovost lovišč, vse lovce pa po duhu in po srcu*«. Dodal je še: »*Pravi lovec je tisti, ki zna brzdati svojo lovske strast*«. Kako uporabno tudi za zdajšnji čas, kajne?

Pripravil: dr. Marjan Toš

¹ Janko (Ivan) Belec je bil pred okupacijo leta 1941 šolski upravitelj, član sokolske organizacije in zakupnik manjšega lovišča. Bil je cenjen in spoštovan lovec in je takoj po vojni prevzel odgovorne naloge v prleškem okrajnem lovske svetu Ljutomer.

Podoba divjega lovca

Vir: www.gore-ljudje.si

OKUSI NARAVE

Lovci - vinariji
in izdelovalci
divjačinskih salam:
Milan Rebrec

Med uspešnejše slovenske lovce, ki se poklicno ali ljubiteljsko ukvarjajo z vinogradništvom, mesarstvom in izdelovanjem suhomesnatih izdelkov, zagotovo sodi tudi 64-letni **Milan Rebrec**, član Lovske družine (LD) Vitomarci. Nedavno sem ga obiskal na njegovem idiličnem domu, ki ga obdaja skrbno obdelan vinograd, drugo sadno drevje ter obora za 23 gojenih damjakov.

»Tukaj, v lepem kmečkem okolju, v idilični vasi Vitomarci v osrednjem delu Slovenskih goric, v Občini Sveti Andraž, živim že od rojstva. Pred nedavnim sem vstopil v »pripravnništvo za penzijo«, je povedal Milan in dodal, da je kar 40 let delal na področju varnosti in zdravja pri delu. »Zaradi službe in gradnje hiše sem v lovske vrste stopil že malo v letih, bilo je okrog mojega abrahama,« je še dejal. »Za vstop v zeleno bratovščino sem se odločil leta 2008 v sklopu oblikovanja nove LD Vitomarci. Ves čas svojega lovskega staža sem član upravnega odbora. En mandat sem bil tajnik, eno leto sem opravljal tudi funkcijo blagajnika, nadomestno za preminulega člana. Nedo dolgo nazaj sem bil ponovno imenovan za tajnika,« je nadaljeval prijeten lovske klepet zgovoren Milan in nato pojasnil še svoj pogled na zdajšnje slovensko lovstvo: »Slovensko lovstvo je velika družina lovcev, med katerimi je velika večina pridnih, delavnih in z velikim lovske srcom predanih lovcev z moralnimi in etičnimi vrednotami. Vmes so žal tudi takšni, ki lovske kroj, lovske izkaznice, orožni list in puško koristijo za nemoralna početja.

Milan Rebrec

Foto: Franc Rotar

Foto: Franc Rotar

Milan Rebrec (v sredini) je prejel zlato medaljo za salamo iz damjakovega mesa na sejmu Lov 2022.

To ostro obsojam. Posebno pozornost moramo nameniti pridobivanju mladih članov, vzgoji in izobraževanju ter krepitvi moralno etičnih vrednot lovca, sicer naše lovstvo na dolgi rok ne bo preživelo, ampak bo le životarilo,« je še poudaril cenjeni štajerske lovec.

Prizadevni Milan se je z vinogradništvom začel aktivno ukvarjati že pri rosnih 28 letih, ko je podedoval parcelo, na kateri je leta 1986 najprej zasadil okrog 500 trsov, nato pa še 700. »Nekoč, v dobrih letinah, smo pridelali od 3.500 do 4.000 litrov vina. Zaradi nizke cene vina sem pred leti opustil velik vinograd in za svojo dušo ponovno zasadil le okrog 250 trsov. Sedaj imamo samo dve sorti, rumeni muškata in laški rizling za »špricar vino«,« je pojasnil svoje ukvarjanje z vinogradništvom.

Milan je vedno bolj uspešen tudi na področju izdelovanja suhih mesnih dobrot. »Nekdanji velik vinograd in nekaj na novo kupljene zemlje sem ogradil in naredil oboro za damjake; velika je dobrih 2,5 ha. Najprej sem si moral nabaviti naprave in pripomočke za izdelavo salam, urediti sem moral mini mesarske prostor in sušilnico – zornilnico salam. Moje serije divjačinskih salam so majhne. Naredim in posušim tudi kakšno vratovino, domačo klobaso in slanino. Ker je čas sušenja salam 35 do 40 dni, jih na leto izdelam le dve seriji: prvo okrog božiča, drugo pa takoj po novem letu. Doslej sem na sejnih Lov sodeloval trikrat in prejel eno zlato ter tri srebrne medalje,« je Milan sklenil vinogradniški in mesarske pogovor za rubriko *Okusi narave*.

Franc Rotar

Na lep sončen dan, 27. marca 2022, nas je zapustil naš dolgoletni član **Karel Škoflek**.

Karel se je rodil 29. maja 1943 v Celju. Vedeli smo, da se je bojeval s težko boleznijo, in upali, da jo bo premagal, a žal je bila bolezen močnejša.

Karel je kot velik ljubitelj narave in živali v lovsko družino vstopil leta 1975. V letu 1976 je uspešno opravil lovski izpit. V lovski družini so ga takoj prepoznali kot delavnega in marljivega. Ob prihodu mladih lovcev je v lovski družini zapihal nov veter, začeli so pripravljati načrt

Iz lovskih vrst so za vedno odšli:

Jernej Košir, LD Sodražica,
* 27. 11. 1937, † 22. 4. 2022.

Duško Škoflek, LD Dobova,
* 11. 11. 1939, † 21. 3. 2022.

Stane Korošec, LD Sela pri Kamniku,
* 15. 11. 1950, † 11. 6. 2021.

Franc Hribar, LD Sela pri Kamniku,
* 29. 9. 1921, † 11. 12. 2020.

Brane Resnik, LD Sela pri Kamniku,
* 23. 5. 1955, † 16. 9. 2020.

Mihael Likar, LD Javornik Črni Vrh,
* 23. 9. 1941, † 13. 5. 2022.

Bojan Dosedla,
LD Gozdnik Griže,
* 29. 1. 1953, † 15. 5. 2022.

Mihael Preskar, LD Pišce,
* 31. 3. 1936, † 21. 5. 2022.

Miran Brus, LD Idrija,
* 1. 7. 1954, † 24. 5. 2022.

Pavle Obolnar, LD Kresnice,
* 8. 10. 1934, † 30. 5. 2022.

Karel Škoflek, LD Vojnik,
* 29. 5. 1943, † 27. 3. 2022.

Umrlim časten spomin!

za izgradnjo novega lovskega doma v Vojniku. Pri tem je imel Karel največ izkušenj v gradbeništvu, saj je

bil zaposlen pri gradbenem podjetju Remont. Zato je bil izvoljen za vodjo gradbenega odbora in je zelo uspešno

izpeljal gradnjo doma od leta 1980 do leta 1982.

Kot ljubitelj psov je najraje lovil s svojimi lovskimi psi, imel je terierje in beagle. Izpit za lovskega čuvaja je uspešno opravil leta 1980. Od leta 1976 do 1981 je bil tajnik v lovski družini. Od leta 1981 do 1985 je bil revirni vodja, bil pa je tudi član in predsednik nadzornega zbora med letoma 1985 in 2003. V obdobju 2014 do 2020 je bil član disciplinske komisije.

Za svoje delo in trud na področju lovstva je prejel znak za lovske zasluge, red za lovske zasluge III. stopnje (bronasti), priznanje območne lovske zveze in jubilejni znak za 40 let članstva v lovski organizaciji.

Dragi Karli, hvala ti za vse storjeno, vedno boš ostal med nami.

Lovci LD Vojnik

Narisal: Milan Samar

UTO in PNZ jamarjev v LD Velika Nedelja

Po napornih in nepredvidljivih nekaj letih tudi za lovsko kinologijo smo se v **Lovski družini (LD) Velika Nedelja** lahko spet zbrali na zdaj že skoraj tradicionalni kinološki prireditvi. Zbor je bil pred lovskim domom v Trgovišču, kjer smo nato združeno izpeljali *telesno ocenjevanje (TO)* in *preizkušnjo naravnih zasnov (PNZ)* psov jamarjev. V sodelovanju z **Lovsko-kinološkim društvom Ptuj - Ormož** smo obe prireditvi organizirali na velikonočno soboto, 16. aprila 2022, sodnik pa je bil **Matjaž Roter**.

Najprej smo začeli s telesnim ocenjevanjem, kjer smo imeli prijavljenih pet psov (dva nemška lovski terierja in tri jazbečarje). Kot je v navadi pri natančnem sodniku Roterju, si je za oceno psov vzel dovolj časa, hkrati pa je po izrečni oceni vsakemu lastniku tudi natančno razložil, zakaj prisojena ocena psa. V zadnjem času opažam, da takšna razlaga lastnikom veliko pomeni, hkrati pa lahko ob komentarju tudi sami sodnika povprašajo o različnih stvareh.

Takoj po končanem TO smo začeli s PNZ privedenih psov, za kar je bilo prijavljenih osem psov. Najprej smo pri njih opravili preizkus strelomirnosti, kar so vsi psi opravili brez težav. Sledil je preizkus dela v rovu. Kot po navadi smo že pred PNZ s psi organizirali tudi dva treninga, tako da so psi lahko dodobra spoznali rov. Vsi psi so opravili tudi ta del, s tem

da sta dva psa opravila svojo prvotno zadano nalogo in nas zapustila nekoliko prej. Prav tako smo se z dvema lastnikoma dogovorili, v dogovoru s sodnikom, da bosta poljski del opravljala naslednji dan zjutraj, ker je psom lažje najti poljskega zajca zgodaj zjutraj; pozneje se zajci že nekeje potuhnejo in obmirujejo na ložu in jih je težje najti. Zato smo poljski del preizkušnje nadaljevali le z ekipo štirih psov – dveh jazbečarjev in dveh nemških lovskih terierjev. Ura je bila že okrog 11.30, kar je znatno otežilo iskanje poljskih zajcev, hkrati pa je bilo zelo vetrovno. Dobro uro in pol smo iskali zajce v lovišču. Nazadnje smo pse preizkusili le na sledi srnjadi, kar je po pravilih preizkušnje naravnih zasnov za jamarje dovoljeno (sledoglasnost psa na poljskega zajca se ponovno preverja na vzrejemnem pregledu, kjer pa takšne izjeme niso dovoljene).

Celotno prireditev smo uspešno končali, sodnik Roter je vpisal vse potrebne ocene psom v rodovnike, na koncu pa jih je po svojem komentarju izročil vodnikom.

Že med kinološko prireditvijo se nam je pridružila tudi novinarka **Vesna Osterc** z *Radia Prlek*, ki je naredila kratek intervju s kinološkim sodnikom in pripravila novinarski prispevek o celotni prireditvi. V zadnjem času se namreč v LD Velika Nedelja trudimo tudi za večjo medijsko prepoznavnost, zato nam obiski novinarjev veliko pomenijo, hkrati pa le na tak način tudi širša območja javnost lahko spozna naše lovsko-kinološke aktivnosti, ki niso vedno povezane samo z lovom.

Na koncu tega prispevka se v ime- nu prireditev zahvaljujem **Bojanu Pokrivaču, Ivanu Fišerju in Petru Kovačecu** ter tudi vsem drugim za

sodelovanje in pomoč pri uspešni izpeljavi kinološke prireditve.

*Katka Kovačec,
LD Velika Nedelja*

Predvidena legla lovskih psov

Nemški lovski terier (SLRLt):

O: 5/I, m: 5/I, 27. 6. 2022.

Danko Pungerišič,

Vinji Vrh 8 b, 8220 Šmarješke Toplice.

Tel.: 041/913-345.

Resasti jazbečar (SLRJr):

O: tuj plemenjak, m: 5/I, 24. 6. 2022.

Vilma Alina Bezenšek,

Pečovje 28, 3220 Store.

Tel.: 040/214-645.

Srbski gonič (SLRGb):

O: 5/I, m: 3/I, 21. 5. 2022.

Radovan Štor,

Velike Žablje 45, 5263 Dobravlje.

Tel.: 040/763-803.

Slovaški gonič (SLRSK):

O: tuj plemenjak, m: 4/I, 12. 6. 2022.

Gregor Zupančič,

Anovec 29, 8272 Zdole.

Tel.: 040/224-132.

Brak-jazbečar (SLRBj):

O: 5/I, m: 4/I, 2. 7. 2022.

Blaž Kastelic,

Male Češnjice 2 d, 1296 Šentvid pri Stični.
Tel.: 041/224-431.

Brandl brak (SLRBbr):

O: 5/I, m: 4/I, 8. 6. 2022.

Franc Fon,

Ješovec pri Kozjem 2, 3260 Kozje.

Tel.: 041/472-543.

Bavarski barvar (SLRBb):

O: 5/II, m: 5/II, 30. 6. 2022.

Mirko Pačnik,

Brda 22 b,

2383 Šmartno pri Slovenj Gradcu.

Tel.: 070/733-342.

O: tuj plemenjak, m: 5/II, 3. 7. 2022.

Bojan in Rok Deberšek,

Podgorska 83, 2380 Slovenj Gradec.

Tel.: 041/730-551.

Angleški špringer španjel (SLRšš):

O: 5/I, m: 5/I, 19. 5. 2022.

Branko Peternež, Zalog 4, 6230 Postojna.

Tel.: 041/724-031.

Kinološka zveza Slovenije

MALI OGLASI

Orožje in lovška optika

Prodajam odlično ohranjeni bok **kombinirki**: Antonio Zoli, kal. 20 Mag./308 Win., in Suhl Luxuz, kal. 12/7 x 65 R; obe s strelnim daljnogledom na Suhlovi montaži. Tel.: 041/871-703.

Prodajam odlično ekspres **dvocevno risanico**, kal. 9,3 x 74 R - 9,3 x 74 R, z dvema daljnogledoma. Tel.: 031/575-055.

Prodajam kombinirano puško Brno ZH, kal. 12/7 x 57 R, s strelnim daljnogledom Zeiss na Suhlovi montaži **in tok za puško**. Cena: 350 €. Tel.: 040/880-734.

Prodajam risanico Steyr Mannlicher Luxus s strelnim daljnogledom Swarovski, 1,5-6 x 42. Cena: 1.650,00 €. Tel.: 041/941-946.

Kupim kombinirko (kaliber **šibrene** cevi 12) s strelnim daljnogledom in menjalnimi cevmi 12/12. Tel.: 031/236-191.

Kupim MK-risanico s strelnim daljnogledom, primerno za lovsko strelska tekmovalca. Tel.: 041/316-341.

Prodajam risanico, kal. 7 mm Rem. Mag. (kopito za levičarja!), izdelek Puškarne Sava – Kranj, obnovljena, opremljena s strelnim daljnogledom 1-6 x 42. Tel.: 041/735-916.

Prodajam puško: kombinirko Poldi Special-Steel, kal. 12/7 x 57 R, in MK Anschütz, kal. 22 l.r. Tel.: 031/433-997.

Prodajam nova češka strelna daljnogleda: 6 x 42 in 7 x 50. Cena: samo 140 € za kos. Tel.: 068/177-526.

Prodajam MK-puško Anschütz, kal. 22 LR, s strelnim daljnogledom 4 x 32 (cena: 900 €) in boroveljsko kombinirano **bokarico**, kal. 16/7 x 57 R, s strelnim daljnogledom 4 x 32 (cena: 1.300 €). Tel.: 031/676-782.

Prodajam tricevko Merkel Suhl, kal. 12-12/7 x 65 R, s strelnim daljnogledom in bok **šibrenico**, kal. 12 /12. Obe puški sta v odličnem stanju. Tel.: 041/767-865.

Lovski psi

V psarni Od Podlesnika so na voljo mladiči pasme posavski gonič. Oče in mati sta odlična za lov na divje prašiče (prašičarja). Tel.: 051/355-610.

Prodajam mladiče pasme bosanski gonič - barak, poležne 17. 5. 2022. Psi so rodovniški, čipirani in potomci odličnih delovnih staršev, predvsem za lov na divje prašiče. Tel.: 051/254-681 ali 041/209-012.

Prodajam mladiče pasme slovaški kopov, potomce izjemno delavnih staršev. Psica, ki je v moji lasti, je odlična gonička in tudi odlična krvosledka. Pes – plemenjak s Slovaške je večkratni zmagovalac na telesnih ocenjevanjih in državni prvak na tekmi v delu na divjega prašiča. Tel.: 040/664-081.

Prodajam psičke pasme nemški prepečar (obe serji); leglo 3. 4. 2022. Psički imata rodovnik, sta čipirani in imata potni list/zdravstveno knjižico z vpisanimi veterinarskimi potrdili. Tel.: 041/608-481.

V psarni Barjanska so se 8. 6. 2022 skotili **mladički pasme nemški ptičar - žimavec**. Mladički so potomci staršev odličnih nemških delovnih linij. Za več informacij in rezervacije pokličite na tel. številko: 041/717-464 (Viktor Čuden).

Prodajam mladiče pasme resasti jazbečar, leglo 3. 5. 2022. Mati: PNZ I. n. r., VUP I. n. r., UPKS I. n. r., oče plemenjak iz tujine: PNZ I. n. r. in VUP. Tel.: 041/423-917.

1. 8. 2022 pričakujemo leglo nemških kratkodlakih ptičarjev. Oče in mati sta potomca psov vrhunskih nemških vzrejni linij Hege Haus, Madlage, Otterbach, Dinkelhof... Večina prednikov ima opravljeno Klemannovo preizkušnjo. Tel.: 041/753-877. E-naslov: plaznikb@gmail.com.

Drugo

Kupim ali menjam lovsko literaturo od leta 1910 do 1946 in vse lovske knjige, ki so izšle do tistega leta. Tel.: 051/611-377.

Foto: Katka Kovačec

Preizkušanje dela psov jamarjev v umetnem rovu LD Velika Nedelja

Foto: Katka Kovačec

Z zaključka kinološke prireditve LD Velika Nedelja: vračanje rodovnikov psov vodnikom

Prodaj pripomoček za pripravo trofeje (rogovij) srnjaka in (rogjev) gamsa. Izdelek je v celoti iz nerjavnega jekla. V kompletu je tudi nerjavna žaga. Cena kompleta: 40 €. Tel.: 041/693-550.

Prodaj ročno napravo Garmin

Astra 320 z dvema ovratnicama za spremljanje gibanja psov. Tel.: 041/518-994.

Za zasebno zbirko kupim staro vojaško opremo in druge stvari (čelade, bajonete, uniforme, medalje, sablje in drugo). Tel.: 040/422-023.

Prodaj zaprto leseno prežo (smrekov les) za dve osebi (110 x 129 cm) s sprednjim odmičnim oknom in pomožnim – stranskim (desno). Višina lestve m. Cena po ogledu in dogovoru. Tel.: 041/844-662.

Prodaj kakovostno navadno jelenjad iz obore. Možnost dostave. Tel.: 051/652-682.

Kupim knjigo iz zbirke Zlatorogova knjižnica LZS (številka 2), ki je izšla leta 1972. Tel.: 040/942-233.

Prodaj fazane in race mlakarice. Tel.: 041/717-464.

Prodaj avtomobil Fiat Panda, 4 x 4, dizel, letnik 2007. Cena: 2.990 €. Tel.: 068/177-526.

Mali oglasi

Male oglase (besedilo in dokazilo o vplačilu) sprejemamo na elektronski naslov: lovce@lovska-zveza.si ali na naslov uredništva revije.

Cene malih oglasov: do 15 besed 4 €, od 15 do 25 besed 5 €, od 25 do 30 besed 6 €, za vsako nadaljnjo besedo 0,2 €.

Male oglase je treba plačati vnaprej. Položnic ne pošiljamo. Preštejte besede in ustrezno vsoto nakažite na TRR Lovske zveze Slovenije: Nova Ljubljanska banka, d. l., št.: SI56 02010-0015687097; SWIFT oz. BIC koda: LJBASIX.

Sklic naj se glasi: SI 00 in zraven datum plačila. Primer za nakazilo 18. 9. 2015: SI 00 18092015.

Pod namen plačila morate obvezno napisati: MALI OGLAS.

LOVSKA DRUŽINA PREBOLD

vabi na

LOVSKO STRELSKO TEKMOVANJE ZA ČLANE IN VETERANE,

KI BO V NEDELJO, 24. JULIJA 2022, PRI LOVSKEM DOMU NA GOLAVI Z ZACETKOM OB 9. URI.

Prijave tričlanskih ekip iste lovske družine in posameznikov ter veteranov bomo sprejemali do 12. ure na mestu tekmovanja. Najboljše ekipe in posamezniki bodo prejeli pokale in bogate praktične nagrade.

Ekipno in posamezno:

- 15 golobov (lovski stav),
- 5 strelcov (MK; tarča srnjaka – prosto),
- 5 strelcov (MK; tarča gamsa – ob kolu),

Veterani (55–65 let) in superveterani (od 65 let naprej):

- 15 golobov (lovski stav),
- 10 strelcov (MK; tarča sede, ob fiksnem kolu).

Za dober smjakov golaž in prijetno počutje bo tradicionalno dobro poskrbljeno.

Pot do strelišča bo primerno označena s smerokazi PULL.

Vse dodatne informacije dobite na telefonskih številkah 030/663-292 (Tomaž Hribar) in 051/312-590 (Benjamin Novak).

Tomaž Hribar,
strelski referent LD Prebold

Robi Jerman,

starešina LD Prebold

JULIJ

Datum	Luna	Sonce	zora/mrak (navt.)
	vzide	zaide	vzide zaide začet konec
1. Pe	6:56	22:59	5:15 20:57 3:45 22:27
2. So	8:01	23:26	5:15 20:56 3:46 22:26
3. Ne	9:08	23:49	5:16 20:56 3:46 22:26
4. Po	10:15	24:09	5:16 20:56 3:47 22:25
5. To	11:23	—	5:17 20:56 3:48 22:24
6. Sr	12:32	0:27	5:18 20:55 3:49 22:24
7. Če	13:42	0:45	5:18 20:55 3:50 22:23
8. Pe	14:56	1:04	5:19 20:54 3:51 22:22
9. So	16:15	1:26	5:20 20:54 3:52 22:21
10. Ne	17:37	1:54	5:21 20:53 3:54 22:20
11. Po	18:59	2:29	5:22 20:53 3:55 22:20
12. To	20:14	3:17	5:23 20:52 3:56 22:19
13. Sr	21:15	4:20	5:23 20:51 3:57 22:17
14. Če	22:03	5:36	5:24 20:51 3:59 22:16
15. Pe	22:38	7:00	5:25 20:50 4:00 22:15
16. So	23:05	8:24	5:26 20:49 4:01 22:14
17. Ne	23:27	9:44	5:27 20:48 4:03 22:13
18. Po	23:47	11:01	5:28 20:47 4:04 22:12
19. To	—	12:13	5:29 20:47 4:05 22:10
20. Sr	0:06	13:23	5:30 20:46 4:07 22:09
21. Če	0:25	14:32	5:31 20:45 4:08 22:08
22. Pe	0:45	15:40	5:32 20:44 4:10 22:06
23. So	1:09	16:47	5:33 20:43 4:11 22:05
24. Ne	1:38	17:51	5:35 20:42 4:13 22:03
25. Po	2:13	18:51	5:36 20:41 4:14 22:02
26. To	2:57	19:42	5:37 20:39 4:16 22:00
27. Sr	3:49	20:26	5:38 20:38 4:18 21:58
28. Če	4:49	21:02	5:39 20:37 4:19 21:57
29. Pe	5:53	21:30	5:40 20:36 4:21 21:55
30. So	7:00	21:54	5:41 20:35 4:22 21:53
31. Ne	8:08	22:15	5:43 20:33 4:24 21:52

AVGUST

Datum	Luna	Sonce	zora/mrak (navt.)
	vzide	zaide	vzide zaide začet konec
1. Po	9:15	22:33	5:44 20:32 4:25 21:50
2. To	10:23	22:51	5:45 20:31 4:27 21:48
3. Sr	11:32	23:09	5:46 20:29 4:29 21:46
4. Če	12:44	23:29	5:47 20:28 4:30 21:45
5. Pe	13:58	23:53	5:49 20:27 4:32 21:43
6. So	15:16	—	5:50 20:25 4:34 21:41
7. Ne	16:36	0:24	5:51 20:24 4:35 21:39
8. Po	17:52	1:04	5:52 20:22 4:37 21:37
9. To	18:59	1:59	5:54 20:21 4:38 21:35
10. Sr	19:52	3:08	5:55 20:19 4:40 21:33
11. Če	20:33	4:28	5:56 20:18 4:42 21:31
12. Pe	21:03	5:53	5:57 20:16 4:43 21:30
13. So	21:28	7:16	5:59 20:14 4:45 21:28
14. Ne	21:49	8:37	6:00 20:13 4:46 21:26
15. Po	22:08	9:53	6:01 20:11 4:48 21:24
16. To	22:28	11:06	6:02 20:09 4:50 21:22
17. Sr	22:48	12:18	6:04 20:08 4:51 21:20
18. Če	23:10	13:27	6:05 20:06 4:53 21:18
19. Pe	23:37	14:36	6:06 20:04 4:54 21:16
20. So	—	15:42	6:07 20:02 4:56 21:14
21. Ne	0:11	16:44	6:09 20:01 4:57 21:12
22. Po	0:52	17:39	6:10 19:59 4:59 21:09
23. To	1:41	18:25	6:11 19:57 5:00 21:07
24. Sr	2:39	19:03	6:12 19:55 5:02 21:05
25. Če	3:42	19:34	6:14 19:54 5:03 21:03
26. Pe	4:50	19:59	6:15 19:52 5:05 21:01
27. So	5:58	20:21	6:16 19:50 5:06 20:59
28. Ne	7:06	20:39	6:18 19:48 5:08 20:57
29. Po	8:15	20:57	6:19 19:46 5:09 20:55
30. To	9:24	21:15	6:20 19:44 5:11 20:53
31. Sr	10:35	21:34	6:21 19:42 5:12 20:51

1 Piščalka za privabljanje predatorjev
NORDIK PREDATOR 33,20 €

2 Piščalka za privabljanje srnjaka
NORDIK ROE 33,30 €

3 Piščalka za privabljanje predatorjev
NORDIK PLAIN PAIN 16,50 €

Švedske piščalke za srnjaka in predatorje

www.avantura.info

Avantura Trade d.o.o., Ljubljanska c. 44, 6230 Postojna
05 736 40 70 | info@avantura.info

Povsem vodotesen **LOVSKI DALJNOGLED**
Dobra vidljivost v mraku
Polnjen z nitrogenom
Gumirano ohišje
10-letna garancijska
Ugodna cena: 210,00 €

SANJU 8x42 WPR

INFORMACIJE IN NAROČILA
BELUGA, d.o.o., LJUBLJANA; Tel.: 01/25 10 880 ali 041/72 60 11

TEHNOOPTIKA

SMOLNIKAR d.o.o.
Smetova ulica 13,
1231 Ljubljana-Črnuče
tel./fax: 01/426 32 72
e-mail: tehnootika@siol.net
www.tehnootika-smolnikar.si

NIKON Prostaff5 8x42
Akcijska cena:
199,00 €

NIKON Monarch5 8x42
Akcijska cena:
319,00 €

Servis dvogledov in strelnih daljnogledov!

Nikon

Majica Wildzone
Divji prašič II
15,60 €

Majica Wildzone
Jelen II
15,60 €

Majica Wildzone
Srnjak II
15,60 €

Majice s kratkimi rokavi z lovskimi motivi

www.avantura.info

Avantura Trade d.o.o., Ljubljanska c. 44, 6230 Postojna
05 736 40 70 | info@avantura.info

**Majica Pinewood
Red Deer**

Cena:
24,95 €

**Majica Pinewood
Wild Boar**

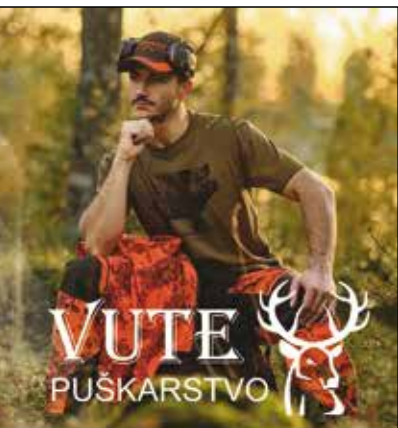
Cena:
24,95 €

**Majica Pinewood
Varnamo**

Cena:
34,95 €

VUTE
PUŠKARSTVO

Puškařstvo Vute | Kremplova ulica 2, 2000 Maribor | lovskaoprema.si | info@lovskaoprema.si | Tel: 059 108 495

**vse za
LOV
in PROSTI čas**

PRODAJALNA in SPLETNA TRGOVINA

 info@hubro.si
 Dobja vas 16 a
 +386 41 220 288 Ravne na Koroškem

ECOTACT

**LOVSKA OBLAČILA
SLOVENSKE KAKOVOSTI**

Prevent&Deloza d.o.o.
Kosova ulica 14
SI-3000 Celje

 info@prevent-delozas.si
 www.prevent-delozas.si
 +386(0)3 428 0850

FIRECAT GREEN LABEL

Tradicija v zeleni preobleki

PULSAR TERMORIZIJSKI MONOKULARJI

Nepogrešljivi pripomočki za
zaznavanje in ocenjevanje divjadi v mraku

AXION
XM30F
1.190 €

AXION 2
XQ35 1.690 €
XG35 2.490 €

AXION 2 LRF
XQ35 LRF 1.990 €
XG35 LRF 2.790 €

HELION 2 XQ
XQ38F 2.290 €
XQ50F 2.490 €

HELION 2 XP
XP50 Pro
3.590 €

OPTICS
TRADE

Nakup je možen na spletni strani www.optics-trade.eu ali v vseh
bolje založenih lovskih trgovinah.
Za več informacij nas pokličite na 031 770 520 (Optics Trade).

PULSAR
IMAGE QUALITY

Poskenirajte
kodo za več
informacij

Nova enocevna prelamača Merkel K5

ASE UTRA

Dušilec zvoka ASE UTRA RADIEN

**Puškarstvo
Špendal**

Prodaja vrhunskih izdelkov

Optike: Swarovski, Kahles, Zeiss, Delta, Aimpoint, MTC, Pard, Pulsar

Puške: Merkel, Haenel, Blaser, Steyr Mannlicher, CZ, Heym, FX Airguns, Mauser, pištole Glock

Strelivo: RWS, Geco, Blaser, KJG, Sellier&Bellot, Rottweil, Sax, LFB, Nobel Sport Italia, GGG, Hornady

Oblačila: Chevalier, Sitka, Merkel Gear

Razno: 3HGR jermeni, Niggeloh, Marsupio

gsm 041 399 307 ali 031 393 664

email puskarstvo@siol.net

trgovina <http://guns-spendal.com/shop/>

GASILSKA OLIMPIJADA CELJE 2022

Firefighting Olympics
17.-24. JULIJ

CTIF 2022
CELJE-SLOVENIJA

triglav

Slovenska železnica

rosenbauer

I FEEL LOVE

Cash&Carry

Telekom Slovenije

KIS

RIKO

Univerza na Primorskem

Celjski sejmi

KRKA

Pivovarna Laško

AVE

OBČINA CELJE

VEŠKA ZVEZA SLOVENIJE

www.ctif2022.com

DARUJEM KRI, DARUJ ŠE TI!

www.daruj-kri.si f @

BREZPLAČNA OBJAVA

DARUJ
ENERGIJO ZA ŽIVLJENJE

Pokrovitelji akcije:

Zavod Republike Slovenije
za transfuzijsko medicino
Blood Transfusion Centre of Slovenia

ROBEČI KRI
SLOVENIJE

PETROL
Energija za življenje

SlovArMS

Lovska trgovina SloVArms d.o.o.

www.slovarms.si

DIVAČA, Kraška cesta 67, Pon.-Pet.: 14:00 - 19:00

Tel.: 05 620 22 08 Sobota: 08:00 - 12:00

E-mail: info@slovarms.si

LIEMKE

THERMAL OPTICS

MADE IN GERMANY

Vrhunska termovizija LIEMKE LUCHS-1

~~3.950€~~
3.650€

- izredno zmogljiv senzor 640x512, 12μm VOx, 1024x768 OLED
- robustna konstrukcija, enostavna in intuitivna uporaba, 1.750m dometa
- primerna za nočno opazovanje in profesionalno rabo

NA ZALOGI ŠIROK IZBOR OROŽJA IN DUŠILCEV PRIZNANIH ZNAMK

NIELSEN SONIC

DUŠILCI DANSKE KVALITETE

- ROBUSTNA KONSTRUKCIJA
- MODULARNA ZASNOVA
- VISOK NIVO DUŠENJA POKA
- PRIMERNO ZA VELIKO ZAPOREDNIH STRELOV
- IDEALNO ZA VSE VRSTE LOVA

LINIJA SONIC GHOST

- IZREDNO LAHKA KONSTRUKCIJA
- EN DUŠILEC ZA VEČ KALIBROV

**VRHUNSKI DUŠILCI
ŽE OD 229€ DALJE**

freyr & devik

Izredno lahki in učinkoviti dušilci z jedrom iz titana. Teža že od 149g.

RCC

J.P. SAUER & SOHN

ESTABLISHED 1751

TITAN⁶

Verney-Carron

Blaser STEEL ACTION

TIKKA

SWAROVSKI OPTIK

HAWKE

Seeland

HÄRKILA

MINOX

Aimpoint

Vixen

DD Optics Präzisions Optik

Niggeloh

ShooterKing

GunCoating[®]

MOŽNOST PLAČILA NA OBROKE, HITRO IN ENOSTAVNO

LOVSKA
OPREMA

STRELSKA
OPREMA

RELOADING
OPREMA

OBLAČILA

NOŽI

NOVA
TRGOVINA
SHOOTING
TRADE

na Partizanski ulici 10
v Slovenski Bistrici

HOT-RANGE

✉ info@shooting-trade.eu

☎ 064 243 255

